

2

1

Incipit liber regule pastoralis gre-
gorij pape ad iohānem Archiepi-
scopum Rauēnensem Prologus .

Pastoralis cure me pōdera
fugere delicescēdo voluisse
benigna frater carissime .
atq; humilima intētōne des-
prehēdis . Que ne quibusdā leuia eē
videant : pntis libri stilo exprimo : &
eorū grauedine omne qđ penso : vt &
hec qui vacat : incaute non expetat . &
qui incaute expetiūt : adeptum se esse
ptimescat . Quadripartita vero dispu-
tatōne liber iste distinguit : vt ad lec-
toris sui aīm ordinatis allegatiombz
quali quibusdam passibus gradiatur
Nam cū rex necessitas exposcit pen-
sandū valde est : ad culmen quisq; regi-
minis qualiter veniat : atq; ad hoc ri-
te perueniens . qualiter viuat & bene
uiuens : qualiter doceat . & recte do-
cens infirmitatē suā n̄ quotidie quan-
ta consideratione cognoscat . ne aut

humilitas accessum fugiat. aut perue-
tōm vita contradicat: aut vitam doc-
trina destituat: aut doctrinā presum-
ptio extollat. **I**rius ergo appetitum
tempet timor. post autem magisteriū
q̄ ante querēte suscipit̄ vita commē-
det: ac deinde necesse est vt pastoris
bonum q̄ viuendo ostenditur: etiaz
loquendo p̄pagetur. **A**d extremū ve-
ro superest: vt perfectā queq; opera/
cōsideratō p̄prie infirmitatis depri-
mat. ne hec aī occulti arbitris oculos
timor elatōnis extinguat. **S**z qz sunt
pleriq; mihi imperito similes q̄ dū meti-
ri se nesciunt. que nō didicerūt docere
decupiscūt: qui pōd̄ magisterij tanto
leui⁹ estimāt: q̄nto viz magnitudinis
illius ignorant ab ipso: libri huius re-
prehendant̄ exordio. vt qz indocti
ac precipites doctrine arcem tenere
appetunt a precipitatōnis sue aulibus
in ipsa locutōis nre ianua repellant̄.
Imperiti n̄ venire ad magiste-
rium audeant. **C**ap. i.

Nulla ars doceri presuuitur : nisi
prius intēta meditātōne discat̄
Ab imperitis ergo pastorale magi-
steriū qua temeritate suscipit̄ . qñ ars
est artiu regimen aiarum . **I**us autē
cogitatōm vulnera occultōra esse re-
sciat vulneribz viscerū . **E**tñ sepe hñ q̄
nequaqz spūalia precepta cognouit
cordis se medicos p̄fiteri nō metuit
dūqz pigmētoꝝ vim nesciunt . videri
medici carnis nō erubescūt . **B**ed qz
auctore deo ad religionis reuerētiam
omne iam presentis seculi culmen in-
clinat̄ sunt nonnulli qui intra sanctaz
ecclesiaz per spēm regiminis gloriam
affectāt honoris . videri doctozes ap-
petunt transcendere ceteros concupi-
scunt . atqz attestante veritate primas
salutatōnes in foro . primos in cemis
recubitus . primas in conuentibus ca-
thedras querunt . **I**us susceptum euz
re pastoral offitiū mīstrare digne tā-
tomagis nequnt : quāto ad humilita-
tis magisteriū ex sola elatōe puencerūt

Ipsa quippe in magisterio lingua con-
fundit: quoniam aliud discit: et aliud doce-
tur. **Q**uo contra dominus per prophetam queri-
tur dicens. **I**psi regnauerunt et non ex
me: principes extiterunt et non agnouerunt
ex se nanque et non ex arbitrio summi re-
ctoris regnant qui nullis fultis virtutibus
nequaquam vocati: sed sua cupidine accen-
si culmen regiminis rapiunt: potius quam asse-
quuntur. **Q**uos tamen internus iudex et pro-
uehit et nescit. quia quos permittendo tol-
lerat: profecto per uidentium reprobationem
ignorat. **U**nde ad se quibusdam et per
miracula uenientibus dicit. recedite a
me operarii iniquitatis: nescio qui estis
Pastorum imperiti a uoce ueritatis incre-
pat: eum per prophetam dicit. **I**psi pasto-
res ignorauerunt intelligentiam. **Q**uos
rursum dominus detestatur dicens.
Et tenentes legem nescierunt me **E**t
nesciri ergo se ab eis ueritas querit.
et nescire se principatum nescientium.
protestatur. **Q**uia profecto hi qui
ea que sunt domini nesciunt.

a dño nesciunt. paulo attestante q̄ ait.

Si quis aut̄ ignorat ignorabit. Que
nimiz pastoz sepe imperitia meritis
ogruiat sbiectoz. qui q̄zuis lumē scien
tie sua culpa exigente nō habeāt. di
stricto tñ iudicio agit̄ vt p̄ eoz igno
rātiā. hñ etiā qui sequūtur offendāt
Hinc nanq; in euāgelio p̄ semetipsam
veritas dicit. **S**i cecus ceco ducatur
prebeat. ambo in foueam cadunt.

Hinc psalmista nō optātis aīo: sed p̄
phet. vntis ministerio denunciat dicēs
Obscurentur oculi eorum ne videat.
et do. sum eorum semper incurua. **O**
culi quippe sunt. qui in ipsa honoris sū
mī facie positi providendi itineris of
fitiu n̄ susceperunt. **Q**uibus hñ nimis
rum qui subsequuntur inherēt dorsa
nominant̄. **O**bscuratis ergo oculis
dorsu inflectūtur. q; euz lumē scientie
perdunt qui p̄eūt profecto ad por
tanda peccatorum onera curuantur
qui sequuntur.

De locum regiminis subeant qui
uiuendo nō p̄fitunt q̄ meditādo dī
dicerūt. **Cap. ij.**

Nō sūt nōnulli qui solerti cura spū
alia p̄cepta p̄seruant: s̄ que in
telligendo penetrāt: uiuēdo cōculcāt
repēte docent q̄ nō opere s̄ mediati
one didicerūt et quod uerbis p̄dici
cant moribus impugnant. Vnde fit
ut cum pastor per abrupta gradit̄
ad precipitiū n̄ grex sequat̄. Hinc nā
q̄ dōm̄ per p̄m̄ cōtra stēptibi
lē pastor̄ scientiā q̄rit̄ dicens. Cū ip̄
si limpidissimā aquā biberitis reliquā
pedibz nostris turbabit̄ et oues mee
que oculeata pedibz n̄ris fuerāt pas
cebāt et que pedes n̄ri turbauerant h̄
bibebāt. Aquā quippe limpidissimam
pastores bibunt: cū fluēta ueritatis
recte intelligentes hauriūt. Sed ean
dē aquā pedibz turbare est: s̄cte me
ditatōis studia male uiuēdo corrūpere
aquā sez eoz turbatā pedibz oues bi
būt. cū s̄iecti q̄q̄ n̄ sectāt ūba q̄ aus

diūt. s̄ sola que despiciūt exempla pra
uitatis imitant̄. **A**ui cum dicta htiūt
q̄ per opera peruertunt̄. q̄si corruptis
fontibz in potibz lutū sumūt. **H**ic
q̄ scriptū est in propheta de sacerdotibz
Causa rume populi sacerdotes mali.
Hinc rursum dñs de sacerdotibz p̄ p̄
phetā dicit. facti sūt domui israhel i
offēdiculū iniquitatis. **N**emo quippe
ampliꝰ in ecclesia nocet: q̄z q̄ peruerse
agens nomē vel ordinē s̄c̄ritatis hēt
Delinquētē nanqz hunc: redarguere
nullus presumit: et in exēplū culpa ve
hemēter extēdit̄. quādo pro reueren
tia ordinis peccatoꝝ honorat̄. **I**ndig
ni aut̄ quicqz tanti reatꝰ pōdera fuge
rent. s̄veritatis s̄c̄ritiā sollicita cordis
aure intētōe p̄saret̄ q̄ ait. qui scanda
lisauerit vnū de pusillis istis. qui i me
credunt expedit ei / vt suspendatur
mola asinaria in collo eius: et demer
gatur in profundum maris. **M**olam
quippe asinariam secularis vi
te circuitus ac labor: exprimitur. **E**t

ppfunduz maris extrema dāpnatio
designat. **N**ui ergo ad sāctitatis spe
tiem deductus vel vbo ceteros destruit
vel exēplo. melius profecto fuerat vt
hunc ad mortē sub exteriori habitu.
terrena acta cōstringerēt. quā sacra
offitia in culpa ceteris imitabilē demō
strarent. quia nimirum si solus caderet
vt eunq; hunc tollerabilior infirmi pe
na cruciaret.

¶ De pondere regiminis. et qđ ad
vsa queq; despiciēda sunt prospera
formidanda. **¶** Cap. iij.

Hit itaq; breuit' dixim' vt quātū
sit pondus regiminis monstre
mus: ne temerare sacra regimina si qđ
hīs impar est audeat et per concupi
scētiā culminis: ducatum suscipiat
perditōis. **H**inc enim pie iacobus p
hibet dicens. **N**olite plures magistri
fieri fratres mei. **H**inc ipse dei homi
numq; mediator. regnum percipere
vitauit in terris qui supernorum quo
q; spirituum sententiā sensumq; tran

scendens ante secula regnat in celis.
scriptū quippe est. **I**hesus cū cognouisset quia vēturi essēt: vt raperēt eum
et facerent eum regem: fugit iteruz in
montem ipse solus. **N**uis em̄ p̄ncipari
hominibz tam sine culpa potuisset: q̄z
is qui hos nimirū regeret quos ipse
creauerat. **B**ed qz idcirco in carne ap
paruit. vt non solum nos per passio
nem redimeret: verum etiam per con
uersatōnem doceret. exempluz se seq̄n
tibus prebens: rex fieri noluit ad cru
cis vero patibulum sponte peruenit.
oblatam gloriam culminis fugit. pe
nam obprobriose mortis appetit: vt
membra eius uidelicet disceret fauo
res mundi fugere: terrores minime
timere. pro veritate aduersa diligere:
prospera formidando declinare. quia
et ista sepe per timorem cor comqui
nant: et illa per dolorem purgant. in
istis se animus erigit. **I**n illis autez
etiam si quādo erexerit se stermit. **I**n
istis sese homo obliuiscitur. in illis vō

ad sui memoriā nolēs etiā coactu sꝑꝫ
reuocat. **I**n istis sepe ante acta bo
na depereūt. in illis autē longi qꝫ tē
poris amissa tergunt. **N**ā plerūqꝫ ad
ueritatis magisterio sub disciplina cor
primit. **N**ō si regiminis culmen eru
perit in elatōe p̄tinē vsu glorie p̄mu
tatur. **H**ic saul qꝫ indignū se priꝫ con
siderās fugerat: moꝝ vt regni guber
nacula p̄cepit intumuit. **H**onorari
nanqꝫ corā populo cupiēs: dū repre
hēdi publice noluit ipsū qꝫ in regno se
miserat scidit. **H**ic dauid auctoris iu
ditio pene in cūctis actibꝫ placens.
moꝝ vt pressure pōdere caruit ī tūno
rem vulneris erupit. **F**actusqꝫ est in
morte viri crudeliter rigidꝫ. qꝫ in ap
petitu femine eneruiter est fluxus. **E**t
qui malis ante nouerat pie parcere
in bonorum quoqꝫ nece post didi
cit sine obstaculo retractionis anhe
lare. **P**rius quippe ferite deprehēsu
p̄secutores noluit et p̄cū dāno d̄sūdā
tis exercitꝫ etiā deuotū militē extirxit

quies pfecto ab electoꝝ numero cul-
pa longiqꝫ raperet. nisi hunc ad veniā
flagella reuocassent.

Occupatio regiminis soliditatē dissi-
pat mentis.

Sepe suscepta cura regiminis cor
per diuersa diuerberat et impar
quisqꝫ inuenit ad singula dū confusa
mente diuidit ad multa. Vnde quidā
sapiens prouide prohibet dicens. **F**ili ne
in multis sint actus tui. qꝫ uidelicet ne
quaqꝫ plene in vniuersiū opīs rōe
colligit dum mens p diuersa partit.
Cunqꝫ foras per insolentē curam trahitur.
a timoris intum soliditate vacuat.
Fit in exteriorū dispositōe sollicita:
et sui solūmodo ignara scit multa
cogitare se nesciens. **N**am cū plꝫ qꝫ
necesse est: se exterioribꝫ implicat qꝫ
occupata in itinere obliuiscitur quo
tendebat. ita vt a studio sue inquisitio-
nis aliena. ne ipsa qꝫdē qꝫ patit dāna
obsidret. et p quanta delinqꝫt ignoret.
Necqꝫ enim peccat: se ezechias credit

cū venientibus ad se alienigenis. cellas
aromatum ostēdit. s̄ in damnatione se
cuture prolis. ex eo iram iudicis per
tulit quod se facere licenter estimavit
Sepe dū multa suppetūt: dūq; agi pos
sunt que s̄biciēti. q; acta sunt ammirē
tur in cogitatione se animus eleuat: sed
plene in se iram iudicis prouocat. q; uis
per iniqua opera foras non eram
pat. **I**ntus quippe est qui iudicat: in
tus quod iudicat. **C**um ergo in corde
delinquim;: latet hoies qd apud nos
agim;. sed tñ ipso iudice teste pecca
m;. **N**eq; em rex babilonie. tūc reus
de elatione extitit cū ad elationis verba
puenit. quippe q ore pphético et ante
cum ad elationem tacuit. sententiā repro
bationis audiuit. culpā nanq; perpetra
te supbie iam ante deteraserat. qui om
nipotētē deū quē se offēdisse repperit
cūctis s̄b se quētibus p̄dicauit. **S**z p̄ d̄
succellu sue potestatis eleuat; ē. dum
ma; se fecisse gauder;: cūctis p̄ i co
gitatione se p̄tulit: et p̄ ad huc tumid;

dixit. **N**ōne hec est babilon magna.
quā ego edificaui in domū regni et in
roboze fortitudinis mee : et in gloria
decoris mei. **N**ue videlicet vox illigire
vindictā apte pertulit : quā occulta e
latio accendit. **N**ā districtus iudex p̄
us inuisibiliter iudit quod p̄ publice
feriendo reprehendit. **V**nde et in irra
tionale hunc animal vertit ab humana
societate sepauit : agri bestijs mutata
mente cōiunxit : vt districto videlicet
iustoq; iudicio . homo quoq; esse per
deret . qui magnum se vltra homines
estimasset. **H**ec itaq; preferentes non
potestatem reprehendimus : sed ab
appetitu illius cordis infirmitatez mu
nimus ne imperfecti quiq; culmen ar
ripere regimnis audeāt . et que in pla
mis stantes titubant in precipiti pe
dem ponant .

¶ Qui exēplo p
desse possūt sed quietem ppriam scētā
do dimitūt. **¶** Cap. v.

Nā sūt innulli q̄ erimia vtutū dona
p̄cipiūt et p̄ exercitātōe cesoz magis

muneribus exaltantur. **Q**ui studio ca-
stitatis mūdi abstinentie robore validi
doctrine dapibus referti. pacie longa
mimitate humiles auctoritatis forti-
tudine erecti. pietatis grā benigni in-
sistie seueritate districti sunt. **Q**ui mi-
mirum culmen reginum si vocati susci-
pere renuunt. ipsa sibi plerunq; dona
adimunt. q̄ nō p se tātūmō. s; etiā pro
alijs accepnt. **C**ūq; sua et nō alioꝝ lus-
tra cogitāt. ipis se q̄ puata h̄re appet-
tūt bonis puāt. h̄ic nāq; ad discipulos
vitas diē n̄ pōt citas abscondi sup̄ mō-
tē posita. neq; accēdūt lucnā et ponūt
eā s̄b modio s; supra cādelabꝝ vt luce-
at oibz q̄ i domo sūt. **H**ic petro ait sy-
mō ioh̄is amas me q̄ cū se amare p̄ti-
nēndisset. audiuit. si diligis me pascere
oues meas. si q̄ dilecōis ē testiomū cu-
ra pasciois. q̄squis v̄tutibz pollēs gre-
gē dei renuit pascere pastore sūmū dūi-
cit̄ n̄ amare. h̄ic pau. dicit. si x̄ps p̄ oibz
mortuō ē q̄ oēs mortui sūt et p̄ oibz
mortuō sup̄e v̄t q̄ viuūt iā n̄ sibi viuāt

Sci qui p̄ ipsis mortu⁹ est et resurrex
it. **H**inc moyses ait . vxorē fratris si
ne fili⁹ defuncti: superstes frater ac
cipiat: atq; ad nomē fratris filios gi
gnat . **Q**uā si accipere forte renuerit
huic in faciem mulier expuat . vnūq;
ei pedē p̄nqu⁹ discaltiet . euisq; habi
taeuli domū discalcianti vocet . **F**rater
q̄ppe defūct⁹ ille est q̄ p̄ resurrectōis
gloriā apparēs dixit . **I**te nūciate Fra
tribz mas **H**ui quasi sine fili⁹ obiit .
q; adhuc electoꝝ suoꝝ numerū n̄ im
pleuit . **H**ui⁹ seꝝ vxorē frater super
stes sortiri precipit⁹ qui dignū profe
cto est vt cura sanete ecclesie . ei q̄ hāc
bene regere p̄ualet . iponat⁹ cui nocē
ti in faciem mulier expuit q; quisquis
ex muneribz q̄ p̄cepit p̄delle alijs nō
curat bonis q; ei⁹ sācta eccia expro
brās . ei quasi i facie saluā iactat . **C**ui
ex vno pede calciamētū tollit . vt dis
caltanti dom⁹ nocet⁹ . **S**criptū q̄ppē
Caltanti pedes in p̄paratōe euāgelij pa
cis . **S**i ḡ vt nr̄az sic curā p̄ri gerim⁹

utrunq; pedem per calcimentuz muni-
mus. Qui vero suam cogitās utilita-
tem primoz negligit quasi vniꝰ pe-
dis calcimentū. cū dedecore amittit.
Sicut itaq; nōnulli: qui magnis vt di-
ximus muneribus ditati. dum solius
cōtēplatiōis studijs inardescūt. pare-
re utilitati in proximoz predicatiōe re-
fugiunt secretū quietis diligunt seces-
sum speculatiōis petunt. De quo si
districte iudicent̄ ex tantis proculdu-
bio rei sunt. quantis veniētes ad pu-
blicū prodesse potuerūt. Quia em̄ mē-
te is qui proximis pfuturus em̄tesce-
ret utilitati ceteroz secretum pro-
ponit suum. quādo ipse summi patris
vniꝰgenitus. vt multis prodesset de fi-
nu patris egressus est ad publicum
nostrum. **V**ere humilis diuinis
non reluctat̄ iudicijs.

Capitulum sextum.

Sunt nonnulli qui ex sola hu-
militate refugiunt ne eis q̄bz
se impares estimant preferantur.

Quoz pfecto humilitas si ceteris v
tutibz cingit tuc an dei oculos vera
est cu ad respuedu hoc qd vti. it. sbire
precipit ptinax no est. Neqz em vere
est humilis: q supmi nut? arbitriu vt p
esse debeat itelligit et n p esse stepme
sz diuinis dispositombz sbdit? atz a
vito obstinatiois alienis cu sibi regis
culme impat. si ia domis preuet? est.
qui sz a alijs pht a ex corde debz fu
gere a mut? obedire.

Offituz predicatōis ab aliquibz
laudabiliter petitur ad qd alij sic e
tiam cogunt. **Cap. vij.**

Quamuis nonnunq; predicatōis
offitiū: a nonnulli laudabiliter ap
petunt: a ad hoc nonnulli laudabiliter
coacti pertrahunt quod liquide nosci
mus si duorum pphetarum facta pen
samus. quoz vn? vt ad pdicandum
mitti sbuisset spōte se pbiut quo tñ al
ter pgere cu pauore recusauit. ysaias
dixit dno qreū. quē mitterz vltro se ob

tulit dicens. Ecce ego mitte me **J**heremias aut mittit etiam ne mitti debeat humiliter reluctat dicens. **A**a a dñe deus ecce nescio loqui quia puer ego sum **E**n ab utrisque exterius diuersa vox prodit: sed non a diuerso fonte dilectionis emanauit. duo quippe sunt precepta caritatis: dei videlicet amor et proximi. **P**er actiuam igitur vitam prodesse proximo cupiens ysaïas officium predicationis appetit. pro contemplatiua vero iheremias amorem auditoris sedule inherere desiderans. ne mitti debeat ad predicandum contradicit. **N**ergo laudabiliter alter appetit: sed laudabiliter alter expauit. **I**ste ne tacite contemplationis lucra loquendo perderet. **I**lle ne dampna studiosi operis tacendo sentiret. sed hoc in utrisque subtiliter est ituedum. quia et is qui recusauit plane non restitit. et is qui mitti noluit: ante se per altaris calculum purgatum uidit. ne aut non purgatus adire quilibet sacra mysteria audeat. aut quem superna gratia eligit. sub humilitatis specie: superbe contradicat

Quia igitur valde difficile est. purgatum
se quolibet posse cognoscere. predica
tōnis officium tutius declinat. Nec tamen
declinari ut diximus debet pertinaciter
cum ad suscipiendum hoc superna volun
tas agnoscit. **M**oyses utrumque mi
roope expleuit qui pelle tante multitu
dini. et noluit et obediuit. **S**upbꝫ enim
fortasse esset. si ducatum plebis innume
re sine trepidatione susciperet et rursus
supbꝫ existeret. si auctoris imperio o
bedire recusaret. **U**trobique igitur humilis
utrobique subiectus. **S**ed preelle populis
semetipsum metiando noluit. et tamen de im
peratis viribus presumendo consensit
hinc ergo hinc quique precipitis colliz
gant cum quanta culpa ex appetitu pro
ceteris preferri non metuunt. si sancti vi
ri plebium ducatum suscipere. deo etiam
iubente timuerunt. **M**oyses suaden
te domino trepidat. et infirmus quis
que: ut honoris onus percipiat an
helat. et qui ad casum valde vergitur.
ex propriis humerum libenter opprimendus

ponderibz s̄mittit alienis. q̄ egit Fer
re nō valet & auget quod portet.

De h̄is qui p̄esse concupiscūt & ad
vsum sui libidinis instrumētū apo
stolici sermonis arripiūt. **Ca viij**

Plerūq; vero q̄ p̄esse cōcupiscūt
ad vsum sue libidinis instrumen
tū apostolici sermonis arripiunt quo
ait. si quis episcopatū desiderat. bonū
opus desiderat. Qui tamē laudās de
sideriū in pauore vertit p̄tinē qd̄ lau
dauit cū repēte subiungit. oportet au
tē episcopum irreprehensibilē esse. Cū
q; virtutum necessaria: subsequenter
enumerat: que sit irreprehensibilitas
ipsa manifestat. Et fauet ergo deside
rio: & terret ex precepto. Ac si aper
te dicat. Laudo quod queritis sed pri
us discite quid queratis. nedum vos
metipso metiri negligitis. t̄to fedē
or v̄ra rep̄hēnsibilitas appareat q̄nto
a cūctis aspici i honoris arce festinat

Magnus enim regendi artifex fatu
ribz impellit. terroribz retrahit vt au
ditores suos a descripto irrephensibi
litatis culmine restringat a superbia:
et officium laudando quod queritur
componat ad vitam. **Q**uāuis notādū
q̄ illo in tēpore dicitur. quo quisquis
plebibus preerat primus ad martirij
tormenta ducebat. **T**unc ergo lauda
bile fuit episcopatum querere q̄n per
hunc dubium nō erat ad sup̄lita gra
uora peruenire. **V**n̄ ipsū q̄ episcopa
tus officium boni operis exp̄essione
diffinit. cum dicit. si quis episcopa
tū desiderat. bonum opus desiderat
Ipse ergo sibi testis est. quia episco
patum non appetit. qui non per hunc
boni operis ministeriū. sed honoris
gloriam querit. **S**acrum quippe offi
cium non solum non diligit. omnio h̄
nescit. qui ad culmen regiminis anhe
lās. ī occulta meditatioe cogitatiois
et for̄ sbiectioe pascit. laude p̄a leta
tur ad honorē cor̄ el. ua. . ex a. fluctiū

habūdātia exultat. **M**ūdi ergo lucez
querit sub eiꝝ honoris spē. quo mūdi
destrui licē debuerūt. **C**ūqꝫ mēs humi
litas culmē arripere ad elatōez cogi
tat. qđ foris appetit intꝫ imutat.

Mens p̄ pelle volētium ficta sibi bo
noz opꝫ p̄missiōe blādit. **Ca. ix.**

Sed plerūqꝫ hñ qđ subire magiste
riuz pastorale cupiūt. nonnulla
quoqꝫ bona opera animo p̄ponunt.
Et quamuis hoc elatōnis intētōne ap
petant. opaturos tñ se magna per
tractāt. **F**itqꝫ vt aliud intꝫ intētō s̄
primat. aliud tractātis aīo supfities
cogitatōnis ostēdat. nā sepe d se mēs
ipsa sibi mētī. α fingit se de bono o
pere amare qđ non amat. d mundi au
tem gloria non amare qđ amat. **M**u
principari appetens fit ad hoc pau
da cum querit. audax cum peruenerit.
Tendens enim ne non perueniat tre
pidat. Sed repente perueniens iure

sibi hoc debitum ad quod puenerit pu-
tat. Cūq; pcepti pncipat? offitio per
frui seculariter ceperit libēter obliui
scit? quicquid religiose cogitauit. vñ ne
celle est. vt cū cogitātō extra vsum du-
cit? ptn? mentis ocul? ad opera trās
acta reuocet. ac penset quisq; qd sub
iect? egerit. et repēte cognoscit si pre-
lat? bona agere qpposuerat possit qz
nequaq; valēt in culmine humilitatez
discere. q̄ in imis posit? nō desistit su-
perbire. **N**escit laudē cū suppetit fu-
gere. qz hāc didicit cū de esset anghela-
re. **N**equaq; vincere auaritiā pōt qñ
ad multoz sustētatoez tēditis cui suf-
ficere ppria nec soli potuerūt. **E**x ante
acta ḡ se vita vnusquisq; inueniat ne ī
appetitu se culmīs imago cogitātōnis
illudat. q̄zuis plerūq; in occupatione
regis ipse qz boni opis vsus pdit. q̄
in trāq̄llitate tenebat. qz q̄eto mari
recte nauē et iperit? dirigit. turbato
aut tēpestatis fluctibz: etiā peritus se
nauta cōfūdit. **Q**uid nāq; ē potestas

culminis nisi tempestas maris. In q̄
cogitatōnum pcellis sēper nauis cor
dis quatit̄. huc illucq; incessant̄ im-
pellit̄ vt per repentinos excessus or
ris & opis q̄si per obuantia sara frā
gat̄. **I**nter h̄ itaq; q̄d sequēdum est &
quid tenendū est nisi vt virtutibz pol-
lens coact̄ ad regimē veniat virtu-
bus vacuq; nec coact̄ accedat. **I**lle si
omnino immittit̄ caueat ne acceptam
pecuniā in sudariū ligans de eiꝰ ocul
tatōne indicet̄. **P**ecuniā s̄ppe in suda-
rio ligare est percepta dona s̄b otō lē
ti corporis abscondere. **A**t cōtra iste cū
regimē appetit. attēdat ne per exēplū
prauī opis: phariseoz̄ more. ad in-
gressū regni tēdentibz: obstaculū fiat
qui iux̄t i magistri vocē. nec ip̄si intrāt
nec alios intrare pmittūt. **C**ui cōsiderā
dū q̄ est. qz in causā populi deēt̄ p̄e
sul suscipit. quasi ad egrū medic̄ acce-
dit. **S**i ergo in eiꝰ opere adhuc passi-
ones viuūt. qz p̄sūptōe p̄cussū mede-
ri p̄erat q̄ in facie vuln̄ portat.

Qualis q̄sq; ad regimē venire de
beat.

Cap. r.

Lle igit̄ modis omnibz debz ad
exēplū viuendi pertrahi qui cun
ctis carnis passiombz moriēs iam spi
ritaliter uiuit. qui p̄sp̄era mūdi postz
ponit. qui nulla aduersa p̄timeſcit qui
ſola interna deſiderat. cui q̄m̄t̄ōi bo
ne d̄gruens. nec omnino corpus per
ſimbecillitatem nec ualde per contume
liam repugnant ſpiritus. qui ad alie
na cupienda non ducitur. ſed pro
pria largiter qui per pietatis uiscera
citius ad ignoſcendum ſeſtitur. ſed
nunq̄z plus q̄z decet ignoſcens. ab ar
ce reſtitudinis inclinatur qui nulla il
licita perpetrat: ſed perpetrata ab a
lijs. ut propria deplorat. qui ex affe
ctū cordis aliene infirmitati compati
tur ſicq; i boīs p̄ri hē i ſuis p̄fectibz
letat̄. Qui ita ſe imitabilē cetis i cū
ctis q̄ agit iſinuat ut iſ eos n̄ habet
q̄ ſaltē d̄ trāſactis erubeſcat **Qui** ſic
ſtudz uiuere ut p̄ioz q̄ corda arētia

doctrina valeat fluctis irrigare. qui
orōnis vsu et expmēto iā didicit. qđ
obtinere a dño que poposcerit possit
Cui p̄ effectū vocē iā q̄si sp̄tialit̄ dicit̄
adhuc loquēte te dicā ecce adsuz. **S**i
em̄ fortasse q̄s veniat vt p̄ se ad inter
cedendū nos apud potētē quempiaz
virū q̄ sibi iratus. nobis vō est incog
nitū ducat p̄tinē respōdem. **A**d int̄
cedēdū venire nō possum. qz famili
aritatis eiū notitiā nō habem. **S**i er
go homo apud hominē de quo mīme
psumit: fieri intercessor erubescit: qua
m̄ te apđ dñi intercessionis locū p̄ po
pulo arripit. qui familiarē se eiū grē
esse p̄ vite meritū nescit aut ab eo quo
mō alijs veniā postulat q̄ vtruz sibi sit
placatū ignorat. **Q**ua in re est adhuc
aliud sollicitius formidandum. ne qui
placere posse iram creditur hanc ip̄
se ex proprio reatu mereatur. **C**unēti
em̄ ligdo nouim. qz cū is qui displicet
ad intercedendū mittit̄ irati animus
ad deteriora puocat. q̄ ergo adhuc

*Quisquisq; ad regem
ea venire nondebeat.
cap. xl*

desiderijs terrenis astringit. caueat
ne districti in se iraz iudicis grauis ac
cedēs. dū loco delectat glorie. fiat
subdit s auctor ruine. **S**olletter er
go se quisq; metit. ne locū regiminis
a ssumere audeat si quod in se viriū dā
nabiliter regnat. ne is quem crimē de
prauat pruiuz int recessor fieri appetat
pro culpis aliorum.

Qualē se regēs debeat exhibere et
sine vitio corporis eē. **Cap. xi.**

Nunc etemz superna voce ad mo
ysen dicit. Loquere ad aaron.
Homo de semine tuo per familias q
habuerit maculam: non offeret pa
nes deo suo. nec accedat ad ministeri
um eius. **V**bi et repente subiungitur.
Si cecus fuerit. si claudus. si vel par
uo vel grandi et torto naso. si frac
to pede si manu. si gippus. si lippus. si
albuginē hñs i oculo. si iugē scabiē. si
ipetiginem in corpz vl ponderosus:

Cecis quippe est qui superne lumē cō
tēplatōnis ignorat. qui p̄ntis vite te
nebris pressus. dū venturā lucem neq̄
q̄z diligendo cōspicit. quo gressū ope
ris porrigat nescit. Hinc etem̄ p̄phetā
te anna dicit. **P**edes s̄ctoꝝ suoz
seruabit et imp̄n̄ in tenebris cōticescēt
Claud⁹ vero est: q̄ q̄dē quo p̄gere de
beat aspicit. s̄ per infirmitatē mētis.
vite viā perfecte nō valet tenere: quā
videt q̄ ad v̄tutis statuz: dū fluxa cō
suetudo nō erigit. quo desiderii m̄
mittit illuc gressus operis efficacit nō
sequit̄. Hinc etem̄ paul⁹ dicit Remis
sas man⁹ et dissoluta gēna erigite.
et gressus rectos facite pedibus ves
tris. vt non claudicans erret: magis
autem sanetur. **N**arus autem nar
so est. qui ad tenendā mēsuram discre
tōnis ydone⁹ nō est. naso quippe odo
res fetozesq̄ discernimus. Recte ḡ p̄
nasū discretō exp̄mit̄: p̄ quāv̄tutes eli
gim⁹. S̄licta reprobam⁹. vñ et i laud
hōse d̄r. Nasus tu⁹ sicut turris que

est in libano. qz nimirū sancta ecclesia
que ex causis singulis tēptamēta pro
deat. per discretōem aspicit: et vētura
vitiōz bella. ex alto deprehēdit. **S**z
sūt nōnulli qui dū se estimari hebetes
nolunt. sepe se in q̄busdā inq̄sitōibz
pl̄q̄z necesse est exercētes. ex nimia s̄b
tilitate fallunt. **V**n̄ hic q̄ subdit. v̄l
grādi vel torto naso. **N**asus etēim ḡn
dis et tort⁹ est. discretōis subtilitas
imoderata. que dū plus q̄z decet ex
creuerit actionis sue rectitudinē ipsa
cōfūdit. **F**racto autē pede vel manu
est. qui uiam dei pergere oīno nō va
let. atqz a bonis actibus funditus ex
sors vacat quatin⁹ hoc non vt claud⁹
saltez cū infirmitate teneat. s̄ ab h̄is
ommodo alienus existat. **L**ibbus
vero est. quem terrene sollicitudinis
pondus deprimit. ne vn̄qz ad super
na respiciat. **S**ed solis h̄is que infir
mis calcantur intendat. q̄ c̄si q̄n ali
qd ex bono p̄rie celestis audierit ad h̄
nimiz puerse cōsuetudinis pondere

grauat? cordis faciē nō attollit qz cogitatomis statū erigere nō valet: quez terrene vsus sollicitudis curuū tenet. Ex horuz quippe spē psalmista dicit in curuat? sum: et humiliat? sum vsqz qz. Quoz culpā quoqz p semetipsā vitas reprobās ait. **H**emē aut qd in spinis cecidit. hñ sūt q audierūt vbu et a sollicitudinibz et diuitijs et voluptatibz uite euntes suffocant? : et nō referunt fructū. **L**ipp? vō est. cui? quidē ingenū ad cognitionem veritatis emicat. sed tamen hoc carnalia opera obscurant. **I**n lippis quippe oculis pupile sane sunt. sed humore deluente infirmitates. palpebre groscescunt. **Q**uarum quia infusione crebro oculis atteritur. etiam aties pupille viciatur. **E**t sunt nonnulli quorum sensuum carnalis vite operatio sautiat: qui videre recta subtiliter per ingenium poterant. sed vsu prauorum actuum caligant. **L**ippus itaqz est. cuius sensum natura ex acuit. **H** cōuersatiōis prauitas cōfūdīt

Cui benē per angelū dicitur **C**ollirio in
unge oculos tuos vt uideas **C**ollirio
ſpice oculos iungim? vt uideam?. cui
ad cognoscēdā veri luminis claritatē
intellectus nr̄i atīe medicamine bonē
operatōnis adiuuam?. **A**lbuginē vō
habet in oculo : qui veritatis lucem vi
dere nō limit̄ . qz arrogantia sapiētie
sensū iustitie cecat̄ . **D**upilla nāq; ocu
li nigra uidet : albuginē tolerās nichil
videt . quia uidelicet sensus humane
cogitatōnis . si stultum : se peccatores
qz intelligi : contemplationem intīme
claritatis apprehendit . **S**i autem can
dorem sibi iustitie seu sapientie tribuit
a luce se superne contemplatōnis ex
cludit . et eo claritatē veri luminis ne
quaq; penetrat . quo se ap̄ se per ar
rogantiam exaltat . sicut de quibus dā
dicitur **D**icentes enim se esse sapien
tes stulti facti sunt . iugem vero habz
scabiem . cui carnis peculantia sine ces
satione dominatur . **I**n scabie ete
nim feruor viscerum ad eutē trahitur

per quā recte luxuri designat. quia
si cordis tēptatō vsq; ad opatōnez p
silit nimiruz feruor intus vsq; ad cu
tis scabiem pūpit. Et foras iam cor
pus sauciat. quia dum in cogitatōne
voluptas non reprimi. etiā in actio
ne domnat. quasi enim cutis pruris
sinem paulo curabat abstergere. euz
dicebat. Tēptatio vos non apprehē
dat nisi humana. Ac si aperte diceret.
Humanū quidem est in corde tēptati
onē perpeti: demonicū vero est: tēpta
tōnis certamine: et in operatōe super
rari. **I**mpetigines quoq; habet in cor
pore. si quis auaritia vastatur in men
te. Que si in pruris non cōpescitur: ni
miz sine mēsurā dilatat. **I**mpetigo
quippe sine dolore corpore occupat et abs
q; occupati tedio excresecēs mēbroruz
decorem fedat. quia et auaritia capti
uū dū quasi delectat exulcerat vñ
adipiscenda queq; cogitatōm obicit.
et ad inimicitias accēdit: et dolorem in
vulnere non facit quia esuati animo

ex culpa habundantiā pmittit. **S**ed de
cor membrorum pditur. quā aliaz q̄ v̄
tutū per hanc pulehritudo deprauat
et quasi totū corp⁹ exasperat. quia p
vniuersa vitia animā subplātat. **P**au
lo attestāte q̄ ait. Radix oīm malorum
est cupiditas. **P**onderosus vero est
qui turpitudinez nō exercet ope. sed
tamen ab hac cogitatōe stinua: sine
moderatōe grauat̄ in mente. **Q**ui ne
quaq̄z quidem vsq̄ ad opus nephari
um rapit̄. sed eius animus voluptate
luxurie sine vllō repugnatōis stimu
lo delectat̄. **V**itiū quippe est pōderis
cū humor visceoz ad virilia labit̄. que
pfecto cum molestia dedecoris intu
mescunt. **P**ōderosus ergo est. qui to
tis cogitatōibz ad lasciuīā defluens
pond⁹ turpitudinis gestat in corde.
Et q̄zuis praua nō exerceat opere: ab
hīs tamē nō euellit̄ mente. nec ad vsū
boni operis in aperto valet assurgere
quia grauat hunc in abditis pondus
turpe. **Q**uisquis ḡ quolibet horum

vitio subicitur: panes dño offerre p̄hi-
betur: ne p̄fecto diluere aliena deliez-
ta non valeat is quē adhuc p̄pria sua
stāt. qz ergo paucis ad pastorale ma-
gisteriū dignus qualif veniat atqz h̄
indignus q̄liter ptimescat ostendimus
nūc is qui ad illud digne peruenerit.
in eo qualiter viuere debeat demon-
stramus.

Us qui ad regiminis ordinē per-
uenerit. qualē se in ipso regimie de-
beat exhibere. **Cap. xij.**

Qantū debz actōez populi actio
trā cedere p̄sulis q̄ntū distare so-
let a grege vita pastoris. **O**portz nāqz
vt metiri se sollicitz studeat quanta te-
nēde recti udis necessitudine d̄strigi-
tur. sub cuius estimatōe populus grex
uocat. **H**ic ergo necesse est cogitatio
ne mundus actioe precipuus d̄cretus
in silentio. utilis in verbo. singulis cō-
passione p̄rimus. p̄cūctis d̄tēplatione
suspensus: bñ agētibus p̄ hūilitatē sociis
d̄tra d̄linquētū vitia p̄ zelum iustitie

erectus: internoꝝ curā in exteriorꝝ oc
cupatōe nō minuēs. exteriorꝝ puidē
tiā in internoꝝ sollicitudine nō relin
quēs. **H**ec q̄ breuif enumerādo p̄ce
stringimꝰ. paulo latius replicādo dif
feramꝰ.

¶ Ut rector cogitatōne sit mundus

¶ Cap. xiiij.

Rector sēp cogitatōne sic mūdꝰ
q̄tinꝰ nulla hūc imūditia polluat
q̄ h̄ suscipit offitij. vt in alienis q̄ cor
dibꝰ pollutōis maculas tergat. qz ne
celle est vt esse mūda studeat manus.
q̄ diluere sordes curat alienas ne tac
ta queqꝰ deterij. inq̄net si sordida in se
quēs: lutū tenet. **H**inc nanqꝰ p̄ p̄p̄taz
dicit. **M**ūdaminī qui fertis vasa dñi
dñi eteīm vasa ferūt: q̄ proximoꝝ ani
mas ad interna sac̄ia pducēdas ī sue
ouerfatōis fide suscipiūt. **A**p̄d semet
ip̄os q̄ q̄ntū debeant nūdari cōspiti
ant q̄ ad eternitatis tēplū vasa viuen
tia in sinu ap̄rie spon̄ionis portant.
Hinc nanqꝰ diuina voce p̄cipit: vt in

aaron pectore ratōnale iuditiū victis li-
gantibz i primat: q̄tinus sacerdotale
cor nequaqz cogitatōes fluxe posside-
ant: s̄ rō sola astringat. **N**ec indiscre-
tū qd vel inutile cogitet. qui ad exem-
plū alijs cōstitutus ex gravitate uite se-
per debet ostēdere: quātā in pectore
rationē portet. **I**n quo etiā rōnali vi-
gilant adiungit̄ vt duodecim patris
archaz noīa describant̄. **A**scriptos
eteim p̄ses seper i pectore ferre est: an-
ti quoz vitā sine intermissione cogita-
re. **N**ā tūc sacerdos irrephēnsibiliter
gradit̄ cū exēpla patrū precedētium
indefinent̄ intuet̄: cū sanetoz vesti-
gia sine cessatōne considerat et cogita-
tōes illicitas deprimit. ne extra ordi-
nis limitē opis pedez tendat. **Q**uod
bene etiam rationale iuditiū vocatur.
quia debet rector subtili semper exa-
mine bona malaqz discernere. et que
vel quibus. quando vel qualiter con-
gruāt. studiosē cogitare: nihilqz p̄sum-
querere: sed sua commoda p̄pioruz

bona deputare. **V**n illic scriptum est.
Pones aut in ratioale iudicij doctri-
na et veritate. que erunt in pectore aarō
quā ingreditur corā dño: et gestabit iu-
ditiū filioꝝ israhel in pectore suo. in
cōspectu dñi sēp. **S**acerdotē quippe in
ditiū filioꝝ israhel in pectore corā do-
mi cōspectu gestare est. subiectoꝝ cau-
sā p sola int̄m iudicis intētōne discu-
tere. vt nihil se ei humanitatis amisce-
at. in hoc quod diuina propositus vi-
ce dispensat: nec cor rectoris stu-
dia priuatus dolor exasperet. **C**unqꝫ
cōtra aliena vitia emulatoꝝ oñdit: q̄
sua sūt exequat. ne trāquillitateꝝ iudi-
cij aut latēs inuidia maculet: aut pres-
ceps ira pturbet. s̄ dum cōsideratur
terror eiꝫ qui super om̄ia p̄hdet. vide-
licet iudicis int̄mi: nō sine magno re-
gant timore subiecti. **Q**ui nimirū ti-
mor dū mentē rectoris humiliat pur-
gat. ne hanc aut presūptio spūs leuet
aut carnis delectatio inquinet. aut
per terrenarum rerum cupidinem:

oportunitas pollute cogitatōis obsec-
ret. Qui tamē nō pulsare rectoris ani-
muz nequeūt sed festinare necesse est
vt repugnatōne vincantur: ne vitium
quod per suggestionem temptat. mol-
litie delectatōnis subigat. cunq; hec
ab animo tarde repellit mucrone con-
sensus occidat.

¶ Ut rector sit semper operatōne
precipuus. **¶** Cap. xiiij.

Sit rector operatione precipuus
vite viam subditis viuendo des-
nuntiet. vt grex qui pastoris vocem
morelq; sequitur. per exempla melius
q̄ per verba gradiatur. Qui enim lo-
ci sui necessitate exigit summa dicere
hoc eadem necessitate compellitur sū-
ma monstrare. Illa nanq; vox libenti-
us auditorum cor penetrat. quā dicē-
tis vita emendat: q; quod loquendo
impat ostendendo adiuvat vt fiat.
Hinc etenim per prophetam dicitur.

Sup mōtem excelsū, ascende tu q̄ euā
gelizas syon. vt uidelicet q̄ celesti pre-
dicatōne vtit̄ ima iā terrenoz opoz
dserens. in rerū culmine stare uideat̄
tātoq; Faciliꝝ subditos ad meliora p-
trahat. quāto per uite meritū de sup
nis clamat. **H**inc diuina lege armū sa-
cerdos in sacrificiū et dextrū accipit
et seperatū. vt nō solū sit eiꝝ operatio
utilis: sed etiā singularis. nec int̄ ma-
los tantūmō que recta sūt fatiat. sed
bene q̄ operātes s̄ditos. sicut hono-
re ordinis supat. ita etiā moꝝ virtu-
te trāscendat. **Q**ui in esu q̄ pectusculū
cū armo tribuit̄: vt qd̄ de sacrificio
precipit̄ sumere. hoc de semetipso au-
ctori discat immulare. vt nō solū pec-
tore que recta sūt cogitet. sed specta-
tores suos ad sublimia armo operis i-
uitet. **N**ulla presentis vite appetat. n̄
la pertimescat. blandimēta mundi re-
spectu intimi terrores despiciat. ter-
rores autem considerato interne dul-
cedinis blandimento contempnat.

Vnde superne quoq; vocis imperio.
in utroq; humero **S**acerdos reuelami
ne suphumeralis astringit. vt contra
aduersa ac prospera virtutum semp orna
mento munit. quatinus iuxta pauli vo
ces per arma iustitie a dextris sinistral
q; gradiens. cum ad sola que anteriora
sunt nititur: in nullo delectationis infi
me latere flestat. **N**on hunc prospera ele
uet: nec aduersa perturbet. **N**on blanda
vsq; ad voluptatem demulceat. non aspe
ra ad desperationem premat. vt dum nul
lis passionibus interitum mentis humili
at quanta in utroq; humero superhu
meralis pulchritudine tergat ostendat
Non recte etiam suphumerale ex au
ro. iacincto. purpura. bircincto. cocco
et tortabillo fieri precipit. vt quanta sa
cerdos clarescere virtutum diuersitate de
bea demonstrat. **I**n sacerdotis specie
habitu ante omnia aures fulget. vt in eo in
tellectus sapientie principaliter emicet. **C**ui iac
inctus qui aere colore resplendet ad
iungit. vt per omne quod intelligendo pene

trat. nō ad fauores infimos ſed ad amo-
rez celeſtiū ſurgat. nedū ſuis incautē
laudibz capit ipſo etiā veritatis intel-
lectu vacuetur. **A**uro q̄ atq; iacincto
purpura pmisceſ. vt videlicet sacer-
dotale cor cū ſūma que predicat ſpe-
rat in ſemetipſo etiā ſuggeſtiones vi-
tioꝝ reprimat. eiſq; velut ex regia po-
teſtate cōtradicat. quatinꝰ nobilitatē
ſēper intime regeneratōnis aſpiciat.
et celeſtis regni ſibi habitaculū mori-
bus defendat. **D**e hac quippe nobili-
tate ſpiritꝰ per petrū dicitur **V**os au-
tē genus electū : regale ſacerdotium.
De hac quippe poteſtate qua vitia ſu-
biciuntꝰ **J**ohannis voce roboramur.
qui ait. **Q**uotquot autem receperunt
eum : dedit eis poteſtatem filios dei
fieri. **H**anc dignitatem Fortitudi-
nis **P**ſalmiſta conſiderat dicens **M**i-
chi autem nimis honorificati ſunt a-
mici tui deus : nimis cōfortatus ē p̄n-
cipatus eorum. quia nimirum ſancto-
rum mens p̄ncipalitꝰ in ſūmis erigitꝰ :

etiā cū exterius p̄cepti abiceta cernun-
tur. **A**uro autez iacincto ac purpure
bistinctus coctus adiūgit̄: vt ante in-
timi iudicis oculos oīa virtutū bona
ex caritate decorent̄. ⁊ cūcta q̄ corā
hoībz rutilāt: hec in cōspectu occulti
arbitri. flāma intimi amoris accēdat
Qui sez caritas. que dñi simul ac pri-
muz diligit. quasi ex duplici tinctura
fulgescit. **Q**ui igit̄ sic ad auctoris spe-
tiē anhelat: vt primoz curā negligat
vel sic primoz curā exequit̄: vt a di-
uino amore torpescat. qz vnū horum
quodlibet negligit: in sup̄humeral̄ or-
namēto habere coctū bistinctū nescit
Sed cum mens ad p̄cepta carita-
tis tenditur: restat proculdubio vt p̄
abstinentiam caro maceretur. **V**nde
et bistincta cocco tortabilissus adiun-
gitur. **D**e terra etenim bissus inten-
ti sp̄tie oritur. **E**t quid per bissum
m̄si candens decore munditie corpo-
ralis castitas designat̄. **Q**ui videlicet
certa puleb̄tudie sup̄hūeral̄ innectit̄.

q̄ tunc castimonia ad perfectum mun-
ditie candorem ducit. cū per abstinē-
tiā caro fatigat. Cūq; int̄ virtutes
ceteras etiam afflicte carnis meritum
p̄ficit: quasi in diuersa super humerali
spete byssus cotta candescit.

¶ Ut sit rector discretus in silentio v-
tilis in verbo. **¶** Cap. xv.

Sit rector discretus in silentio: vti-
lis in verbo: ne aut tacenda pro-
ferat. aut p̄ferenda reticeat. Nam
sicut incauta locutio in errore p̄trahit
ita in discretum silentiū hos qui erudi-
ri poterant in errore derelinquit. Se-
pe nanq; rectores improvidi huma-
nam amittere gratiam formidantes.
loqui libere recta pertimescunt. et iux-
ta veritatis vocem: nequaquā iam gre-
gis custodie pastorum studio: s̄ mer-
cenariorum vice deseruiunt. quia ves-
niente lupo fugiunt: dum se sub silen-
tio abscondunt. **¶** Hinc nanq; eos
per prophetaz dominus increpat dicēs

Canes muti non valentes latrare **H**ie
rursū querit̄ dicens. **N**ō ascendistis
ex aduerso. neq; opposuistis vos murū
pro domo israhel. vt staretis in p̄lio
in die domini. **E**x aduerso quippe ascē
dere est. pro defēsiōe gregis voce
libera huius mūdi potestatibz contra
ire Et in die dñi i p̄lio stare est: prauis
deceatibz ex iustitie amore resistere:
Pastori em̄ recta timuisse dicere qd
est aliud q̄z tacēdo terga p̄buisse **Q**ui
mimirū si pro grege se obicit murr̄ p
domo israhel hostibz oppōit. **H**inc
rursuz delinquēti populo dicit̄. **P**ro
phete tui uiderunt tibi falsa et stulta:
nec apperiebāt iniquitatē tuā vt te ad
penitentiam puocarent. **P**rophete
quippe i sacro eloquio: nonnunq; doc
tores vocantur. **Q**ui dum fugitiua p̄
sentia esse iudicant. que sunt ventura
manifestant **Q**uos diuinus sermo fal
sa uidere redarguit. quia dum corripe
re culpas metuūt in cassum delinquen
tibus promissa securitate blanduunt̄.

qui iniquitatē peccatiū nequaquāz aperi-
unt. qui ab increpatōnis voce cōtice-
scunt. **C**lausus quippe apertōnis est hmo
correptōnis: qz increpādo culpā dete-
git: quā sepe nescit ipse etiā q̄ perpe-
trauit. **H**inc paul⁹ ait. vt potēs sit et
exhortari in doctrina sana: et eos qui
cōtradiciūt redarguere. **H**inc p mala-
chiā dicit. **L**abia sacerdotis custodiūt
scientiā: et legē requirēt ex ore ei⁹: q̄
angel⁹ dñi exercitiū est. **H**inc p ysaiā
dñs amonet dicens. **C**lama ne cesses:
sicut tuba exalta vocē tuā. **P**recomis
quippe offitiū suscipit quisquis ad sa-
cerdotiū accedit: vt ante aduētū iudi-
cis q̄ terribilit⁹ sequit⁹ et ipse sez clama-
do gradiat⁹. **S**acerdos ergo h̄ p̄ dica-
tōnis est nesci⁹: qz clamoris vocē da-
turus est precomitus. **H**inc est enim
q̄ super pastores primos in ligna-
rum specie spiritus sanētus incedit
quia nimirum quos repleuerit de se
protinus loquentes facit. **H**inc
moysi precipitur. vt tabernaculum

Sacerdos ingrediens tintinnabulis am-
biatur: ut videlicet voces predicatio-
nis habeat. ne superni aspectoris inditum ex si-
lencio offēdat. Scriptum quippe est. **Au-**
diat sonitus quā ingrediatur et egreditur
sanctuariū in cōspectu dñi et nō moria-
tur. **Sacerdos** nāque ingrediens vel egre-
diens moritur: sed de eo sonitus nō auditur
quod irā cōtra se occulti iudicis exigit si-
lencio predicatio-
nis sonitu incedit. **Apte**
aut tintinnabula vestimentis illius descri-
buntur inserta. vestimenta ceterum sacerdo-
tis quid aliud quam recta opera debemus
accipere. **Propheta** attestat qui ait
Sacerdotes tui induant iustitiam. vesti-
mentis itaque illius tintinnabula inheret ut
vite viam cum lingue sonitu: ipsa quoque opera sa-
cerdotis clament. **Sed** cum rector se
ad loquendum preparat. sub quanto
cautele studio loquatur attendat. ne
si inordinate ad loquendum rapit erro-
ris vulnere audientium corda feriat. **Et**
cum fortasse sapiens iudex distulerit vitare

cōpagē insipientē abscidat. Hinc nanq̄
q̄ veritas dicit. **H**abete sal in vob: &
pacem habete int̄ vos. **P**er sal q̄ppe
verbi sapientia designat̄. **Q**ui igit̄ lo
qui sapienter nitit̄ magnopere metu
at. ne eius eloq̄o audiētum vntas cō
fundat̄. **H**inc paul⁹ ait. **N**ō plus sa
pere q̄z oportet sapere. sed sapere ad
sobrietatē. **H**ic in sacerdotis veste u
yta dumā vocē tintinabul̄ malapuni
ca cōiungūtur. **Q**uid enim p̄ malapu
nica nisi fidei vntas designat̄. **N**ā si
cut in malopunico vna ext. riq̄ cortice
multa interi⁹ gramis vniunt̄. sic in nu
meros sanēte ecclesie populos vntas
fidei contegit quos intus diuersitas
meritoꝝ tenet. **N**e igit̄ rector̄ incau
tus ad loquendum pruat. hoc q̄s iaz
premissim⁹. per semetipsam discipulis
veritas clamat. **H**abete sal in vobis
& pacem habete inter vos. ac si figu
rate per habitum sacerdotis dicat.

Malapunica tintinabulis iungi
te: vt per omne quod dicitis.

praua mente unitatem fidei cauta ob
seruatōe teneatis. **P**rouidēdū quoq; ē
sollicita intētōne rectoribz. vt ab eis
non solū praua nullo modo. sed ne re
cta quidē nimie et inordinate pferan
tur: quia sepe dictoz virtus perdit
cū apud corda audientiu; loquacitas
incauta iportunitate leuigat. et auer
torem suum hec eadē loquacitas inqui
nit. que seruire auditoribz ad vsuz p
fectus ignorat. **V**nde bene per moy
sen dicit. **V**ir qui fluxuz seminis pati
tur immundus erit. in mente q̄ppe au
dientium semen secuture cogitatōis
est. audite qualitas locutōis quia dū
per aurē sermo concipit cogitatio in
mente generat. **V**nde et ab huius mū
di sapientibz predicator egregius semi
verbi; est vocat. **Q**ui ergo fluxum se
minis sustinet immundus asserit. quia
multiloquio subdit: ex eo se inquinat
quod si ordinate promerit prolem re
cte cogitatōis edere in audientium
corde potuisset. **A**umq; incautus per

loquacitatē diffluit. nō ad vsum gene-
ris: sed ad immūditiaz semen fundit
Vnde paul⁹ q̄ cū discipuluz de instā-
tia predicatioms amoneret adiungit
dicens. testificoꝝ corā deo et x̄po ih̄u
q̄ iudicatur⁹ est viuos et mortuos et
aduentū ipsius et regnū eius predica-
verbū ista oportune importune. dictu
et importune p̄misiit oportune. q̄ se
apud auditoris mentē: ipsa sua vilita-
te se destruit. si habere importunitas
oportunitatē rescit.

Ut sit rector singulis cōpassione
prim⁹ p̄cūctis otēplatōe. **Ca. xvi**

Sit rector singulis in cōpassione
prim⁹. sit p̄cūctis otēplatōe su-
spensus. et vt p̄ pietatis viscera in se i-
firmitatez exterorum transferat. et p̄
speculatōnis altitudinez. semetipsū q̄
inuisibilia appetendo transcendat ne aut
alta petens proximorum infirma de-
spiciat. aut infirmitatibus primoz

congruens . appetere alta derelinquat
Hinc est nanq; q; paulus in paradysum
ducit . celiq; secreta terreni rimat . **E**t
tamē illā in inuisibiliū cōtēplatōne su
spēsā ad cubile carnaliūz mentis atiem
reuocat: atq; in occultis suis q̄liter de
beāt cōuersari dispēsāt dicēs . **P**ropter
fornicatōnes aut vnusquisq; suam
v̄gorem habeat: et vnaqueq; suū virū
habeat . et v̄gori vir debitū reddat: si
militer et v̄gor viro . et paulo post . **N**o
lite fraudari inuicē: nisi forte ad tēp;
vt vacetis orōni: et iterū reuertimini
in idip̄sū . **E**cce iam celestib; secretis in
serit . et n̄ per cōdescētōis viscera car
naliū cubile p̄serutat . **E**t quē subleua
t; ad inuisibilia erigit: hunc miserat;
ad secreta infirmatiū oculū cordis fle
ēt . **C**elum cōtēplatōne transcen
dit: nec tñ stratū carnaliū sollicitudi
ne deserit quia compage caritatis sū
mis simul et infimis iunctus et ī semet
ip̄so virtute sp̄itus ad alta valenter
rapitur . et pietate in alijs equanimiter

infirmat. **H**inc etiam dicit. **D**uis infir-
mat: et ego non infirmor. **D**uis scanda-
lizat. et ego non vror. **H**inc rursus
ait. **F**actus sum iudeis tanquam uides. **N**on
uidelicet exhibebat non amittendo fides
sed ostendendo pietatem: ut in se personam
infidelium transfigeretur: ex semetipso di-
sceret: qualiter alijs misereri debuisset quam
tunc hoc illis impenderet quod sibi ipse si
ita esset impendi recte uoluisset. **H**ic ite-
rum dicit. **D**ive mente excedimus deo
siue sobrii sumus nobis. quia et semetipsum no-
uerat ostendendo transcendere: et eundem
se auditoribus ostendendo tempore.
Hinc iacob domino desuper imitante
et uento dorsum lapide ascendentes ac
descendentes angelos uidet. quia scilicet pre-
dicatores recti non solum sursum san-
ctum caput ecclesie uidelicet dominum
contemplando appetunt sed deorsum
quoque ad membra illius miserando
descendunt. **H**inc moyses crebro ta-
bernaculum intrat et exit. et qui intus
in contemplatione rapitur. **F**oris

infirmatuz negotijs vrget. **I**ntus
dei archana cōsiderat: foris onera car
naliū portat. **Q**ui de rebus q̄ dubijs
semper ad tabernaculū recurrit. corā
testamēti archidñm consulit: exemplū
proculdubio rectoribz p̄bēs. vt cū
foris ambigūt q̄d disponāt: ad mētē
sēper quasi ad tabernaculū redeant. et
velut corā testamēti archidñm cōsulāt
si de h̄ijs in quibz dubitāt. apud se
mctipso s̄nt? sacri eloquiū paginas re
quirant. **H**inc ipsa veritas per suscep
tionē nobis nostre humanitatis osten
sam in monte orōni inheret miracula
in vrbibus exercet imitatōis videlicet
viam bonis rectoribus sternens. vt si
iam sūma contemplando appetunt ne
cessitatibus tamen infirmantium cō
patiēdo misceantur: quia tunc ad
alta caritatis mirabiliter surgit. cum
ad ima proximorum se misericorditer
atrahit. **E**t quod benigne de
scendit ad infima. valenter recurrit
ad summa. **T**ales autem sese qui

presunt exhibeāt. quibus subiecti occulta
quae sua perdere non erubescant. ut cum tenta-
tionibus fluctuantes puuli tolerent ad pastoris
mentem quasi ad matris sinum recurrant.
Et hoc quod se inquinari pulsati s culpe
sordibus prouident: exhortationis eius solaci-
tio ac lacrimis orationis lauet. **V**n et
ante fores templi ad abluendas ingre-
dientium manus: mare encum id est luterem
duodecim boues portant. **Q**ui quidem
facie exteriori eminent: sed ex posteriori-
bus latent. **Q**uid namque per duodecim bo-
ues nisi uniuersus pastorum ordo signa-
tur. de quibus paulo discerente lex dicit
Non obturabis os bouis triturantis.
Quorum quidem nos aperta opera cerni-
mus. sed apud districtum iudicem: qui
illos posterius maneant in occulta retri-
butioe nescimus. **Q**ui tamen cum con-
descensionis sue patientiam diluendis
primorum confessionibus preparant
velut ante fores templi luterem por-
tant: ut quisquis intrare eternitatis
ianuam nititur: temptationes suas meti

p̄astoris indicet: et quasi in boum lute
rē cogitatōnis vel opis manū lauet.
Et fit plerūq; vt dū rectoris animus
aliena tēptamēta cōdescēdēdo cogno
scit. auditis etiā tēptatōibz ipse pulse
tur: q; et hec eadē per quā populi mul
tudo diluit a qua p̄culdubio luteris
inquimat. **N**ā dū sordes diluētū sus
cipi: quasi sue mūditiē seremitatē per
dit. **H**ec nequaq; p̄astori timenda
sunt: qui i deo subtiliter cunēta pensā
t: tanto facili⁹ a sua eripit. quāto mi
sericordi⁹ ex aliena tēptatōe fatigat.

Ut sit rector bene agētibz p̄ hu
militatē solius contra delinquen
tium vitia per zelum iustitiē erect⁹

Cap. xvij.

Sit rector bene agentibz p̄ hu
militatē solius contra delinquen
tium vitia per zeluz iustitiē erectus.
vt et bonis in nullo se preferat. et cū
p̄auorum culpa exigit. potestatem
protin⁹ sui prioratus agnoscat: q̄tin⁹

et honore subprello equalem se subdi
tis bene viuētibz deputet. et erga p
uersos iura rectitudis non exercere
formidet. **N**ā sicut in libris moralibz
dixisse me memini. liquet qd omnes hoi
nes natura equales genuit: s; variāte
meritorz ordine. alios alijs culpa p
ponit. **I**psa autē diuersitas que acces
sit ex uitio diuino iudicio dispensatur.
vt quia oīs homo eq; stare non valet.
alter regat̄ ab altero. **V**nde cuncti
qui presunt: non in se potestatem des
bent ordinis: sed equalitatem pensare
condictōnis. **N**ec preesse se homini
bus gaudeāt: sed prodelle. **A**ntiqui
etiam patres nostri. non reges ho
minum: sed pastores pecorū fuisse me
morant̄. **E**t cum dominus noe filijsq;
eiꝯ diceret. **C**rescite et multiplicamini
et replete terram. p̄tinꝯ adiunxit. **E**t
terror vester et tremor: sit super eun
cta animalia terre. **Q**uorum uidelicet
terror ac tremor. quia esse super ani
malia terre precipit̄ p̄fecto s̄ hoīes

esse prohibetur. **H**omo sp̄e animalibz
brutis. nō autez hoībz ceteris natura
prelatus est. et idcirco ei dicit̄. vt ab
aiulibus et nō ab homine timeat̄. qz
cōtra naturā superbire est: ab eq̄li vel
le timeri. **E**tñ necesse vt rectores a s̄b
ditis timeātur qñ ab eis dñi minime
timeri dephendūt. vt humana saltem
formidine peccare metuāt qui diuina
iudicia non formidāt. **N**eq̄qz nāqz p̄
positi ex hoc q̄sito timore supbiunt: i
quo nō suā gloriā: sed subditoz iusti
tiā querūt. **I**n eo em̄ qđ metū sibi a p
uerse viuētibz erigūt: q̄si nō homibz
sed animalibz domināt̄ qz uidelicet ex
q̄ pte bestiales sunt subditi: ex ea de
bent etiam formidini iaceri substrati.
Bed plerunqz rector eo ipso quo cete
ris preeminet. datōne cogitatōis in
tumescit: et dū ad vsum cuncta subia
cent: dum ad votum velociter iussa cō
plentur dum omnes subditi. si qua be
ne gesta sunt laudibus efferunt. mas
le autem gestis nulla auctoritate stra

dicunt: diu plerunqꝫ laudant etiā qđ
reprobare debuerāt seductꝫ ab hñs
que infra suppetūt: super se animꝫ tolli
tur. et dū foras in imenso fauore cir
cūdatꝫ intꝫ veritate vacuatꝫ atqꝫ obli
tꝫ sui in noctes se spargit alienas. ta
lemqꝫ se credit qualē se foris audit. n̄
qualē intus discernere debuit. **S**ubie
ctos despicit. eosqꝫ equales sibi natu
re ordine non agnoscit. et quos sorte
potestatis excellerit. transcēdille se eti
ā vice meritis credit. **C**ūctis se existi
mat amplius sapere: quibus se videt
ampliꝫ posse. **I**n quodā se quippe cō
stituit culmine apud semetipsū qui eꝫ
ceteris nature conditione constringi
tur: ex quo respicere ceteros dedignatur.
Hic qꝫ vsqꝫ ad eius similitudinem
ducitur **D**e quo scriptum est om
ne sublime vidit. **E**t ipse est rex super
vniuersos filios superbie. **Q**ui singu
lare culmen appetens et solialem vitā
ā geloz despitiēs. ait **N**onā sedō mcā
ad aqꝫ uilonem et ero similis altissimo.

Miro ergo iudicio intus foueaz deis
etiomis iuenit dū foris se in culmine
potestatis extollit. **A**postate q̄ppe an
gelo similis efficit̄. dū homo homibz
esse similis dedignat̄. **S**ic saul p̄ hu
militatis meritū: in tumorez superbie
culmine potestatis excreuit. **P**er hu
militatē q̄ppe p̄latus est: per superbiā
reprobat̄. domino attestante qui ait
Nōne cū esses puulus in oculis tuis:
caput te constitui in tribubz israhel.
Paruulum se in suis prius oculis vi
derat. sed fultus tempali potentia iā
se puulum non uidebat. **C**eterorū nan
qz compātōni se preferens. quia plz
cūctis potat: magnū se p̄oibz estima
bat. **M**iro aut̄ mō cū ap̄ se puulz: a
p̄ dñz magnz. **C**ū vō ap̄ se magnz a
paruit: ap̄ dñz puulz fuit. **M**erūqz
ergo dum ex s̄biestorum affluentia a
nimz inflatur: in luxum superbie ipso
potentie fastigio lenocinante corrum
pitur. **Q**uam videlicet potentiam
bene regit: qui et tenere illaz nouerit

et impugnare. Bene hanc regit q̄ scit
p̄ illam sup̄ culpas erigi. scit cū illa ce
teris equalit̄ cōpomi. **H**umana etenim
mens plerūq; extollit̄ etiā cū nulla po
testate fulcit̄ quātomagis in altum se
erigit. cū se ei etiā potestas adiungit̄
Quā tamē potestatē recte dispēsāt: q̄
sollicite nouerit et sumere ex illa q̄ ad
iuuat: et expugnare q̄ tēptat: et eglē
secū illa ceteris cernere et n̄ se peccan
tis zelo vitōis anteferre. **B**ed hanc
discretionem plerūq; agnoscim⁹: si pa
storis primi exempla cernamus. **P**e
trus nanq; auctore deo sanete ecclesie
principatum tenens. a bene agēte cor
nelio: et sese ei humiliter prosternente
imoderatius venerari recusauit seq; il
li similit̄ recognouit dicens. surge ne
feceris: et ego ipse homo sum. **S**z euz
ananie et saphire culpam repperit mox
quanta potentia super ceteros ex
creuisset ostendit. **V**erbo nanq;
eorum vitam pertulit. quam spiritu
persecrūtante deprehendit. **E**t sumus

se intra ecclesiā contra peccata recoluit
quod honore sibi vehementer impeso co
tra bene agētibus fratribus non agnouit.
Illic omunionē equalitatis meruit sanc
titas actōnis. hic zelus ultōnis vis ap
peruit potestatis. **P**aulus bene agen
tibus fratribus placitū se esse nesciebat cū
diceret. non quod dominamur fidei nostre.
sed adiutores sumus gaudij nr̄i. **A**tque illi
co adiunxerit: fide em̄ statis. **A**c si id
quod pertulerat aperiret dicens. **N**ō nō
dominamur fidei nr̄e: quod fide statis. **E**que
les em̄ vobiscū sumus. in quo vos stare
cognoſcimus. **Q**uasi placitū se fratribus esse
nesciebat cū diceret. facti sumus ut pu
uili in medio vrm̄. et rursū. **N**os autē
serui vestri. per christum. **S**ed cum culpā quā
corrigi debuisset inuenit illico magi
strum se esse recoluit dicēs. **Q**uod vul
tis in virga veniam ad vos. **H**umilis
itaque locū bñ regit cū is qui preest. vitis
potius quam fratribus dominat. **S**ed cū delin
quētes subditos impositi corrigunt restat
necesse ē ut sollicite attendat: quatinus p

discipline debitū culpas q̄deꝫ iure po
testatis feriāt: s̄ p̄ humilitatis custos
diā: equales seip̄s fratribz qui corri
gūtur agnoscat. **Q**uāuis plerūq; etiā
dignū est. vt eorū quos corrigimꝫ.
tacita nob̄ cogitatōe p̄feramꝫ. **I**llo
rū nanq; p̄ nos vitia discipline vigo
re feruntur: in h̄is vero que ip̄i com
mittimꝫ. nisi verbi q̄dē ab aliquo inue
stione laceramꝫ. **T**anto ergo ap̄ d̄o
minū obligatōres sumꝫ q̄nto ap̄ ho
mies multe peccamꝫ. **D**isciplia aut̄ no
stra s̄bditos diuino iudicō tāto liberio
res reddit q̄nto s̄ eorū culpas s̄ vidi
cta n̄ deserit. **V**eruāda itaq; ē et̄ i cor
de humilitas: et̄ i ope disciplina: atq; it̄
s̄ sollet̄ itūendū ē nedū imoderatius
custodit̄ et̄ hūilitatis. soluant̄ iura
regim̄is et̄ dum p̄latūs quisq; plus
se q̄ decz deicit. s̄bditorū vitā strige
re s̄ discipline iūculo n̄ possit. **T**eneant
q̄rcōres exteri q̄d p̄ aliorū utilitate su
scip̄nūt. seruet̄ iterū q̄d s̄ sua estimatō
ne pertimescant. **S**ed t̄n quibusdam

hominis decent erumpentibus. eos apud se
esse humiles etiam subiecti deprehendat:
quatinus in auctoritate eorum quod
formidetur uideant. et de humilitate quod
imitantur agnoscat. **S**tudeant igitur si
ne intermissione qui presunt: ut eorum
potentia quanto magna exterius cernitur
tanto apud eos interior deprimatur ne
cogitationem vincat ne in delectatione
sui animi rapiat: ne iam sub se mens eam re
gere non possit que se libidine dominandi
supponit. ne enim presidentium animus
ad elationem potestatis sue delectationem
rapiatur: recte per quendam sapientem
dicitur. **D**ucem te constituerunt. noli
extolli: sed esto in illis quasi unus ex illis.
Hinc etiam petrus ait. **N**on dominantes in
clero sed forma facti gregis. **H**inc per
semetipsam veritas ad altiora nos vir
tutum merita prouocans dicens.

Scitis quia reges gentium do
minantur eorum. qui maiores sunt
potestatem exercent in eos. **N**on ita
erit inter vos. **S**ed quis maior voluerit fieri

fit vester minister. et qui voluerit inter
vos primus esse: erit vester seruus. sic
filius hoīs nō venit ministrari sed mi
nistrare. **H**inc est q̄ seruum ex suscep
to regimine elatum. que post supplicia
maneant indicat dicēs. **Q**uod si dixerit
malus ille seruus in corde suo moraz fa
cit dominus meus venire et ceperit per
cutere cōseruos suos. māduccet autem
et bibat vsq̄ dum ebrius sit veniet do
minus serui illius in die qua nō sperat.
et hora quam ignorat. et diuidet eum
partemq̄ eius ponet cū ypocritis. **I**n
ter hypocritas em̄ iure deputat̄ qui
ex simulatōne discipline ministeriū re
gim̄is vertit in vsum dominationis.
Et cum nunq̄z grauius delinquitur: si i
ter peruersos plus equalitas q̄z di
sciplina custoditur. **Q**uia enim fal
sa pietate superat̄. Ferire heli deliquē
tes filios noluit: apud districtū iudi
cem semetipsum cum filijs crudeli dā
natione percussit.
Hinc nanq̄z ei diuina voce dicitur.

Honorasti filios tuos p[er] q[ui] me. h[ic]
pastores increpat per p[ro]phetam dicēs
Quod factū est non alligasti. & quod
abiectū nō reduxisti. Abiectus em̄ re
ducit̄. cum quis p[er] in culpa lapsus. ad
statum iustitie ex pastoralis sollicitudi
nis vigore reuocat̄. **F**racturā vero
ligamen astringit. cum culpam disci
plina deprimat: ne plaga vsq[ue] ad inte
ritū deficiat si h[anc] districtiōnis seues
ritas non coartat. sed sepe detriq[ue] frā
git̄ cū fractura incaute colligat̄. ita
vt graui[us] scissuraz sc̄ti ut si hanc immo
derati[us] ligamēta cōstringant. Vñ ne
cesse est vt cū peccati vulnus in subdi
tis corrigendo stringit̄. magna se so
licitudine. etiā districtō ipsa moderet̄.
quatin[us] sic iura disciplinæ contra de
linquētes exerceat. vt pietatis viscera
non amittat. **C**urandū quipp[em] est: vt re
ctorem subditis & matrē pietas & pa
trē exhibeat disciplina. **A**t q[ui] int[er] hec
sollicita circūspectiōne p[ro]videndū ne
aut districtio rigida. aut pietas sit

remissa Nam sicut in libris iam moza
libz diximꝰ. disciplina uel misericordia
multū destituit: si vna sine altera te-
neatur. Sed erga subiectos suos in
esse rectoribus debet et uita dulcens
misericordia. et pie seuiens disciplina
Hinc nanqꝰ est quod docente verita-
te p̄ samaritani studiū: semiuiuus ī sta-
bulum ducitur et vinū atqꝰ oleū vul-
neribz eius adhibet. ut per vinū scꝰ
mordeant vulnera. et per oleū foueā-
tur. Necesse quippe est ut quisquis sa-
nandis vulneribz preest in vino mor-
sum doloris adhibeat: et in oleo mol-
litie pietatis. quatinꝰ per vinū mūden-
tur putrida: et per oleū sananda foue-
ant. **Q**uiscenda est lemitas cum seueri-
tate faciēdū quoddaz ex utroqꝰ tēpe-
ramētuz: ut nequaqꝰ multa asperitate
exultarent s̄bditi. neqꝰ nimia benigni-
tati saluant. **Q**uod iuxta pauli voceꝰ
bene illa tabernaculi archa significat
in qua cū tabulis uirga simul et māna
est. quia cum scripture sacre scientia

in boni rectoris pectore sine virga di-
strictōnis. sit et māna dulcedis. Hic
dauid ait. Virga tua et bacul⁹ tu⁹ ip-
sa me cōsolata sunt. virga em̄ peccatū
baculo sustētamur. Si ergo est distri-
ctio virge q̄ feriat. sic et cōsolatio ba-
culi q̄ sustētet. sit itaq; amor s; n̄ emol-
liēs. sit vigor sed nō exasperās. sit ze-
l⁹ s; nō imoderat⁹ seuiens. sit pietas s;
nō pl⁹q; expēdiat parcēs. vt dū se in
arce regis iustitia clementiaq; ptime-
scens. is qui preest corda s̄bditorū: et
terrēdo demulceat. etiā ad terroris
reuerētia demulcendo cōstringat.

Ut sit reor^m infnoꝝ curā exteriorū
occupatōne nō minuēs: exteriorū
pudētia interiorū solitudine non
relinquens. **Cap. xviii.**

Sit rector interiorum curam in
exteriorū occupatōe nō minuēs.
exteriorū pudētia interiorū sollicitudie
nō r. liquēs. ne aut exterioribz dedit⁹

ab intimis corruat. aut solis interiori
bus occupat. que foris debet proxi
mis n̄ ipēdat. **S**epe nāq; nōnulli velut
obliti qđ fr̄ibz. aiaz causa p̄lati sunt.
toto cordis anmsu secularibz curis in
seruiunt. has (cū assūt) se agere exultāt
ad has etiā cū desunt diebz ac nocti-
bz cogitatōnis turbide estibz anhelāt
Cunq; ab h̄ijs cessante forsitā oportu
nitate q̄eti sūt ipsa deteri? sua q̄ete fa
tigant. Voluptatē nāq; cēsent. si ac
tibz deprimūt: laborē deputāt si in t̄
remis negotijs nō laborāt. **S**icq; fit
vt dū se vr̄gere mūdānis tumultibus
gaudent/inf̄na que docere alios de a
buerāt ignorāt. **V**n̄ subiectoz qđ p
culdubio vita torpescit: qđ cū p̄ficere
spūalit appetit ī exēplo ei? qđ sibi p̄lat?
est. quasi in obstaculo itineris offēdit
Lāguente em̄ capite/membra incassuz
vigent: et in exploratōe hostiū frustra
exercitus velociter sequit̄: si ab ip̄o du
ce itineris errat. **N**ulla subditoz mē
tes exhortatio subleuat. eozūq; culpas

inrepatio nulla castigat: quia dum p
animarū presulē terreni exercet offici
um iudicis: a gregis custodia vacat
cura pastoris. & subiecti veritatis lu
men apprehendere nequeūt. qz dū pasto
rū sensus. terrena studia occupāt: vē
to tēptatōnis īpulsus. ecclesie oculos.
pulsus cecat. **D**uo cōtra. recte humani
generis redēptor. cū nos a vētris vo
racitate cōpesceret dicēs. attēdite aut
vobis. vt nō grauentur corda vestra in
crapula & ebrietate. illico adiungit.
aut in curis huius vite. **V**bi pauore q
ptinēt intēte aditiēs: ne forte supueni
at in nos repētina dies illa. **C**uius ad
uentus etiā qualitātē denūtiat dicens.
Tanquā laqueus em̄ veniet super om̄es
qui sedent sup faciē orbis terre. **H**ic
iterum dicit. **N**emo potest duobus
dominis seruire. **H**inc paulus.
religiosorum mentes. a mundi consor
tio dēstādō. ac poti⁹ quemēdō. suspē
dit dicēs. **N**emo militās deo implicat

se negotijs secularibz vt ei placeat cui
se pbauit. **H**inc ecclesie rectoribz et
vacandi studia precipit: et solendi reme-
dia ostendit dicens. **S**ecularia igit
iudicia si habueritis. **S**teptibiles qui
sunt in eccia illos constituite ad iudican-
du. vt ipsi uidelicet dispēsatōibz ter-
remis inseruiāt. quos dona spūalia n̄
exornāt. **A**ch apte dicat **Q**uia pene-
trare intima nequeūt saltez necessaria
foris opent. **H**inc moyses q̄ cū dño
loquit̄ ihetro alienigenere. rephensione
iudicatur. qđ terrenis populorū ne-
gotijs stulto labore deseruiat. **C**ui cō-
silū moȳ p̄betur vt p̄ se alios ad iur-
gia dirimēda cōstituat et ipse liberius
ad erudiendos populos spiritualium
archana cognoscat. **A** subiectis ergo
inferiora gerenda sunt. a rectoribus
summa cogitanda. vt scilicet oculum
qui prouidendis gressibus premmet
cura pulueris nō obscurz **C**aput nāq̄
subiectoz sūt cūcti q̄ p̄sūt. et vt recta
pedes valeant itinera carpere. **h**ec

proculdubio caput debet ex alto prouide-
re: ne a profectus sui itinere, pedes
torpeant, cum curuata rectitudine cor-
poris: caput sese ad terram declinet.
Qua autem mente aiarum psul honore pa-
storali inter ceteros utitur: si in terrenis
negotij que reprehendere in alijs de-
bit et ipse versatur. **Q**uod uidelicet ex
ira iuste retributonis per prophetam dominus
minatur dicens. **E**rit sicut populus sic
sacerdos. sacerdos quippe est ut po-
pulus: quando ea agit: is qui spirituali of-
fitio fugit, que illi nimirum fatiunt: qui
adhuc de studijs carnalibus iudicantur.
Quod cum magno seque dolore caritatis
iheremias propheta conspiciens: quasi sub
destructione templi deplorat dicens
Quomodo obscuratum est aurum: mutatus
color optimus: dispersi sunt lapides sa-
ctuarij in capite omnium platearum: **Q**uid
namque auro, quod metallis ceteris preemi-
net: nisi excellentia sanctitatis figurat
quid colore optimo: nisi cunctis a-
mabilis reuerentia religionis exprimitur.

Quid sanctuarij lapidibz? nisi sacroꝝ
ordinū plone signant. Quid plateaz
nomie: nisi p̄ntis vite latitudo figu-
rat. Quia em̄ greco eloquio platos la-
titudo dicit̄: p̄fecto a latitudine pla-
tee sūt vocate. Per semetipsā vero ve-
ritas dicit̄. Lata et spatiosa via est: q̄
ducit ad p̄ditōem. Aux̄ igit̄ obscura
tur: cū terrenis actibz sanctitatis vi-
ta polluit̄. Color optimꝝ omutat̄: cū
quorūdā qui dēgere religiose credebā-
tur: eliminatio anteacta minuit̄. Naz̄
cū q̄libz post s̄ctitatis habitū tremis-
se actibz inserit. quasi colore permuta-
to: ante humanos oculos: eiꝝ reueren-
tia despecta pallefcit. Sanctuarij q̄
lapides in plateis disperguntur cum
causarum secularium foras. lata itine-
ra expetunt. Ij̄ qui ad ornamentum
ecclesie interius ministerijs quasi in se-
cretis sanctuarij vacare debuerunt.
Ad hoc quippe sanctuarij lapides fie-
bant vt intra sancta sanctorum in ve-
stimento summi sacerdotis apparerēt

Cum vero ministri religionis a subdi-
tis honores redēptoris sui ex merito
vite sue non erigūt: factuarij lapides
i ornamento pōtificis n̄ sūt. q̄ nimiz sac-
tuarij lapides disp̄si p̄ plateas iacent:
tñ plone sacroz ordmū voluptatū sua-
rū latitudi d̄dite. frenis negotijs ihe-
rēt. **E**t notādū q̄ nō hos dispersos i
plateis: sed in capite plateaz dicit q̄
si cū terrena agūt: sūmi videri appetūt
vt a lata itinera teneant. ex voluptate
delectōnis: et tamen in platearum sint
capite ex honore sanctitatis. **N**il q̄
obstat si sanctuarij lapides eodē ip-
sos quibus constructum sanctuarium
existebat accipimz. **Q**ui dispersi in ca-
pite plat arum iacent. quando sacro-
rum ordinum viri terrenis actibus ex
dehderio inserviunt: ex quorum pri-
offitio sanctitatis gloria stare uideba-
tur. **S**ecularia itaqz negotia aliquan-
do ex compassione tolleranda sunt.
nunqz vero ex amore requirenda. ne
eum mentem diligentis aggrauant.

Hanc suo victam pondere ad ima de
celestibus mergant. **A**t contra non
nulli grecis quidem curam suscipiunt
sed sic sibi met vacare ad spiritualia ap
petunt. vt rebus exterioribus nulla
tenus occupentur. **Q**ui cum curare
corporalia funditus negligunt: subdi
torum necessitatibus minime concur
runt. **Q**uorum nimirum predicatio
plerunq; despiciatur. quia dum delin
quentium facta corripunt. sed tamē
eis necessaria presentis vite: non tri
buunt: nequaq; libenter audiuntur.
Egentis etenim mentem doctrine ser
mo non penetrat. si hunc apud eius a
nimum manus misericordie non com
mendat. **T**unc autem verbi semen fa
cile germinat: quando hoc in audien
tis pectore pietas predicantis rigat.
Vnde recti necesse est: vt rectorum
interiora possit infundere cogitatōni
innoxia e iā extiora prouidere. **H**ic ita
q; pastores. erga interiora studia scō
ditorum suorum ferueant.

quatinꝰ in eis exterioris quos vite p
uidetiã nō relinquāt. **N**az quasi iure
vt diximus a p̄cipiēda p̄dicatōe gre
gis animꝰ frāgitꝰ: si cū exterioris s̄b
fidij a pastore negligatꝰ. **V**nde et pri
mus pastor sollicite amonet dicēs **H**e
miores q̄ in vobis sunt obsecro cōsem
or et testis xp̄i passionū. qui et eius q̄
in futurz reuelāda est. glorie cōmuni
catꝰ. pascite q̄ in vobis est gregē dñi
Qui h̄ in loco pascionē cordis an cor
poris suaderet aperuit. cū p̄tinꝰ ad
iungit p̄uidētes nō coactis sed sp̄ōta
nee sedm dñi neqꝰ turpis lucri ḡtia. s̄
volūtarie. **Q**uibꝰ p̄fecto verbis pasto
ribꝰ pie p̄cauetꝰ. nedū subiectozꝰ ino
piam satiant: se mucrone ambitōnis
occidant. ne cum per eos carnis sub
stātijs refitiuntꝰ proximi. ipsi remane
ant a iustitie pane ieiuni. **H**anc pa
storum sollicitudinem paulus excitat
dicens. **Q**ui suorum et maxime do
mesticorum curam non habet fidem
negavit et est infideli deterior.

Inter h̄ itaq; metuendum semper est
et uigilant̄ intueđū: ne dū cura ab eis
exterior agit̄: ab interna int̄tōe mer-
gant̄. **P**lerūq; em̄ ut p̄diximus cor-
da rectorum dū tēporali sollicitudini
incaute deseruiunt ab intimo amore
frigescūt. et foras fusa obliuisci non
metuūt: quia animarū reginima susce-
perunt. **S**ollicitudo ergo que subdis-
tis exterius impenditur. sub certa ne-
cesse est mensura teneatur. **U**nde
bene ad ezechielem dicitur. **S**acer-
dotes caput suum non radent. neq;
comam nutriunt sed tondentes attun-
deant capita sua. **S**acerdotes nanq;
iure vocati sunt: qui ut sacrum duca-
tum prebeant: fidelib; presunt. **C**apil-
li vero in capite exteriores sunt cogi-
tatōes in mēte: qui dū super cereb; in-
sēbilit̄ oriūt̄ curas p̄ntis uite exp̄-
mūt. q̄ ex sēsu negligentis q; importu-
ne aliqñ p̄deūt. q̄si nob non sentienti-
b; p̄cedūt. **N**uaa igit̄ cūcti q̄ p̄sūt ha-
bere q̄dē sollicitudines extiores debēt

nec tamen eis vehementer incumbere.
Sacerdotes recte et caput prohibent
ridere: et comam nutrire: ut cogita-
tiones carnis de vita subditorum: nec
a se funditus amputent: nec rursus ad
crescendum nimis relaxent. **U**bi et bene
dicitur. tondentes tondeant capita
sua. ut uidelicet cure temporalis solli-
citudines. et quantum necesse est prodi-
ant. et tamen recidant citius: ne imo-
deratus exerceant. **Q**um igitur et per
administratam exteriorum providen-
tiam corporum uita protegitur. et rur-
sus per moderatam cordis sollicitudi-
nem intentio non impeditur. capilli in
capite sacerdotis et seruantur ut cus-
tem cooperiant. et resecantur ne oeu-
los claudant.

Que esse debet rectori discretio
et dissimulationis. feruoris. et
mansuetudinis.

Cap. xix.

Efter hec necesse est . vt rector
solleter inuigilet ne hūc cupido
placendi hoībz pulset . ne cū studiose
interiora penetrat . cū p̄inde exte-
ra subministrat . se magis a s̄bditis di-
ligi . quā veritatē q̄rat : ne cū bonis ac-
tibus fluctet . a mūdo uidet̄ alienus .
hunc auctori reddat extraneuz amor
suus . hostis nanq; redēptoris est . q̄
p̄ recta opera que facit eius uite ab
ecclesia amari cōcupiscit . qz adulterie
cogitatōnis reus est : si placere puer
sponse oculis appetit : per quem spons
sus dona transmisit . L . ui nimi . ū amor
p̄rius : cum rectoris mentem ceperit
aliquādo hāc inordinate ad mollitiem
aliquādo verō ad asperitatē rapit . Ex
amore etenim suo mens rectoris in mol-
litiē vit̄ qz cū peccātes s̄bditos respī-
cit . ne erga hūc eoz dilectō torpeat .
corripe n̄ p̄sūt n̄ ūq; vō errat . s̄bdi-
toz q̄ increpare s̄buerat adulatōibz s̄-
mulet . vñ bñ p̄ p̄b̄az d̄r . **V**e h̄is q̄
sumūt puluillos s̄b oīz cubito man̄

et fatiunt cervicalia sub capite vniuer-
se etatis. ad capiēdas aīas. **I**n pulullos
quippe sub omni cubito manū ē ponere
cadētes a sua reſtitudine aīas: atq; in
hūc mūdi delectatōe ſe reclinantes.
blāda adulatōe refouere. Quasi enim
pulullo cubitus vel cervicalib; caput
iacentis eripit. cū correctōnis duris-
tia peccāti ſubtrahit ei; mollities fa-
uoris adhibet: vt in errore molli; ia-
ceat. q; nulla aſperitas cōtradictōis
pulfat. **S**ed hec reſtores qui ſemetip-
ſos diligunt hīs pculdubio exhibent
a quib; ſe noceri poſſe in ſtudio glorie
tēporalis timēt. **N**ā quos nichil ōtra
ſe valere cōſpitiūt hos nimiz aſperi-
tate ſemper rigide inuectōnis pmut
Nunq; clementer ammonent. ſed pa-
ſtoralis manſuetudinis obliui. iure do-
minatōnis terrent. **Q**uos recte per p-
phetam diuina vox increpat dicens.
Vos autem cum auſteritate imperabi-
tis eis et cū potētia plēm ſe ſuo aucto-
re diligentes iactant erga ſubiectos

erigunt nec quod agere debeant: sed quid
valeant attendunt. **N**ihil de subsequenti
iudicio metuunt: improbe de temporalis pote-
state gloriantur. **L**ibet ut licenter et illi-
cita fatiantur: et subditorum nemo contra
dicat. **Q**ui ergo et prava studet agere
etiam ad hoc ceteros tacere ipse sibi met
testis est: quia plura veritate se appetit de-
ligi quam tota se non vult defendi. **N**emo
quippe est qui ita vivat: ut aliquando non delinquit
Ille ergo seipso amplius veritatem desiderat
amari: qui sibi a nullo vult contra verita-
tem parci. **H**inc etiam petri increpationem
nem pauli libenter accepit. **H**inc dauid
correctorem subditi humiliter audiuit.
quia et rectores boni dum privato dilige-
re amore se nesciunt: libere puritatis
verbum a subditis obsequium humilitatis
credunt. **S**ed inter hec necesse est
ut cura regiminis tanti moderatio-
nis arte temperet: quatinus subditorum mens
cum quedam recte sentire potuerit.
sic in vocis libertatem prodeat: ut ta-
men libertas in superbia non erumpat

40

nedum fortasse immoderatus . lingue
eis libertas concedit . vite ab his hu-
militas amittat . Sciendum quod est quod oportet
ut rectores boni placere hominibus
appetant : sed ut sue estimacionis dulcedi-
ne . primos in affectu veritatis tra-
hant . non ut se amari desideret sed ut
dilectionem suam quasi quandam viam fati-
ant . per quam corda audientium ad a-
morem conditoris introducant . Diffi-
cile quippe est . ut quamlibet recta de-
nuntiatio predicator qui non diligitur
libenter audiat . Debet ergo qui pre-
est et studere se diligi : quantum possit au-
diri : etiam amorem suum pro semetipso
non querere : ne inueniatur ei cui ser-
uire per officium cernitur . per occul-
tam cogitationem tyrannidem resultare .
Quod bene paulus insinuat cum sui no-
bis studium occulta manifestat dicens .
Sicut et ego per omnia omnibus pla-
ceo . Qui tamen rursus dicit . Ego si adhuc
hominibus placere : christi seruus non essem .
Placet ergo paulus et non placet .

quia in eo quod placere appetit: non se
sed per se homibz placere veritatem
querit.

Quod scire sollicite rector debet:
quia plerūqz vitia virtutes esse mē
tiunt.

Cap. xx.

Scire etiam rector debet. q̄ plerū
qz vitia virtutes se esse mētiunt.
nam sepe sub parsimomie noie. se tena
tia palliat. cōtraqz se effusio sub appel
latōne largitatis occultat. Sepe ior
dinata remissio pietas creditur et ef
frenata ira spūalis zeli virtū estimat.
Sepe precipitata actio velocitatis ef
ficatia: atqz agendi tarditas grauita
tis cōsiliū putat. Vnde necesse est vt
rector animarum virtutes a vitijs vi
gilāti cura discernat. ne aut cor tena
tia occupet: et parcu se uideri in dispē
latōibz exultet. aut cū effuse quid p
ditur. largū se quasi miserando glorie
tur: aut remittendo qd ferire debuit.
ad eterna supplitia subditos ptrahat.
aut inuamiter feriedo qd delinquit.

ipse grauius delinquat. aut hic quod
agi recte ac grauius potuit immatus
re preueniens leuiget. aut bone acti
onis meritū differēdo ad deteriora p
mutet.

Quanta debet esse diuersitas artis
correctionis. **Cap. xxi.**

Sciendū q̄ est. q̄ aliqui subiecto
rum vitia prudent̄ dissimulanda
sunt. sed quia dissimulant̄ iudicanda.
aliqui et apte cognita. mature tolerā
da. aliqui vero subtiliter occulta p̄seru
tanda. aliqui leuiter arguēda. aliqui au
tem vehemēter increpāda. Nonnulla
quip̄ vt dixim⁹ prudent̄ dissimulā
da sunt: sed quia dissimulantur iudican
da. vt cū delinquēs et deprehendi se co
gnoscit et perpeti has q̄s in se tacite
tolerari cōsiderat agere culpas erube
scat seq̄ se iudice pūniat. quē sibi ap̄d
se rectoris paciētia clemēter excusat.
Quia sez dissimulatōne bene uideaz do
min⁹ corripit. cum per p̄p̄sam dicit.

Mentita es et mei non es recordata:
neque cogitasti in corde tuo quia ego
tacēs et quasi nō uidens. **E**t dissimulauit
ergo culpas et innotuit: quia et cōtra
peccātes tacuit: et hoc ipsū tamē q̄ ta
cuerit dixit. **N**ōnulla autē vel apte co
gnita mature tolerāda sūt: cū uidelicet
reze minime oportunitas cōgruit ut
aperte corrigantur. **N**ā seeta imature
vulnera: deterius inferuiscunt: **E**t nisi
cū tpe medicamēta ueniāt: stat p̄
culdubio: q̄ medendi offitiū amittant
Sed cū subditis tempore ad correptōez
q̄ritur: sub ipso culpaz pondere paci
entia p̄sulis exerceat. **V**nde bñ p̄ psal
mistā dicit. **S**upra dorsum meuz fa
bricauerūt peccatores. **I**n dorso q̄p
pe: onera sustinemus. **S**upra dorsum
igitur scū peccatores fabricasse que
ritur: **A**ch aperte dicat quos corrige
re nequeo: quasi super ipositū onerato.
Nōnulla autem sūt s̄tiliter oc
ulta perscrutāda. ut quibusdam lignis
erumpētibus: restor in subditoz mēte

omne quod clausū latet inueniat. & in
teruente correptionis articulo: ex mi
nimis maiora cognoscat. **Vñ** recte
ad ezechielem dicit. **Fili** hominis. Fode
parietem. **Vbi** mox isdem prophetā sub
iungit. **Et** cū perfodisset parietē appa
ruit hostiū vnū. **Et** dixit ad me Ingre
dere. & vide abhominatōes pessimas
quas isti faciūt hic. **Et** ingressus vidi: &
ecce omnis similitudo reptiliū: & animalū
abhominatō: & vniuersa ydola domus
israhel depicta erant in pariete. **Per**
ezechielem quippe ypositoꝝ persona si
gnat: per parietē duritia subditorū
Et quod est parietē fodere: nisi acutis in
quistōibz duritiā cordis aperire. **Quē**
cū pfodisset: aperuit ostiū. qz cū cor
dis duritia vel studiosis peccatōibz
vel maturis correptionibz scindit quasi
quā ianua ostendit: ex qua omnia in eā que cor
ripit: cogitationū interiora uideant. **Vñ**
et bñ illic legit. **In**gredere et uis abho
minatōes pessimas: quas isti faciūt. **Et** cū
ingreditur ut abhominatōnes aspiciat:

qui discussis quibusdā signis: exteri
us apparētibus ita corda subditoꝝ pe
netrat. vt cūcta ei que illicite cogitan
tur. innotescāt. **Vñ** et subdidit. Et in
gressus vidi: et ecce oīs similitudo rep
tilū. et aīalium abhōminatō. **I**n rep
tilibus cogitatōes oīno terrene signā
tur: in aīalibus vero iam quideꝝ aliquan
talū a terra suspense. **S**ed adhuc terrene
mercedis p̄mia regrentes. **N**ā repti
lia toto ex corpore terre inherēt: **A**īa
lia autem mole corporis a terra suspensa
sunt. appetitu tamē gule ad terrā sem
per inclinantur. **R**eptilia itaqꝫ sunt intra
terra parietem. quādo cogitatōes vol
uunt in mēte: que a terrenis deside
riis nunqꝫ leuant. **A**īalia qꝫ sunt intra
terra parietē: quādo et siqua iam iusta
siqua honesta cogitāt. appetēdis tñ
lucris tēpalibus honoribusqꝫ deseruis
unt. **E**t per semetipsa qꝫdem iā quasi a
terra suspensa sunt: sed adhuc per am
bitum quasi per gule desiderium sese
ad ima submitunt. **V**nde et bene

magⁿⁱ p̄t

Et

subditur **V**niuersa ydola domus ista
hel depicta erant in pariete. **S**crip-
tū q̄ppe est **E**t auaritiā que est ydoloꝝ
seruitus. **R**ecte ergo p̄ aīalia ydola
describunt̄. q̄z cū honesta actione. n̄
nulli quasi a f̄ra se erigūt. ambitōe tñ
inhonesta semetipsos ad terram depo-
nunt. **B**ene autē dicit̄ depicta erant
quia dum exterioruz rerū intrinsecus
speties attrahunt̄ quasi in corde de-
pingit̄. q̄cūq̄ fietis imaginibz delibe-
rādo cogitat̄. **N**otandū itaqz est. q̄z
prius foramē in pariete: ac deinde or-
stū cernitur. et tūc demū occulta ab-
homiatio demōstrat̄ quia nimirū vni-
uscuiusqz peccati priꝝ signa forinsecꝝ.
Deinde ianua aperte iniquitatis ostē-
ditur. **E**t tunc demum omne malum
quod intus latet aperit̄. **N**onnulla
autem sunt leniter arguenda. nam euz
non malitia sed sola ignorantia vel in-
firmitate delinquitur: profecto neces-
se est: vt magno moderamine delicti
ipsa correptio temperetur. **¶** Cuncti

quippe quoduisq; in hac mortali carne
subsistim? corruptōnis nr̄e infirmita
tibz subiacem?. **E**x se ergo debet q̄s
q; colligere : q̄liter aliene h̄inc opo: te
at ibecillitati misereri: ne ostra infirmi
tate p̄rimi: si ad increpatōnis vocem
feructius rapit? oblit? sui esse uideat?
Vn bene paul? amonet dicens. **S**i p̄
occupat? fuerit homo in aliquo deli
cto: vos qui sp̄uales estis hm̄oi instrui
te in sp̄u m̄asuetudis. **N**h̄d erās teipsū
ne et tu tēpteris. **A**c si apte dicat. **C**ū
displieet ex aliena infirmitate qd̄ et sp̄i
eis pensa qd̄ es. et ut ab increpatōnis
zelo se sp̄s tēpet. dū sibi qd̄ increpat
timet. **N**ōnulla aut̄ sunt vehemēter in
trepanda: ut cū culpa ab auctore non
agnoscit? quāti sit p̄oderis ab increpā
tis ore sentiat? **E**t cum sibi quis maluz
quod perpetravit leuigat: hoc cōtra
se grauter ex corripientis asperitate
pertimescat. **D**ebitū quippe rectoris
est: superne patrie gloriam per voces
predicatōnis ostendere. quanta in

lenitatis

huius vite itinere temptamenta antiqui
hostis lateant apire. et subditoꝝ mala
que tolerari leniter nõ debet cū mag
zeli asperitate corrigere. ne si minꝰ cõ
tra culpas accedit: culpaz oĩm reꝰ
ipse teneat. **V**n bene ad ihezechielem
dicit. **S**ume tibi laterẽ et pones euz
corã te et describes in eo ciuitatẽ ihe
rusalẽ. **S**tatimq; sũungit. **E**t ordina
bis aduersus eã obfidionẽ. et edifica
bis munitões. et cõportabis aggerez
et dabis cõtra eã castra. et pones ari
etes in gyro. **E**iq; ad munitõem suam
ptinus sũmferit. **E**t tu sume tibi sar
taginem ferreã: et pones eã murum
ferreum inter te et inter ciuitatem.
Cuius enim ihezechiel ppheta mli magi
strorum spetiem tenet: cui dicit: **S**u
me tibi laterem et pones eum corã te
et describes in eo ciuitatem iherusalẽ
Sãcti quippe doctores sibi laterem su
munt. quãdo terrenum auditorũ cor
ut doceant apprehendunt **Q**uem scilicet
laterem corã se ponunt qz tota illum

scribit

mentis intentō e custodiunt. **I**n quo
et ciuitatem iherusalē iubent scribere
qz predicādo terrenis cordibz curāt
sumopere. que sit superne pacis visio
demonstrare. **S**ed qz incalluz gloria
patrie celestis agnoscit. nisi et qnta
hic irruāt hostis callidi tēptamēta no
leant: aperte subiungit. **E**t ordinab
aduersus eā obsidionē. et edificab mu
nitōnes. **S**ācti quippe p̄dicatores ob
sidionem circa laterem in quo iherus
salē ciuitas descripta est ordināt. qn̄ t̄
rene mētī s̄ iā supernā patriā req̄renti
qnta eā in huius vite tpe uitiorū im
pugnet aduersitas demōstrāt. **N**ā cū
ynūq̄d̄qz peccatū quomō p̄ficientibz
inhiēt ostendit. q̄si obsidio circa ci
uitatē iherusalē voce p̄dicatoris ordi
nat. **S**z quia nō solū debent inno
scere. qualiter vitia impugnent: veruz
etiam quomodo custodire nos virtu
tes roborent: recte subiungitur. **E**t
edificabis munitiones. **M**unitio
nes. quippe sanet̄ p̄dicator edificat

quando que sanete virtutes: quibz re
sistat vitijs demonstrat. Et qz crescente
virtute plerūqz bella tēptatōum augē
tur. recte ad hec addit. Et cōportab
aggerē et dabis ostra eā castra. et po
nes arietes in gyro. **A**ggerē nāqz cō
portat: quādo p̄dicatoz q̄sqz molē cre
scētis tēptatōis enūtiat. et ostra ihe
rusalē castra erigit qm̄ recte intētōni
audiētium. hostis callidi circūspectas
fraudes et q̄si incōprehēsbiles insidi
as predicat. atqz i gyro arietes ponit
cū tēptatōnū aculeos i hac vita nos
vndiqz circūdātes et virtutū murum
perforātes innotescit. **S**ed cūcta hec
licet subtiliter rector insinuet nisi ostra
delicta singuloz emulatōis spū fer
ueat: nullam sibi imperpetuum absolu
tōnem parat. **V**nde illic adhuc recte
subiungit. Et tu sume tibi sartaginem
Ferream: et pones eam murum Ferres
um int̄ te et int̄ ciuitatē. **P**er sartagi
nē q̄ppe fr̄itura mētis: p̄ ferrū vō icre
patōis fortitudo signat. **Q**uod vero

aerius doctoris mentes: q̄z zelus dei
friget et exeruiat. **V**n paul⁹ hui⁹ sar-
taginis vrebatur frigura cū diceret **Q**s
infirmat⁹ et ego nō infirmor⁹: quis scā-
dalizat⁹ et ego nō vroz: **E**t quia q̄sqz
zelo dei accēditur ne dānari ex negli-
gentia debeat forti imperpetuū custo-
dia munitur. et recte dicit⁹. pones eā
murū ferreū inter te et inter ciuitatez
Sartago eīm ferrea mur⁹ ferre⁹ int⁹
p̄phetā et ciuitatē ponit⁹: quia cū nūc
fortē zelū rectores exhibent. eūdē ze-
lum postmodū inter se et auditores su-
os fortem munitōez tenēt. ne tūc a vi-
ta destituti sint si nunc fuerint in cor-
rectionem dissoluti. **H**z inter hec scien-
dum est. quia dum ad increpatōnem
se mens doctoris exasperat. difficile
valde est vt nō aliquando et ad aliqd
q̄d dicere non debet erūpat. et pleiū
qz cōtigit vt dū culpa s̄bditoz cū ma-
gna inuestione corripitur: magistri li-
gua vsqz ad excessus verba pertraha-
tur. **C**unqz increpatio immoderate

ascendit corda delinquentium in despe-
ratione deprimunt. **V**n necesse est vt ex-
asperat⁹ rector cū subditoꝝ mentem
plus se q̄; debuit peussille cōsiderat.
apud se seper ad penitētiā recurrat: et
per lamenta veniā in cōspectu verita-
tis obtineat. ex eo etiā qđ zeli ei⁹ stu-
diū peccat. **A**d figurare dñs per mo-
ysen p̄cipit dicēs. **S**i q̄s abierit cum
amico suo simpliciter in siluam ad ligna
cedēda et lignū securis fugerit man⁹
Ferrūq; lapsū de manubrio amicū ei⁹
peussit et occiderit. hic ad vnā supra
dictā vrbū fugiet: et vuet ne for-
te prim⁹ eius cuius effusus est sang-
uis: doloris stimulo psequat⁹ et appre-
hendat eū et peutiāt aiām ei⁹. **A**d sil-
uam q̄ppe cū amico imus: quotiēs ad
intuenda subditoꝝ delicta cōuertim⁹
Et simpliciter ligna succidim⁹ cū delin-
quentiū vitia pia intētō ne reseramus.
Sed securis manum fugit cum sese
inrepatio plus q̄; necesse est in asperi-
tate p̄trahit: ferrumq; de manubrio

proflit. cū de correptione sermo duri
or excedit. et amicū pcutit et occidit
quia auditorē suū plata stumelia a spi
ritu dilectōis interficit. **C**orrepti nā
q̄ mēs repēte ad odiū pruit si hanc i
moderata increpatio pl̄q̄z debuit ad
dicit. **H**is q̄ incaute ligna pcutit: et
primū extinguit: ad tres necesse est
vibes fugiat vt vna ex eaz̄ defēsus
vuiat: q̄ si ad penitētie lamēta conuer
sus. in vnitāte sacramēti sub spe. fide
et caritate abscondit. reus perpetra
ti homicidij nō tenet. **C**umq̄ primū
extincti cū inuenerit non occidit. quia
eum districtus iudex venerit. qui sese
nobis per nature nostre consortium
iunxit: ab eo proculdubio culpe reas
tum non expeit: quem sub eius vema
spes fides et caritas abscondit.

Sacri precepta eloquū
cum timore et amore sū
cotidie meditāda.

Cap. xxii.

Sed omne hoc rite a rectore agi-
tur. si superne formidinis et di-
lectōnis spū afflat. Studiose cotidie sa-
cri eloquiū precepta medite. ut in eo
vim sollicitudinis. et erga celestē vitam
pude circūspectōnis q̄ humane con-
uersatōnis vsus indefinēt destruit :
diuine amonitōnis verba restaurent
Et qui ad vetustatē vite p societate se-
culariū ducit : ad amorē sc̄per spūalis
prie cōpunētōnis aspiratōe reuocet.
Valde nanq̄ int̄ humana verba cor de-
fluit. Cūq̄ indubitant̄ constat. q̄ ex re-
remis occupatōnuz tumultibz ipulluz
a semetipso corruat. Studere incessabi-
liter debet ut p eruditionis studiū re-
surgat. Hinc est em̄ q̄ platū gregi di-
scipulum paulus ammonet dicens.
Dum venio attende lectiōni. Hinc
dauid ait. Quomodo dilexi legem tu-
am domine : tota die meditatio mea
est. Hinc moysi dominus depor-
tanda archa precipit dicens. Fa-
cies quatuor circutos aureos : quos

exterioris

pones p quatuor arche angulos . Fa
cielsqz vestes de lignis sethim . et ope
ries auro inducesqz per circulos qui
sunt in arche lateribus vt portetur in
eis : qui sepe erūt in circulis : nec vnqz
extrahentur ab eis . **Q**uid per archā nisi
sancta ecclesia figurat . **T**ui q̄tuor cir
culi aurei p quatuor angulos iubentur
adiungi : qz in eo qd p q̄tuor ptes mū
di dilatata tēdit . pculdubio q̄tuor s̄c̄
eti euāgelij libris accicta predicatur
Vestesqz de lignis sethim fiunt . qui
eis dem ad portandum circulis inserū
tur . quia fortes p̄seueratesqz docto
res velut imputribilia ligna querēdi
sunt . qui instructioni sacrorum volu
minum semper inherentes : sancte ec
clesie vnitatem denuntient . et quasi in
tromissis circulis archam portent . **V**e
stibus quippe archam portare est : bo
nis doctoribus s̄ctam ecclesiam : ad
erudiendas infidelium mentes predi
cando deducere . **Q**ui auro qz iubentur
operiri : vt cum sermone alios isonāt

ipſi etiā vite ſplēdore fulgeſcant **D**e q̄
bus apte ſubdit̄. **N**ui ſemper erūt in
circulis nec vnq̄z extrahent̄ ab eis.
Quamirū necelle eſt vt qui ad offituz
predicatōnis excubāt a ſacre lectōis
ſtudio non recedant. **A**d hoc nāq̄ ve
ctes eſſe ī circulis ſemp iubent̄. vt cū
portari archam oportunitas erigit.
de intromittendis vectibus portandi
tarditas nulla generet̄. quia uidelicet
cum ſpūale aliquid a ſubditis paſtor ī
quiritur ignomimioſūvalde eſt. ſi tunc
querat diſcere: cuz queſtionem debet
enodare. **S**ed circulis vectes inhere
ant vt doctores ſemper r̄ in ſuis cordi
bz eloq̄a ſac̄ meditātes teſtām̄ti archā
ſine mora cleuēt: quicq̄d necelle eſt p̄
tinē docēt **V**nde bene primus paſtor
ecccleſie: paſtores ceteros ammonz di
cens. **P**arati ſemper ad ſatiffactionē
omni poſcenti vos rōnem: de ea que
in vobis eſt: ſpe. **A**cti aperte dicat: vt
ad portandam archam: mora nulla
īpediat vectes a cēul̄ nūq̄z recedāt.

ſpūale

Qualit̄ vector bñvices debeat docē
et admonē subditos

¶ **¶** **¶** aliter ammonendi sunt iuue-
nes atq̄ aliter senes

¶ Cap. xxiii.

¶ Via igit̄ qualis esse debeat pa-
stor ostēdimus. nunc q̄liter doce-
at demōstremus. vt em̄ longe añ nos
reuerēde memorie gregori⁹ nazanze-
nus edocuit. nō vna eadēq̄ cūctis ex-
hortatio congruit quia nec cūctos par-
morū q̄litas astringit. Sepe nāq̄ alijs
officiūt. que alijs p̄sunt: q̄ et plerūq̄
herbe que hec animalia nutriūt. alia oc-
cidūt. et leuis sibilus equos mitigat.
catulos iñtigat. et medicamētū quod
hunc morbū immuit alteri vires iūgit
et panis qui vitam fortium roborat.
paruulorū necat. **¶** Pro qualitate igit̄
audiētum formari debet sermo doc-
torum. vt ad sua singulis cōgruat. et
tñā omnis edificatōnis arte nunq̄
recedat. **¶** Quid em̄ sunt intente men-
tes auditorū. nisi vt ita dixerim quedā
in cythara tēhones stricte cordarum
quas tāgendi artifex vt nō libimet. p̄si

dissimile canticum fatiant dissimilit pul
sat. Et idcirco corde consonā modula
tionē reddūt. quia vno quidē plectro
sed nō vno ipullu ferunt. vii et doc
tor quisq; vt in vna cūctos virtute ca
ritatis edificet: ex vna doctrina non
vna eadēq; exhortatōe tāgere corda
audiētium debet. **A**lter nāq; viri. a
lter ammonēde sūt. Femie. aliter iuue
nes aliter senes. aliter iopes: aliter lo
cupletes. aliter leti: aliter tristes. alif
subditi: aliter p̄lati. aliter serui: alif do
mimi. aliter huius mūdi sapientes: alif
hebetes. aliter ipudentes: aliter vere
cundi. aliter pterui: alif pusillamimes.
Alter impacientes: aliter pacientes
aliter benuoli: aliter inuidi. aliter sim
plices: aliter impuri. aliter incolumes
aliter egri. aliter qui flagella metuunt
et propterea innocenter viuunt: aliter
qui sic in iniquitate duruerunt: vt nec
per flagella corrigant. **A**lter mimis
taciti: aliter multiloquio vacantes.
Alter pigri: aliter p̄rec pites.

La sūradno
uicium et d
clayationum
Rgthi

Alter mansueti : aliter iracundi. **A**lii
humiles : aliter elati. **A**lter p̄tinaces
aliter incōstātes. **A**lter gule dediti :
aliter abstīnētes. **A**lter qui sua miseri
cordiā tribuūt : aliter qui aliena rape-
re cōtendūt . aliter q̄ nec aliena rapiūt
nec sua largiunt̄ alii q̄ ea que habēt
tribuūt sua : et aliena rapere non desi-
stūt . aliter discordes : aliter pacati ali-
ter seminātes uirgia : aliter pacifici .
Alii amonēdi sūt qui sacre legis v̄ba
nō recte intelligūt : aliter q̄ q̄dez recte
intelligūt sed humiliter nō loquūtur :
Alter qui cū p̄dicare digne valeant :
p̄re humilitate nimia Formidāt : aliter
quos a p̄dicatōne ip̄fectio vel etas
p̄hibet . et t̄n precipitatō ip̄ellit . **A**lii
q̄ in hoc q̄ tēpaliter appetunt p̄sperā-
tur : aliter q̄ quidem que mūdi sunt cō-
cupiscunt : sed t̄n aduersitatis labore
fatigant̄ . aliter cōiugijs obligati : ali-
ter a cōiugiū nexibus liberi . alii amix-
tione carnis experti : aliter ignorātes

Alter qui peccata deplorant operum
aliter qui cogitatōum. aliter q̄ cōmissa
plangūt nec tñ deserūt: alit̄ qui dese-
runt nec tñ plangūt. alit̄ qui illicita q̄
Faciūt etiā laudant: aliter q̄ accusant
p̄raua nec tñ deuitant. aliter q̄ repen-
tina cōcupiscētia superant̄: atq; aliter
qui in culpa & cōsilio ligant̄. alit̄ qui
licet minima crebro tñ illicita fatiunt:
atq; alit̄ qui se a paruīs custodiūt: sed
aliqñ in grauibz demergunt̄. **A**lter
qui bona vero inchoant: aliter qui in-
choata minime consumant. aliter qui
mala occulte agunt & bona publice.
aliter qui bona que faciūt abscondūt
etiamen quibusdaz factis publice ma-
la & se opmari permittunt. **S**ed quid
utilitatis est q̄ cunēta hec enumera-
tione collecta transcurrimus. si non eti-
am ammonitōnis modos per singula
quanta possumus breuitate p̄adam?

Alter nanq; viri: aliter ammo-
nēde sunt femie. **Cap. xxiiii.**

admonendi

Aliter igitur sunt viri. atq; aliter
femine. quia illis graua: istis ve-
ro iungenda sunt leuora. vt illos
magna exerceant. istas autem leuia &
mulcendo conuertant.

Aliter iuuenes aliter senes
Cap. xxv.

Aliter iuuenes. atq; aliter senes.
quia illos plerunq; seueritas am-
monitionis ad profectum dirigit.
istos vero ad meliora opera deprecas-
tio blanda componit. Scriptum quip-
pe est. Seniore ne increpaueris: s; ob-
secra vt patrem.

Aliter iopes: aliter locupletes
Cap. xxvi.

Aliter ammonendi sunt iopes.
atq; aliter locupletes. illis nanq;
offerre cosolatōis solatium contra tri-
bulatōnem. istis vero inferre mictum
contra elationem debemus. **Q**uo-
pi quippe a domio per pphetam dicit
Noli timere. quia non confunderis.

Cui non longe post blandiens dicit.
Paupercula tēpestate diuisa. Rursū
q̄ hāc cōsolat̄ dicēs **E**legi te in cami
no paupertatis. **E**t ostra paulo disci
pulo de diuitibz dicit **D**iuitibz huius
seculi p̄cipe non supbe sape neqz spe
rare in incerto diuitiaz suaz. **U**bi no
tādū est valde q̄ humilitatis doctoz
memoriā diuitū fatiēs. non ait roga
sed p̄cipe. qz ethi ipendēda est pietas
infirmitati: honoz tñ nō debet̄ elatōi
Talibz ergo rectū est qd̄ dicit̄ tāto
recti⁹ iubet̄ quāto et rebz trāsitōrijs
altitudine cogitatōis intumescunt.
De hīs in euāgelio dñs dicit. **V**e vo
bis diuitibz qui habetis cōsolatōnem
vestram. **Q**uia enim que sunt eterna
gaudia nesciunt. ex presentis vite ha
bundantia consolant̄. **D**fferenda est
ergo eis consolatio quos camin⁹ pau
pertatis excoquit: atqz illis inferen
dus est timor. quos consolatio glorie
temporalis extollit: vt et illi discant:
quia diuitias quas non conspitiunt

possident. et illi cognoscant quia eas
quas concupiscunt tenere nequaquam pos-
sunt. Plerumque tamen personarum ordinem per-
mutat qualitas morum ut sit diues hu-
milis sit pauper elatus. Unde mox pre-
dicantis lingua cum audietis vita de-
bet componi. ut tanto districtius in pau-
pere elationem feriat: quanto eum nec
illius paupertas inclinat. Et tanto les-
uius humilitatem diuitum demulceat *illata*
quanto eos nec habundantia que sub-
leuat exaltat. Nonnunquam tamen etiam super-
bus diues exhortationis blandimento
placandus est quia et plerumque dura vul-
nera per leuia fomenta mollescunt. et
furores insanorum sepe ad salutem medice
blandiente reducitur. Cuiusmodi eis in-
dulcedine condescenditur: languor insa-
nie mitigatur. Neque enim negligen-
ter intuendum est. quod cum saulem spi-
ritus aduersus inuaderet. apprehensa
dauid cythara: eius vesaniam sedabat
Quid enim per saulem: nisi elatio po-
tentium. et quid per dauid inuit: nisi

humilis vita sanctorum. **T**ū ergo saul
ab imundo spū arripit. dauid canen
te ei? vesania tēpat. q? cū sensus po
tentum per elatōnem in furore vtit.

Dignū est vt ad salutē mens quasi dul
cedine cythare: locutōnis nre trāquil
litate reuocet. **A**liqñ aut cū hui? secu
li potentes arguūt: pri? p quasdam
similitudines velut de alieno negotio
requirendi sūt. & cū rectā sētētiā qñ in
alterū protulerint. tunc modis cōgru
entibz de pprio reatu feriendi sūt: vt
mens tēpali potētia tumida. ostra cor
ripiētē nequaqz se erigat qñ suo sibi iu
ditio superbie ceruicē calcet. vt in nul
la sui defensione se exerceat: quē sentē
tia pprii oris ligat. **H**inc est em qñ na
than ppheta arguere regem venerat.
& quasi de causa pauperis contra di
uitem iudicium querebat. vt pri? rex
sentētiā diceret. & reatū suū postmo
dum audiret qñ in nequaqz iustitie cō
tradiceret qz in seipse ptulisset. **V**ir
itaqz sanctus & peccatorē cōsiderans

et regem miro ordine audacem: reum
prius per confessionem ligare studuit: et
postmodum per incisionem secare. **C**ela-
uit paululum quem quehuit: sed percussit
repente quem tenuit. **I**gnarus enim for-
tasse incidere, si ab ipso sermonis ex-
ordio aperte culpam ferire voluisset.
sed premissa similitudine eam quam oc-
cultabat exacuit increpationem. **A**d egrum
medicus venerat: secundum vulnere vide-
bat: sed de patientia egrum dubitabat.
Abscondit igitur ferrum medicinale sub
veste: quod eductum subito fixit in vulnere
ut secantem gladium sentiret eger antequam
cerneret. ne si ante cerneret sentire re-
cusaret.

Qui ammonendi sunt aliter leti:
atque aliter tristes. **C**ap. xxvii.

Alter ammonendi sunt leti atque
aliter tristes. **L**etis videlicet in-
ferenda sunt tristitia: que secuntur ex sup-
plitio. **T**ristibus vero inferenda sunt
leta: que promittuntur ex regno.

discant leti ex mimaruz asperitate q̄ ti
meāt. audiāt tristes p̄miorz gaudia.
de quibz p̄sumāt. **I**llis quippe dicitur
Vevobis qui ridetis nūc: qm̄ flebitis
Isti vero eodē magistro audiant dic
centz. iterū videbo vos et gaudebit
cor vestrū: et gaudiū vestz nemo tol
let a vobis. **N**ōnulli autem leti vel tri
stes nō rebus sunt. sed cōsperhōm̄
bz existūt. quibz p̄fecto intīmādū est
q̄ quedā vitia quibusdam consperhō
mbus iurta sunt. **H**abent enim leti ex
p̄p̄inquo luxuriam: tristes vero iram.
Unde necesse est. vt non solum quisqz
confideret qd̄ ex consperhōne sustinet
sed etiam q̄ ex vitio ad deterius per
urget. nedum nequaqz pugnāt con
tra hoc quod tolerat. ei quoqz a quo
se liberum estimat vitio succumbat.

Uter aliter ammonendi
sunt subditi: atqz aliter
prelati. **Cap. xxviii.**

Aliter ammonendi sunt s̄bditi at
q̄ aliter p̄lati. Illos ne s̄biectio
cōterat. Istos ne locus superior ex
tollat. Illi ne minus que iubent̄ imple
ant. Isti ne pl̄ iusto iubeāt que imple
ant. Illi ut humilit̄ s̄biaceāt. Isti ut
tpanter p̄sint. Nā qd̄ itelligi et figu
raliter pōt̄ illis dicit̄. **F**ilij obedite
parentibz v̄ris in dño. istis p̄cipitur.
Et p̄res nolite ad iracūdiā puocare
filios vestros. Illi discant quomodo
ante occulti arbitri oculos sua interio
ra cōponant. Isti quomodo etiā cō
missis sibi exempla bene viuēdi exteri
us prebeant. Scire etenim p̄clati de
bent. quia si peruersa vnq̄z perpetrāt
tot mortibus digni sunt: quot ad s̄b
ditos suos perditionis exempla trās
mittunt. Vnde necesse est: ut tanto se
cautius a culpa custodiāt: q̄nto p̄pra
ua que fatiunt nō soli moriūt. S̄ alio
rū aīarū rei sūt q̄s prauis exēplis de
struxerūt. Ammonēdi sūt illi ne distri
ctius puniant̄: sed si absoluti reperi

nequiverint saltem de se. isti ne de sub
ditoꝝ erratibꝫ iudicentꝫ etiã si se iam
de se securos inveniunt. **I**lli vt tãto cir
ca se sollicitius viuãt: quãto eos alie
na cura nõ implicat. isti vero vt sic ali
oꝝ curas expleãt: q̃tinꝫ a suas agere
nõ desistant. sic in ppria sollicitudine
ferueãt: vt a cõmissõꝝ custodia mimi
me torpescant. **I**lli em̃ sibi met vacãti
dicitꝫ. **V**ade ad Formicã o piger a cõ
sidera vias eiꝫ: a discce sapiãz. **I**ste au
tẽ tribilitã amonetꝫ cũ dicitꝫ. **F**ili mi
si sponderis p amico tuo defixisti
apud extraneũ manũ tuã: illaqueatꝫ es
verbis oris tui: a captꝫ pprijs sermo
nibꝫ. **S**põdere nãqꝫ p amico est. alie
nã animã in periculo sue ouersatõis ac
cipere. **V**ñ a apud extraneũ manꝫ de
figitur. quia apud curam sollicitu
dm̃is que ante deerat mens ligatur.
Verbis vero oris sui illaqueatus est.
ac pprijs sermõnibus captus. quia
dum commissis sibi cogitur bona di
cere: ipsum prius necesse est. que

dixerit custodire. **N**lla queat igitur ver-
bis oris sui. dū ratōne exigēte strin-
gitur. ne eius vita ad aliquid aliud q̄z
qd̄ amonet relaxetur. **V**n̄ apud distri-
ctum iudicem cogit̄ tāta in opere ex-
oluere: quāta eū stat alijs voce prece-
pisse. **V**bi et bñ mox exhortatō subdi-
tur vt dicit̄ in puerbijs. **F**ac ḡ qd̄
dico fili mi: et temetipsū libera quia in-
manus proximi tui incidisti. **D**iscurre fe-
stina. suscita amicum tuum: ne dederis
somnia oculis tuis nec dormitēt palpe-
bre tue. **N**uisquis enim ad viuendum
alijs in exemplo p̄ponitur: non solū vt
ipse vigilet: sed etiam amicum suscitet
ammonet. **E**i nanq; vigilare bene vi-
uendo non sufficit. si non et illum cui
preest a peccati torpore disiungit.
Bene autem dicitur. ne dederis som-
num oculis tuis: nec dormitent palpe-
bre tue. **S**omnum quippe oculis dare
est. intentione cessante subditorum cu-
ram omnino negligere. **P**alpe-
bre vero dormitāt eū cogitatōes nre

ea que in subditis arguenda agnoscunt
pigredine deprimete dissimulant **P**lene
enim dormire est. omnino acta nescire
nec corrigere. non autem dormire sed dor
mitare est. que quidem reprehendenda sunt
cognoscere: sed tamen propter mentis tedium di
gnis ea increpationibus non emendare.
Dormitatio vero oculos ad plenissimum
somnia ducit. quod dum plerumque quod preest
malum quod cognoscit non resecat. ab hoc
quaque negligentie sue merito puenit. ut
quod a subiectis deliquit non cognoscat
Ammone di sunt itaque qui presunt. ut per
circumspiciendum studium pugiles intus
et in circuitu oculos habeant celi anima
lia fieri ostendant. **V**isa quippe celi anima
lia in circuitu et intus oculis plena de
scribuntur. **D**ignumque est ut cuncti qui pre
sunt intus atque in circuitu oculos habe
ant quantum et interno iudici in semetipso
placere studeant. et exempla uite ex
terius prebentes. ea etiam que in aliis
sunt corrigenda deprehendant.
Ammone di sunt subditi ne impositorum suorum

vitaz temere iudicent. si quid eos for-
tasse agere reprehensibiliter videtur. ne vñ
recte mala redarguunt inde per elationis
impulsus in profundiora mergantur. **A**mmo-
nendi sunt ne cum culpas impositas, confide-
ratur: contra eos audaces fiant. sed si quae
valde sunt eorum prava opera sic apud
semetipsos diiudicent. ut tamen dummo ti-
more districti: ferre sub eis reuerentiae iugum
non recusent. **Q**uid melius ostendimus: si
dauid factum ad medium deducamus.
Saul quippe persecutor eius cum ad pur-
gandum veterem speluncam fuisset ingressus:
illuc cum viris suis dauid iurat: qui iam
tam longo tempore persecutionis eius mala
tollerabat. **C**umque eum viri sui ad feri-
endum saul attenderent. fregit eos re-
sponsionibus. quia manum mittere in
christum domini non deberet. **Q**ui
tamen occulte surrexit. et oram clamis
dis eius abscidit. **Q**uid enim per
saul nisi mali rectores? **Q**uid per dauid
nisi boni subditi: designantur. **S**aul
igitur ventrem purgare: est prauos

ppositos conceptam in corde malitiã
vsq; ad opera miseri odoris extendere.
et cogitata apud se noxia: factis exte-
rioribz exequendo mōstrare. **Q**uem tñ
dauid ferire metuit. qz pie subditoꝝ
mentes ab omni se peste obtrectatio-
nis abstinentes ippositoꝝ vitaz nullo
lingue gladio percutiunt. etiã cum de
imperfectōe reprehēdūt. **N**ui ethi qñ
pre ifirmitate sese abstinere vix possūt
vt extrema qdã atq; exteriora ippositoꝝ
mala. sed tñ humiliter loquātur. quasi
horã clamidis s̄ ilēter incidunt. qz iud
licet dum prelata dignitati saltē inno-
pie et latent̄ derogāt: qñ regis super-
positi vestem setāt. **S**ed tñ ad semet
iplos reduunt sē vehemētissime vel de
tenuissima verbi laceratōne rephēdūt
Vnde bene illic et scriptū est. **P**ost h̄
percussit dauid cor suum. eo qd absce-
disset oram clamidis saul. **F**acta quip-
pe prepositoꝝ oris gladio ferienda
non sunt etiam cum reprehēdēda iudi-
cantur. **S**i quando vero contra eos

vel in minimis lingua labit: necesse ē
vt per afflictionem penitētie cor pre-
mat. quatinꝰ ad seipsum redeat. et cū
iposite potestati deliquit eius cōtra se
iudicium: a quo sibi p̄lata est phorres-
cat. Nam cum in ippositis delinquimꝰ
eius ordinatōni. qui eos nobis pretu-
lit obuiamꝰ. Vnde moyses quoqꝰ cū
cōtra se et aaron conq̄ri populū cog-
nouisset ait. Nos em̄ quid sumus. nec
contra nos est murmur vestꝝ: s̄ con-
tra dominum.

Alter ammonendi sunt serui: atqꝰ
aliter domini. **Cap. xxxix.**

Alter ammonendi sūt serui: atqꝰ
aliter domini. Serui scz vt in se se
per humilitatē cōditōnis aspiciant:
dñm vero vt nature sue qua equalit̄ sūt
cū seruis conditi. memoriā non amit-
tant. Serui ammonendi sunt ne do-
minos despiciant. ne dñm offendant.
si ordinatōni illiꝰ superbiendo cōtra-
dicāt. Domini qꝰ ammonēdi sunt quia
cōtra dominū de munere suo supbiūt. **dñm.**

si eos quos per cōditiōnēs tenēt sub
ditos. eōles sibi p nature cōsortium
non agnoscunt. Illi āmonēdi sunt. vt
sciāt se seruos esse dominorū. Alii am
monēdi sūt: vt cognoscant se cōseruos
esse seruorū. Istis nāq; dicitur. Verui
obedite dñis carnalibus. Et rursum
cunq; sūt sō iugo serui: dños suos om
ni honore dignos arbitrent. Illis au
tē dicit. Et vos dñi eadē facite illis
remittentes mīmas. scientes qd et illo
rum et vester dominus est in celis.

Capiētes Ebetes.

Capitulum. xxx.

Aliter āmonēdi sunt sapiētes hō
seculi: atq; aliter ebetes. Sapiē
tes quippe ammonēdi sunt: vt amittāt
scire que sciunt. Ebetes q; ammonēdi
sunt: vt appetant scire que nesciunt. In
illis hoc primū destruēdū est. qd se sapi
ētes arbitrant. In istis iam edificā
dum est: quicquid de sapiētia super
na agnoscit qd dū minie supbiūt: qñ
ad suscipiēdū edificitiū corda pauerunt

Cum illis laborandum est vt sapientiꝝ
Stulti Fiant: Stultā autē sapiam deserāt.
et sapiētē omni stultitiā discant. Illis
vero predicādū est: vt ab ea q̄ putat
Stultitia ad verā sapiētīā vicinius tran
seant. Illis nanq; dicitur Si q̄s videt
inter vos sapiēs esse in h̄o seculo: Stul
tus fiat vt sit sapiens. Illis vero di
citur. Non multi sapiētes secūdū carnē
Et rursum Que stulta sunt mūdi elegit de
us vt cōfundat sapiētes. Illos plerū
q; rōnis argumēta. istos nunq; meliꝝ
q; exēpla ouertūt. Illis nimirū pro
dest vt in suis allegatōibz victi iace
ant Illis vero aliqn̄ sufficit. vt lauda
bilia alioꝝ facta cognoscāt. Vñ ma
gister egregiꝝ sapiētibz et impiētibz
debitor: cum hebreorum quosdam sa
pientes. quosdam vero etiam tardio
res ammoneret: Illis de completio
ne testamēti veteris loquens eorum sa
pientiam argumento superauit di
cens. Quod enim antiquatur et sene
scit. prope interitum est. Cum vero

solis exēplis quosdam trahendos cer
neret in eadez epistola adiunxit. San
cti ludibria et verbera experti. insup
et vincula et carceres: lapidati sunt. se
cti sunt tēptati sūt in occisione gladij
mortui sunt. Et rursus Memētote ipoli
toz vestroz. qui vobis locuti sunt v
buz dei. quoz intuentes exitū cōter
satōnis imitamini fidem: quatinꝰ et il
los victrix ratō frangeret et istos ad
maiora conscendere imitatio blanda
suaderet.

US aliter ammonendi sūt impudē
tes atq; alit̄ verecūdi. Cap. xxxi.

Alter ammonendi sunt impudē
tes: atq; aliter verecūdi. Illos
nanq; ab impudētie vitio nō nisi incre
patio dura compescit: istos autez ple
rūq; ad meliꝰ exhortatio modesta cō
ponit. Illi se delinquere nesciunt nisi
etiā a pluribz increpētur: istis plerūq;
ad quersionē sufficit q̄ eis doctor ma
la sua saltē leuit̄ ad memoriaz reducit

Allos autem melius corripit qui inue
hendo reprehendit. istis autem maior p
fectus adducit. si hoc quod in eis re
prehendit. quasi ex latere tagat. **I**m
pudentem quippe iudeorum plebem domi
nus apte increpans ait. **F**rons mulie
ris meretricis facta est tibi: noluit e
rubescere. **E**t rursus verecundam re
fouet dicens. **C**onfusionis adolescencie
tue obliuisceris: et obprobrium uiduita
tis tue non recordaberis. quia domina
bit tui qui fecit te. **I**mpudentem quoque de
linquentes galathas aperte paulus incre
pat dicens. **D**imensati galathe. **Q**ui
vos fascinoauit. **E**t rursus. **P**ic stulti
estis ut cum spiritu cepitis: nunc carne consu
mamini. **C**ulpas vero verecundanti
quasi copacientes reprehendit dicens. **P**a
ulus sum in domino vehementer. quonia tam
dem aliquando refloruiatis pro me sentire.
sicut et sciebatis: occupati enim era
tis ut et illorum culpas increpatione *dura*
geret et horum negligentiam sermo molli
or velaret.

Quod aliter ammonendi sunt pter
ui atq; alit' pusillanimes. Ca. xxxij.

Aliter ammonedi sunt pterui atq;
aliter pusillanimes. Illi em̄ dū val
de de se presumūt exprobrādo cete
ros dedignant. Illi aut̄ dum nimis
sunt infirmitatis sue confū plerunq; in
despectōne cadunt. Illi singulariter
sūma estimant cuncta que agunt Illi
despecta vehemēter putāt esse q̄ fati
unt: & idcirco in desperatōne frāgun
tur. Subtiliter itaq; ab arguēte discu
tiēda sunt opera pteruoz: vt in quo
sibi placent ostendat q̄ deo displicēt
Tūc em̄ pteruos meli⁹ corrigim⁹ cū
ea que bene egisse se credūt: male fac
ta mōstram⁹. vt vnde adepta gloria
credit⁹: inde vtilis cōfusio subsequatur
Nōnūq; vero cū se vitiū proterui mi
nime perpetrare cognoscūt cōpēdiosi
us ad correctōez veniūt: si alteri⁹ cul
pe manifestioris & ex latere req̄site in
perio sfūdāt vt ex eo qd̄ sfēdere ne
qunt cognoscāt se iprobe tenere quod

defendunt. vnde cum pterue paulus
chorinthios aduersū se inuicē videret
inflatos. vt aliq apollo: aliq pauli. aliq
cephe: aliq xpi esse se diceret incestus
culpam in medium deduxit. que a=
pud eos perpetrata fuerat et incore=
cta remanebat dicens. **A**udit̄ inter
vos fornicatio. et talis fornicatio:
qualis nec inter gētes ita vt vxorem
p̄ris q̄s habeat: et vos inflati estis et
nō magis luctū habuistis: vt tollerēt̄
de medio vestz q̄ hoc opus fecit **A**c
si aperte dicat̄ vobis p̄ prof uia huius
vel illi dicitis: qui per dissolutōez ne=
gligētie nulli vos esse mōstratis. **A**t
cōtra pusillanimes apti ad iter bene=
agendi reducim. si quedā illoz bo=
na ex latere req̄ramus: vt dū i cis alia
rephēdēdo corripim. alia āplectē=
do laudem. q̄tinēoz tencritudinē
laus audita nutriat: quā culpa incre=
pata castigat. **I**derūq; aut vtili ap̄
illos pficim: sicut eoz bñ gesta memo=
ram: et si q̄ ab eis iordinate gesta sūt

non iam tanquam perpetrata corripimus
sed quasi adhuc ne perpetrari debeant pro
hibemus: ut et illa quae approbamur illatus
favor augeat. et contra ea quae reprehendi
mus magis apud pusillanimes exhor
tatio veracunda conualescat. **V**n idem pau
lus cum thessalonicenses in accepta pre
dicatioe perdurantes: quasi de vicino mundi
termino quodam cognosceret pusillanimi
tate turbatos. prius in eis quae fortia pro
spicit laudat et caute monendo postmo
dum quae infirma sunt roborat. **A**t enim
Litras agere debemus deo semper pro vobis
fratres. ita ut dignum est: quoniam superescit
fides vestra et habundat caritas uniuscu
iusque vestrum invicem. ita ut et nos ipsi de
vobis gloriamur in ecclesijs dei: pro par
ticipatio vestra et fide. **Q**ui cum blanda hinc vite
eorum preciosa promississet. paulo post sub
didit dicens. **R**ogamus autem vos fratres pro
adventum domini nostri ihesu christi: et nostrae congrega
tionis in idipsum ut non cito moveamini
a vestro sensu: neque terreamini: neque pro
spiritum: neque per sermonem: neque per

epistolam: tanq̄z per nos missam. q̄si
inisset dies domini. **E**git c̄m verus do
ctor vt prius audirent laudati q̄ reco
gnoscerēt: et postmoduz q̄ exhortati
sequerent̄ q̄tinus eoz̄ mentē ne am
monitio subiecta cōcuteret: laus pre
missa solidaret. et qui commotos eos
vicini finis suspitōne cognouerat. nō
iā redarguebat motos: s̄ quasi trāsa
cta nesciēs adhuc commoueri p̄hibe
bat. vt dū de ipsa leuitate moriōis p̄
dicatori suo se incogitatos crederent
tanto irrepresentibiles fieri quanto
cognosci ab illo formidarēt.

Qualiter ammonēdi sunt impacīē
tes: atq; alit̄ paciētes. **Cap. xxxiij.**

Aliter ammonendi sunt impacīē
tes: atq; aliter paciētes. **D**icen
dum nanq; est impatientibus: quia
dum refrenare spiritum negligunt:
per multa etiam que non appetunt
iniquitatum abrupta rapiuntur:

quia uidelicet mētez impellit furor quo
nō trahit desiderii: et agit cōmota ve
lut nesciēs unde post doleat sciēs **D**i
cendū q̄z impatiētibz. qz dū motiōis
impulsu. precipites quedam. velut alie
nati pagūt: vix mala sua postq̄z fuerit
perpetrata agnoscunt **Q**dum ptur
batiōis sue minime obhsunt. etiā si q̄
a se trāq̄lla mente fuerāt bñ gesta ofū
dūt. et iprouiso impulsu destruūt. quicq̄
qd forsitan diu labore puidō ostrux
erunt **I**psa nanqz que mater ē omniū
custosqz virtutū. p impaciētie vitium
vtqz caritatis amittit **S**criptuz q̄ppe ē
Caritas paciēs ē **I**git cū minime est
paciēs. caritas non est. **P**er hoc q̄z
impacientie vicium ipsa virtutum nu
trix doctrina discipat **S**criptum nāqz
est. **D**octrina viri p paciētiā noscit
Tanto ergo quisqz minus ostenditur
doctus: quanto min⁹ quincit paciēs
Neqz enim potest veraciter bona do
cendo impendere: si viuēdo nescit eq̄
nimitē aliena mala tollerare. **P**er

hoc quoque impatientie vicium plerumque
que mentes arrogantie culpa transfigit
que dum despici in mundo hoc quilibet non pa-
titur: bona sibi si qua occulta sunt osten-
tare conatur atque sic per impatientiam usque
ad arrogantiā ducitur. Dum quod in ferre de
spectatione non potest detegendo semetip-
sum in ostentatione gloriatur. Vnde scriptum
est Melior paciens est arrogante. Cui
delicet/eligit paciens quilibet mala per-
peti: quod per ostentationis vitium bona sua
occulta cognosci. At contra eligit ar-
rogans bona de se vel falsa iactari ne
mala possit vel minima perpeti. Quia
igitur cum patientia relinquitur/etiam bona
reliqua que iam gesta sunt destruuntur. re-
cte ab ezechiele esse in altari dei fos-
sa prohibetur: ut in ea uidelicet suppo-
sita holocausta seruentur. Si enim in al-
tari fossa non esset: omne quod in eo
sacrificium repiret superueniens aura disp-
geret. Quid vero accipimus per altare dei mi-
hi animarum iustarum: que quot bona egerit: tot su-
per se animam eius oculos sacrificia impomit.

Nō autem altaris Fossa nisi bonoꝝ ſum
patiētia que dū mentē aduerſā tolerā
da humiliat: q̄ſi more Fouee hāc in imo
poſitā demōſtrat. **F**oſſa igit̄ in alta
ri fiat: ne ſuperpoſituz ſacrificiū aura
diſpergat: id eſt electoꝝ mens pacien
tiā cuſtodiat: ne cōmoto v̄to impaci
entia & hoc qđ bene operata eſt amit
tat. **B**ene aut̄ hec eadē Foſſa vniꝰ eu
biti eſſe memorat̄. quia nimirū ſi paci
entia nō deſerit̄: vnitatis meſſura
ſeruat̄. **V**nde & paulꝰ ait. **I**n uicem
onera veſtra portate. & ſic adimplebi
tis legē xp̄i. **L**ex q̄ppe xp̄i eſt caritas
vnitatis. quā ſoli p̄ficiūt: qui nec cum
grauant̄: excedūt. **A**udiāt impatiētes
qđ ſcriptū eſt. **M**elior eſt patiēs viro
Forti. & qui dñatur animo ſuo: expug
natori urbium. **M**imor eſt em̄ victo
ria urbium. qz extra ſunt que ſubigunt̄
Valde aut̄ maiꝰ eſt qđ per paciētiā
vincit̄: quia ipſe a ſe animꝰ ſuperatur
& ſemetipſū ſibi metipſi ſubicie. quan
do eū paciētia itra ſe frenari opellit

Ep̄ubys

Audiant impacientes q̄ dilectis suis
veritas dicit. **I**n paciētia v̄ra possi-
debitis aīas v̄ras. Sic em̄ cōditi mi-
rabilis sum⁹ vt rō aīaz ⁊ aīa posside
at corpus. **I**us vero aīe a corpis pos-
sessione repellit: si non pri⁹ aīa a rōne
possidet. **C**ustodē igit̄ aditōnis no-
stre: paciētiā dñs esse mōstrauit q̄ in
ipsa nos possidere ⁊ nosmetipsos do-
cuit. **Q**uāta ergo sit ipaciētie culpa co-
gnoscim⁹: p̄ quā ⁊ hoc ipsū amittim⁹
possidere qd̄ sumus. **A**udiāt impacie-
tes qd̄ per salomonē rursum dicit̄. **T**o-
tū sp̄m̄ sanētū p̄fert stult⁹. sapiens
autē differt ⁊ reseruat in posterū. **I**m
paciētia quippe ipellēte agitur vt tot⁹
foras sp̄s proferatur. **Q**uem idcir-
co citius perturbatio cicit: quia nulla
interius disciplina sapientie circum-
cludit. **S**apiens autem differt ⁊ reser-
uat in posterum. **I**esus enim in pre-
sens se vlcisci non desiderat quia etiā
tolerans parci optat: sed tamen iuste
v̄dicari oīa extremo iuditiō n̄ ignorat

sun

At contra ammonendi sunt paciētes
ne in eo qđ exteriꝝ portāt. interiꝝ do
leant: ne tāte v̄tutis sacrificiū qđ inte
gꝝ foras immolāt: intꝝ malitie peste
corrūpant. et cū ab homībꝝ nō agno
scit. ꝛ tñ sub diuina examinatōe pec
cat: tāto deterioꝝ culpa doloris fiat.
quāto sibi ante hoīes v̄tutis spēm v̄s
dicat **D**icēdū itaqꝫ est paciētibꝝ vt stu
deāt diligere qđ sibi necesse est tolera
re: ne si paciētīā dilectio nō sequitꝝ in
deterioꝝ culpam odij. virtꝝ ostēsa
vertat. **V**n paulꝝ cū diceret caritas
paciēs est. illico adiunxit benigna est.
videlicet ostēdens qꝫ quos ex pacien
tia tolerat. amare etiā ex benignitate
non cessat. **I**nde idem doctoz egre
gius cum paciētiā discipulis suade
ret dicens. **O**mmis amaritudo et ira:
et indignatio. et clamor. et blas
phemia tollatur a vobis. quasi cunc
tis exterius iam benigne composi
tis ad interiora conuertitur. **A**um
subiungit. **C**um omni malitia quia

Frustra indignatio. clamor et blasphemia ab exterioribus tollitur. si in interioribus vitiorum mater malitia dominatur. Et in cassibus foras vitiorum ex ramis inciditur. si breptura multipliciter in radice seruat. **V**n per semetipsas veritas dicit. Diligite inimicos vestros benefacite hijs qui vos oderunt et orate pro persecutoribus et calumpniatoribus vos. **V**irtus ita quae est coram hominibus aduersarios tolerare. sed virtus coram deo diligere. quia solum deus sacrificium accipit. quod ante eius oculos in altari boni operis flamma caritatis incendit. **H**inc est quod rursum quibusdam patientibus nec tamen diligentibus dicit. Quid autem uides festucam in oculo fratris tui? et trabem in oculo tuo non uides? **P**erturbatio quippe impatiencie festuca est. malitia uero in corde trabs in oculo est. **I**llam namque aura temptacionis eragitat. **H**anc autem consummata nequitia pene immobiliter portat. **R**ecte uero illic subiungitur. **V**poerita eice primum trabem de oculo

tuo: & tunc eice Festucas de oculo Fra-
tris tui. **A**chi dicat̄ menti inique inte-
rius dolenti. & sanctam se exteri⁹ per-
paciētiam demōstrāti prius a te moie
malitie excute. & tunc alios de ipaciō-
tie leuitate rephende: nedū stude s fi-
mulatōe vincere: pri⁹ tibi sit praua ali-
ena tolerare. **E**uēire etiam plerunq;
patientibz solet. vt in eo quidem tēpe
quo vel aduersa patiunt̄ vel cōtumeli-
as audiunt: nullo dolore pulsant̄ & se
paciētiā exhibeant. vt custodire etiā
cordis innocētiam nō obmittāt. **S**ed
cum post paululū hec ipsa que pertule-
rūt ad memoriā reuocāt: igne se dolo-
ris inflammant. argumēta vltōnis in-
quirunt. & mansuetudinez quam tol-
erantes habuerūt retractantes i ma-
litiā vertūt. **N**ubus citius a predi-
cante succurrit: si que sic hui⁹ permu-
tatōnis causa pandat̄. **C**allid⁹ nanq;
aduersari⁹ belluz contra duos mouet
Vnū videlicz inflāmans vt cōtumeli-
as prior inferat: alte:um prouocans

ut contumelias lesus reddat. **S**ed ple
rūq; dū huius iam auctoz est. qui iniuri victoz
am persuasus irrogat: ut ab illo vind
tur qui illataz sibi equanimif portat.
Vnius ergo victoz quez cōmouendo
subiugavit tota contra alterū virtute
se erigit cunq; obfistentem fortiter et eūq;
vincentē dolet: q; quia commouere in
ipsa cōtumeliaz iaculatōne nō potuit
ab aperto certamine interim quiescēs:
et secreta suggestione cogitatōne la
cellens aptū deceptōnis tēpus inquit
rit. **Q**uia em̄ publico bello pdidit ad victoriā
exercendas occulte insidias exardescit
Quietis nanq; iam tēpe ad victoris
animā redit. et vel rez dampna vel in
iuriarū iacula ad memoriā reducit. cun
staq; que sibi illata sūt vehemēter ex
aggerās: intolerabilia ostendit. tātoq;
mentē merore turbat. ut plerūq; vir
paciēs illa se equanimiter tolerasse p
victoriā captiuū erubescat. seq; nō red
didisse cōtumelias doleat. et deteriora
rependere si occasio prebeat querat.

Quibus ergo isti sunt similes: nisi hijs q
per fortitudinem in campo victores sunt
sed p negligentia postmodum intra urbem
claustra capiuntur. Quibus sunt similes:
nisi hijs quos irruens grauis languor
a uita non subtrahit: sed leniter ueniens
recidua febris occidit. Ammonendi
sunt tigitur pacietes: ut eorum post victo-
riam muniantur. ut hostem publico bello su-
patum: insidiari mentis menti s'inten-
dant: ut languorem plura reserpente re-
pente timeant: ne hostis callidus eorum
deceptio postmodum maiori exultatione
gaudeat. quo illa dudum contra se ri-
gida colla victorum calcet.

Ualiter ammonendi sunt beniuo-
li: atque aliter inuidi. **Cap. xxxiiii.**

Aliter ammonendi sunt beniuoli
atque aliter inuidi. Ammonendi
namque sunt beniuoli ut sic alienis bonis
congaudeant quatinus habere et pro-
pria concupiscant: et proximorum facta
diligendo laudent ut ea etiam imitan-
do multiplicent: ne si in his partibus vite

stadio ad certamen alienū deuoti Fau-
tores s̄ pigri expectatores assistunt.
eo post certamē sine brauio remane-
ant: quo nunc in certamine nō laborāt
et tūc eoz palmas afflicti respiciant:
in quoz nūc laboribus otiosi perdu-
rant. **V**alde ḡppe peccam⁹ si aliena be-
ne gesta nō diligim⁹. sic nichil merces-
dis agim⁹: si ea q̄ diligim⁹ in quātum
possum⁹ nō imitam⁹. **D**icēdū itaq; est
bemuolis q; si imitari bona mimie fe-
stināt q̄ laudātes approbāt. sic eis vtu-
tū sanētitas. sicut stultis spectatoribz
ludicraz artū vantas placet. **I**lli nā
q; aurigaz ac hystriōnū gesta fauori-
bus efferunt: nec tñ tales esse deside-
rāt: q̄les illos cōspitiunt esse quos lau-
dant. **M**irantur eos placita egisse: s̄
tamen similiter deuitant placere. **D**i-
cendū est bemuolis vt cum proximoz
facta cōspitiunt ad suum eoz redeant
et d̄ aliēis actibz nō p̄sumāt: ne bona
laudent et agere reculent. **B**rauiter
quippe extrema vltione feriendi sunt:

quibz placuit quod imitari noluerunt
Ammone di sunt inuidi ut perpendat
quante cecitatis sunt: qui alieno profectu
deficiunt: aliena exultatione tabescunt
quante infelicitatis sunt qui melioratione
proximi deteriores fiunt: dum augmenta
aliene prosperitatis aspiciunt: apud se
metipso anxiae afflicti cordis sui peste
moriuntur. **Q**uid istis infelicitibus: quos dum
consperta felicitas afficit pena nequior
res reddit. **A**liorum vero bona que ha
bere non possunt. si diligerent sua fecissent
Hic quippe sunt uniuersi consistentes in fi
de. sicut membra multa uno continen
tur in corpore que pro officium quidem diuer
sa sunt. sed quo sibi vicissim obgruunt unum
fiunt. unde fit ut pes per oculos vi
deat. et per pedes oculi gradiantur.
Ori audit aurium seruiat. et ad usum suum
auribus oris lingua deerrat. **S**uffra
getur manibus veter. veteri operentur man
us. **I**n ipsa ergo corporis positione accipiuntur
quod in actione suam. **N**imis itaque turpe est
non imitari quod sumus. **N**ra sunt nimis que

et si imitari non possumus amamus in
alijs et amatiu fuit queq; amatur i no
bis. Hinc ergo penset inuidi caritas
antevultus est. q; aliem laboris opera
nra sine labore facit. **M**icēdū itaq; est
inuidis: q; dū se a luore minime custo
diūt: in antiquā versuti hostis neq̄tia
demergunt. de illo nāq; scriptū est. in
uidia dyaboli mors intrauit in orbem
terraz. quia em ipse celū perdidit: cō
dito h̄ homi inuidit. et dāpnatōe sua
pōit: adhuc alios pdēdo cumulauit.
Ammōnēdi sunt vt agnoscat quantis
lapsib; succrescētis rume subiaceāt. q;
dū luorē a corde nō p̄itiūt ad aptas
operū nequitas deuoluunt. **N**isi em
cayn inuidisset fr̄is hostiā acceptam:
minime peruemisset ad extinguedā vi
tam. **V**nde scriptum est. Resperit do
m̄n; ad abel et ad munera eius. ad ca
yn vero et ad munera eius non respe
xit. **I**ratulq; est cayn vehementer et
concidit vultus eius. **C**Luor itaq;
sacrificij: fratricidij seminarium fuit.

Nā quem meliorem se esse doluit : ne
vt cunq̄ esset amputauit **D**icēdū est in
uidis : q̄ dum se ista intrisec̄ peste cō
sumūt . etiā quicq̄d in se aliud boni ha
bere vident̄ interimūt . **V**n̄ scriptum
est . vita carniū sanitas cordis : putre
do ossū inuidia . **Q**uid em̄ per carnes
nisi infirma quedā ac tenera . et q̄d p
ossa nisi fortia acta signant̄ **E**t plerū
q̄ contingit vt quidā cū cordis inno
centia in nōnullis suis actibz infirmi
videant̄ . quidā vō iam quedāz an̄ hu
manos oculos robusta exerceāt . s̄ tñ
erga alioz bona int̄ inuidie pestilen
tia t̄ibescant . **H**n̄ ergo dicit̄ . vita car
niū sanitas cordis : quia si cordis inno
centia custoditur . etiam siq̄ foris in
firma sunt roborant̄ . **E**t recte illic s̄b
ditur . **P**utredo ossum inuidia : q̄ p
liuoris vituuz ante dei oculos s̄pereunt
etiam que humanis oculis fortia vidē
tur . **O**ssa quippe per inuidiam putres
cere est . quedam etiam robusta pe
rire .

Qualiter ammonēdi sūt simplices
atq; aliter impuri. **Cap. xxxv.**

Aliter ammonēdi sūt simplices: atq;
aliter impuri. Laudādi sunt sim-
plices q̄ nunq̄z studeāt falsa dicere.
sed ammonēdi sunt vt nouerint nōnun-
q̄z vā reticere. Sicut em̄ semp dicētē
falsitas lesit: ita nōnunq̄z quibusdā au-
dita vera nocuerūt. Vnde corā disci-
pulis dñs locutōem silētio tempans
ait. **M**ulta habeo vobiscū dicere: sed
nūc nō potestis illa portare. Ammonē-
di sūt igit̄ simplices vt sicut fallatī
am semp vtiliter vitāt: ita veritatē sēp
vtilit̄ pferāt. ammonēdi sunt vt sim-
plicitatis bono prudētiā adiungant:
q̄tinus sic securitatem de simplicitate
possideāt: vt circūspectōem prudētiē
nō amittāt. Hinc nāq; per doctorem
gentium dicitur. **V**olo vos sapien-
tes esse in bono: simplices autem i ma-
lo. Hinc electo s suos per semetipsam
veritas ammonet dicens. **E**stote pru-
dentes sicut serpentes. et simplices

ficut columbe. **P**rua videlicet in electo-
rum cordibz debet et simplicitatez co-
lumbæ astutia serpētis acueret: et serpē-
tis astutiā colūbe simplicitas tempore
quatinꝰ nec seducti per prudētiā calle-
ant: nec ab intellectu studio ex simpli-
citate torpescāt. **A**mmōnēdi sunt im-
puri vt q̄z grauis sit quē cum culpa sū-
stinēt duplicitatis labor agnoscāt. **N**ū-
em̄ dephēndi metuūt: semp̄ iprobas
dfeñones querūt: semp̄ pauidis suspi-
tiombz agitant̄. **N**ihil aut̄ est ad de-
fendēdū puritate tutiꝰ: ad dicendū
veritate nihil facilius. **N**ā dū fallatiā
suā tueri cogitant: duro cor labore fa-
tigat̄. **H**inc nanq; scriptū est. **L**abor
labiorum suorum operiet eos. qui em̄
nunc implet tunc operit quia cuiꝰ nūc
animū per blandā inquietudinem erep-
erit tunc per asperam retributionem
premit. **H**inc per iheremiam dicit̄.
Docuerūt linguā suā loqui mendaciū
vt iniq; agerēt laborauerūt. **A**chi apte
dicerz. q̄ amici esse vitatis sine labore

poterant: vt peccent laborant **C**unq;
vuiere simplicif rennuat laboribz eri
gunt vt moriant. **N**ā plerunq; i cul
pa dep̄henfi: dū quales sint cognosci
refugiunt: sese sub fallatievelamine ab
scondūt. et hoc qđ peccāt. qđq; iam
aperte cernit̄ excusare molunt̄: ita
vt sepe is qui eoz culpas corripe stu
det: aspere falsitatis nebulis seduct̄:
pene amissille se videat: qđ de eis iam
certū tenebat. **V**n recte subinde sp̄e
p̄h̄az cōtra peccātē aīaz excusantēq;
se dicit̄. **I**bi habuit foueā eriti. **E**ri
cū q̄ppe noīe ipure mētis seseq; callide
defēdētis duplicitas designat̄. **N**uia
videlicz ericuis cū app̄hendit̄ ei? et ca
put cernit̄. et pedes vident̄ et corp̄
omē despicit̄. **H** mox vt app̄henlus fu
erit. semetipsū in sperā colligit: pedes
introsus subtrahit caput abscondit:
et intra tenētis manū totū simul amit
titur. quod totum simul ante videba
tur. **H**ic nimirum sic impure mentes
sunt: cum in suis excessibus op̄hēdūt

Caput em̄ ericij dicitur quia quo imitō
ad culpā peccator accesserit: uidetur.
Pedes ericij cōspitiuntur qz quibz fes
sigitis neqtia sit perpetrata cognosci
tur. etñ adductis repēte occasiombz
impura mēs retrosus pedes colligit
qz cuncta iniquitatis sue vestigia absco
dit **C**aput sōtrahit qz miris defensio
nibz nisi ichoasse se malū aliqd ostēdit
Et qñ spera in manū tenētis remanet
qz is qui corripit: cūcta que iam cog
nouerat subito amittēs: inuolutum in
tra conscientiā peccatorem tenet. **E**t
qui totū iā deprehēdēdo uiderat: ter
guersatōne p̄raue defensionis illusus
to tū pariter ignorat. **F**oueam ergo
eritius habet in reprobis. qz malitios
se mentis duplicatas sese intra se colli
gens abscoedit in tenebris defensionis
Audiant impuri quod scriptum est.
Qui ambulat simpliciter: ambulāt cōs
fidenter. **F**iducia quippe magne se
curitatis est. simplicitas actionis.
Audiant quod sapientis ore dicitur.

Spūs sanctus discipline effugiet fictū
Audiāt qđ scriptura rursum phibet.
cum simplicibz sermocinatio ei? Deo
em̄ sermocinari est: p̄ illustratōem sue
p̄ntie humanis mētibz archana reue-
lare. **C**ū simplicibus igit̄ sermocinari
dicit̄. qz supermis misterijs illoz mē-
tes radio sue visitatōis illuminat. quo
nulla umbra duplicitatis obscurat.
Est aut̄ spēale duplitiū malū. quia dū
puerla et duplici actōne ceteros fal-
lunt: quasi p̄stātius ceteris prudentes
se esse gloriānt̄. **E**t qz distriētōnem re-
tributōis nō cōsiderāt. dām̄s suis mi-
seri exultāt. **A**udiāt aut̄ quā sup̄ illos
p̄pheta sophomias vim diuine animad-
uerſionis intētat. dicēs. **E**cce dies dñi
venit magnus et horribilis. dies ire di-
es illa. dies tenebrarū et caliginis. di-
es nebule et turbinis. dies tubarū et clā-
goris sup̄ om̄es ciuitates munitas et
sup̄ oēs āgulos excelsos. **Q**uid em̄ p̄ ci-
tates munitas expr̄mit̄ nisi suspecte mē-
tes et fallaci sp̄ d̄fēsiōe c̄. ū dātes. que

quotiens earum culpa corripit : veri-
tatis ad se iacula non admittunt. et quic-
quid per excelsos angelos ubi duplex
quippe semper est paries nisi impura
corda signantur. **Que** dum veritatis
simplicitate fugiunt ad semetipsa quo-
dammodo duplicitatis peruersitate
replicatur. et quod est deterius apud co-
gitationes suas infastum prudentie ex
ipsa se culpa impuritatis extollunt. **Di-**
es autem domini vindicte atque aduersio-
nis plena super ciuitates munitas et
super excelsos angulos venit. quia ira
extremi iudicii humana corda : et defen-
sionibus contra veritatem clausa des-
truit. et duplicitatibus inuoluta dis-
solvit. **Tunc** enim munite ciuitates ca-
dunt qui in mentes deo impenetrare
dampnabuntur. **Tunc** excelsi anguli
corruunt : quia corda que se per impu-
ritatis. prudentiam erigunt. per iusti-
tie sententiam prosteruntur.

Alter aliter ammonendi sunt
incolumes: atq; aliter egri.

Cap. xxxvi.

Alter ammonendi sunt incolu-
mes: atq; aliter egri. Ammo-
nēdi nāq; sunt incolumes: vt
salutem corporis exerceāt ad salutē mē-
tis. ne si accepte incolumitatis grām
ad vsuz neq̄tie inclinant denuo dete-
riores fiant. et eo postmodū supplītia
grauiora mereant: quo nunc largiori-
bus bonis dei. male vti nō metuunt.

Ammonendi sunt incolumes ne opor-
tunitatem salutis ip̄perpetuum p̄merēs
de despiciant. **S**criptū nanq; est **E**cce
nūc tempus acceptabile ecce nunc die-
es salutis. ammonendi sunt ne place-
re deo si cum possunt noluerint cū vo-
luerint sero non possint. **H**inc est em̄
q; post sapientia deserit: quos pri⁹ re-
nuentes vocauit dicens. **V**ocauī et rē-
nuistis: extendi manūz meā et nō fuit
qui aspiceret. **D**espexistis om̄e cōsilīuz
meū et increpatōes meas neglexistis

Ego q̄ i iteritu v̄ro ridebo: et s̄lsana
bo cū vob̄ q̄d timebatis aduenerit. Et
rursū. Tūc iuocabūt me. et n̄ exaudia
mane d̄surgēt et n̄ iuemēt me. Salūta
q̄z corp̄is q̄n ad b̄n̄ op̄adū accepta d̄
sp̄icit̄ q̄nti sit m̄ueris amissa s̄etit. et i
fructuose ad vltimū q̄rit̄ q̄ d̄gruod̄es
sa t̄peutilit̄ n̄ habet̄. Vñ b̄n̄ p̄ salomo
nē rursū dicit̄. Ne des aliemis honorē
tuū et annos tuos crudeli. ne forte i
pleant̄ extranei viribz̄ tuis: et labores
tui sint in domo aliena: et gemas i no
uissimis. q̄n cōsūpseris carnes et cor
pus tuū. qui nāqz̄ aliem̄ a nobis sunt:
nisi maligni spūs̄ q̄ a celestis sūt p̄ie
forte sepati. Quis vero honor noster
est: nisi q̄d etiā in luteis corp̄ibz̄ d̄ditū
ad cōditoris t̄n̄ n̄ri sum̄. Imaginē et si
militudinē creati. Vel quis alias cru
delis est: nisi ille apostota angelus.
qui in semetipsum penam mortis sup
biendo pertulit. et inferre mortez̄ hu
mano generi etiam perditus non pe
percit. Honorez̄ itaqz̄ suū aliemis dat

qui ad dei imaginē ac similitudinē cōditus. vite sue tēpa malignoz spūum voluptatibz āministrat. **A**nnos etiaz annos suos crudeli tradit: qui ad volūtātē male dñantis aduersarij. accepta viuēdi spatia expendit. **V**bi bene subdit. **N**e forte impleant̄ extranei viribz tuis. & labores tui sint in domo aliena. **N**uisquis em̄ p acceptā valitudinē corporis p tributā sibi sapiētā mētē nō exercēdis v̄tatibz s̄ perpetrandis vicij̄s claborat nequaq̄z suis viribus suaz domum: s̄ extraneoz habitacula idest immundorum spirituum facta multiplicat. nimirum luxuriando: vel superbiēdo agens vt etiaz se addito perditorum numerus crescat. **B**ene autem subditur. **E**t gemas in nouissimis: quando consumpseris carnes & corpus tuum. **P**lerunq̄ enim accepta salus carnis per vitia expenditur. **S**ed cum repente subtrahitur cum molestijs caro atteritur. cum iam egredi anima vrgetur diu male habita.

quasi ad bene vitendum salutis amissa re-
quiri. Et tunc gemunt homines quod deo ser-
uire noluerunt. quando dampna sue ne-
gligentie recuperare seruiendo nequa-
quam possunt. unde alias dicit. Cum ocs-
cideret eos ingrediebatur eum. At contra
ammonendi sunt egrum: ut eo se dei fili-
os sentiant. quo illos discipline flagel-
la castigant. Nisi enim correctis heres-
ditatis dare disponderet: erudire eos
per molestias non curaret. Hinc nan-
que ad iohannem dominum per angelum di-
xit. Ego quos amo arguo: et castigo.
Hinc rursum scriptum est. Fili mi noli di-
sciplinam domini negligere: neque fati-
geris cum ab eo argueris. Quis enim
dominum diligit castigat. flagellat om-
nem filium quem recepit. Hinc psalmista
ait. Multe tribulationes iustorum. Hinc
beatus quod iob in dolore exclamans ait.
Si iustus fuero non leuabo caput satu-
ratum afflictione et miseria. Dicendum est
egris ut si celestem patriam suam credunt
necessario in hac laboribus: velut in aliena

patient. **H**inc est enim quod lapides et
terra tonfi sunt. ut in constructioe templi do
mini absque mallei sonitu ponerentur.
Quia videlicet nunc Foras per flagella
tundimur. ut intus in templum dei post
modum sine discipline percussione dispo
namur quatinus quicquid in nobis est super
fluum. modo percussio reseret. et tunc sola
nos in edificatio concordia caritatis li
get. **A**mmone di sunt egri: ut confide
rent pro percipiendis terrenis heredi
tatibus. quibus dura carnales filios discipli
ne flagella castigant. **Q**ue ergo nob
is diuine correptionis pena grauis est:
per quam et nunquam amittenda hereditas
percipitur: et semper mansura supplitia
vitantur. **H**inc etiam paulus ait. **P**atres
quod de carnis nostre habuimus eruditores
et reuerentiam eos non multo magis ob
tempa bimorum patri spiritum et viuimus.
Et illi quidem in tempore paucorum die
rum secundum voluntatem suam erudiebant
nos. **H**ic autem ad id quod utile est.
in recipiendo sanctificationem eius.

Ammoenendi sunt egri. vt cōfiderēt
quāta salus cordis molestia sit. cor pal
que ad cognitōem sui mētē reuocat
et quā plerunq; salus abicit. infirmita
tis memoria reformat. vt anim⁹ q̄ ex
tra se in elatōne ducit. cui sit cōditōi
sōdit⁹. ex p̄culla quam sustinet carne
memoret. **Q**uod recte p̄ balaā si tam
vocē dei sōsequi obediendo voluisset
in ipsā eius itineris retardatōe signa
tur. **B**alaan nanq; puenire ad p̄positū
tendit. **B**eius votū animal cui p̄sidi⁹
p̄edit. **P**rohibitōnis quippe inemor
iat quo nō licebat. **A**t asina angelum
videt: quez humana mens nō vidz q̄si
plerūq; caro per molestias tarda. fla
gello suo mētē deū indicat quē mēs ip
sa carni p̄sides nō uidebat. ita vt anx
ietatē spūs p̄ficere in hoc mōdo cupiē
tis velut iter tendentis ipediat donec
inuisibile q̄ sibi obuiat: inotescat. **V**n
q̄ bñ p̄ petrū dicit. **C**orreptōez hūit
sue velamie sōiugale nutū. qd̄ in hoīs
voce loquēs p̄hibuit p̄p̄e insipientiā.

Infanus quippe homo a ſubugali mu-
to corripit̄ . qñ elata mēs humilitatis
bonū quod tenere debeat: ab afflicta
carne memorat̄ . **H**uius correptio-
nis donū idcirco balaā non obtinuit
qz ad maledicēdū p̄gens vocē i ō mē-
tem mutauit . **A**mmōnēdi ſūt egri: vt
ſiderēt: qñti ſit muneris celeſtia cor-
palis: q̄ admiſſa peccata diluit: et ea
que poterāt admitti cōpeſcit . que etiā
ſūpta ab exterioribz plagis: conculſe
menti penitētie vulnera infligit . **V**n-
ſcriptū eſt . **L**iuor vulneris abſtergit
mala et plage in ſecretōribz ventris .
Mala em̄ liuor vulneris abſtergit qz
flagelloꝝ dolor: vel cogitatas vel p-
petratas neq̄tias diluit . **H**olet vero
vētris appellatōe mens accipi: qz ſicut
vent̄ ſumit eſcas: ita mens perpetrā-
do excoq̄t curas . qz em̄ venter mens
dic̄it: ea ſentētia docet̄ q̄ ſcriptū eſt .
Lucerna dñi ſpiraculū hoīs que inue-
ſtigat oīa ſecreta vētris . **A**ch diceret
Duim afflat̄ illuminatō cū in mente

hoīs venerit: cā sibi metipsi illuminās
ostendit: que añ spūs s̄cti aduentum
cogitatōes prauas & portare poterat
& p̄sare nesciebat. **L**uor ḡ vulneris
abstergit mala & plage in secretōribz
vētris. qz cū exteriꝝ percutimꝝ ad pec
catorꝝ n̄oꝝ memoriā taciti afflictiqz
reuo camꝝ atqz ante oculos n̄os cun
cta que sunt a nobis male gesta redu
cimꝝ. & per hoc qd foras patimꝝ. ma
gis intus qd fecimꝝ dolemꝝ. **V**ñ fit
vt inter aperta vulnera corporis: am
pliꝝ nos abluat plaga secreta ventris
qz sanat neḡtias prauī opis occultum
vulnꝝ doloris. amonēdi sūt egri q̄tinꝝ
paciētē vtutē hūēt & icellāꝝ q̄nta redē
ptor n̄ ab his q̄s creauerat pertulit
mala d̄sdrēt: qd tot obiecta d̄uitōꝝ p
bra sustinuit: quot d̄ manu atiqz hostis
captioꝝ quotidie aīas rapiēs: isultā
tiū alapas accepit: qd aqua nos salutis
diluēs: a perfidoꝝ sputis faciē nō ab
scondit: qd aduocatōne sua nos ab es
termis supplitiꝝ liberans. **T**acitus.

Flagella tollerauit. q̄ inter angelorum
choros phēnes nobis honores tribu
ens: colatos pertulit q̄ a peccatorum
nos p̄uētiombz saluās. sp̄inis caput
supponere nō recusauit. q̄ eterna nos
dulcedine debriās ī siti sua fellis ama
ritudinē accepit. q̄ p̄ nobis p̄rez q̄z
uis ei diuinitate esset equal̄ adorauit
sub irrisione adorat⁹ tacuit: q̄ vitam
mortuis p̄parans: vsq; ad mortez ipse
vita peruenit **C**ur itaq; aspax credit
vt a deo homo toleret flagella p̄ mal
si tāta de⁹ pertulit ab hoībz mala p̄
bonis **A**ut q̄s sana intelligētia d̄ per
cussione sua ingratus existit. si ipse hic
sine flagello non exiit qui hic sine pec
cato vixit.

Ualiter ammonendi sunt qui Fla
gella metuūt et p̄pterea innocenter
viviūt: atq; aliter qui sic in iniquitate
duruerunt vt neq; per flagella cor
rigant.

Cap. xxxvii.

Aliter ammonendi sunt qui flagella metuunt et propterea innocenter viuunt. atque aliter ammonendi sunt qui sic in iniquitate durauerunt. ut neque per flagella corrigantur. dicendum namque est flagella timentibus ut et bona temporalia nequaquam pro magno desideret. que adesse etiam prauis vident et mala presentia nequaquam velut intollerabilia fugiant: quibus hic plerumque bonos affici non ignorat. Ammonendi sunt ut si malis veraciter carere desiderant eterna supplicia phorrescant neque in hoc supplicio et timore remaneant: sed ad amoris gratiam nutrimento caritatis exerceant. Scriptum quippe est. **P**erfecta caritas foras mittit timorem. Et rursum scriptum est. **N**on accepistis spiritum seruitutis itez in timore. sed spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. **V**nde idem doctor itez dicit. **V**bi spiritus domini ibi libertas. **S**i ergo adhuc a praua actione formidata pena prohibet perfecto formidatis animis: nulla spiritus libertas tenet. **N**am si penam non

metueret culpaz ꝑculdubio perpetra
ret. Ignorat itaqꝫ mens gaudiuz lib
tatis quā ligat seruitꝫ timoris. Bona
em ꝑ semetiphs amāda sūt: et non pe
nis cōpellētibꝫ exequēda. **N**ā qui ꝑ
terea bona facit: qꝫ tormeritoꝝ mala
metuit. vult nō esse qꝫ metuat: vt au
denter illicita omittat. vñ luce clarius
constat qꝫ coram deo innocētia ad mit
tī ante cuiꝫ oculos desiderio pecca
tur. **A**t cōtra hñ quos ab imigtatibꝫ
nec flagella cōpescūt: tātō acriori in
uexione feriēdi sūt: quātō maiori insē
tibilitate di ruerūt. **P**lerūqꝫ em sine d
dignatōe dedigrādi sunt. sine despe
ratōe desperandi. ita dumtaxat vt
ostensa desperatō formidmē incutiat
et s̄vūnēta ammonitio ad spem redu
cat. **D**istricte itaqꝫ cōtra illos dīne s̄ne
ꝑferēde sūt: vt ad cognitōez sui cōsi
drata efna aiaduersione reuocēt. **A**u
diāt em in se impletū esse qꝫ scriptū est
Si contuderis stultū in pila quasi tip
lanas feriente de desuper pilo: non

auferet ab eo stultitia eius. **C**ontra hos
propheta domino querit dicens. **A**triuisti
eos et renouerunt accipere disciplinam.
Hinc est quod dominus dicit. **I**nterfeci et per
didi populum istum et tamen a uis suis non
sunt reuersi. **H**inc rursum ait. **P**opulus
non est reuersus ad peccatorem se. **H**ic
voce flagellantiu[m] propheta conquerit di
cens. **C**urauimus babilone[m] et non est
sanata. **B**abylon quippe curat nec ta
men ad sanitatem reducit. quoniam mens in
praua actio[n]e confusa uerba correptionis
audit flagella correptionis precipit: etiam
ad recta salutis itinera redire contem
pnit. **H**inc captiuo israhelico popu
lo nec tamen ab iniquitate uerso do
minus exprobrat dicens. **V**ersa est mi
hi domus israhel in scorie[m]. **O**mnes isti
es et stannum et ferrum et plumbum in
medio fornacis. **A**c si aperte dicat.
Purgare eos in igne tribulationis uo
lui: argentum illos uel aurum ferri queui:
Sed in fornace mihi in es stannum fer
rum et plumbum uerhi sunt. quia non ad uir

tutez ꝑ ad vitia etiam in tribulatōe ꝑ
ruperūt. **E**s ꝑꝑe dū ꝑcutit ꝑꝑliꝑ me
tallis ceteris somitū reddit. **Q**ui igitꝑ
in percussione ꝑositꝑ erūpit ad somitū
murmuratōis: in es versus est in mo
dio Fornacis. **S**tānū vero cū ex arte
cōꝑonitꝑ argēti spēm mētꝑ. **Q**ui ꝑ si
mulatōis vitō nō caret in tribulatōe
stānū factꝑ est in Fornace. **F**erro autꝑ
vertitꝑ. ꝑ vite ꝑꝑimi insidiatꝑ. ferrum
itaqꝑ est: ꝑ nocēdi malitiā nō amittit i
tribulatōe. plūbū qꝑ ceteris metallis ē
ꝑꝑiꝑ. **I**n Fornace ꝑ plūbū iuenitꝑ qui
sic ꝑccī sui ꝑōdere ꝑmitꝑ: vt etiā i tꝑbu
latōe ꝑositꝑa tꝑemis ꝑsiderijs n̄ leuetꝑ
Hic rursū scriptū est. **M**ulto labore
sudatū est: ꝑ nō exiuit de ea nimia ru
bigo eiꝑ neqꝑ ꝑ ignē. **I**gnē ꝑꝑe no
bis tꝑbulatōis āmonꝑ: vt in nobꝑ rubi
ginē vitōꝝ ꝑurgꝑ. ꝑ nec ꝑ ignē rubi
ginē amittitꝑ qū ꝑ itꝑ flagella vitō n̄ ea
rēꝑ. **H**ic ꝑꝑꝑa itezꝑ di. Frustra ꝑflauit
ꝑflatoꝝ: malitie eozꝑ n̄ sūt ꝑsupte. **B**ei
edū vō ē: qꝑ nōnūqꝑ eū inꝑ flagelloꝝꝑꝑ

duritiā remanēt incoorrecti dulci sunt
ammōitōe mulcēdi. Quos em̄ crucia
menta nō corrigūt nōnunq̄ ab im̄is
actibz leuia blādimēta cōpescūt. Quia
et plerūq̄ egros: quos Fortis pigmē
taria potio curare nō potuit ad salutē
p̄stinam tepēs aqua reuocauit. Et nō
nulla vulnera q̄ curari incisione neque
unt: Fomētis olei sanant̄. Et dur̄ Zada
mas incisionē ferri minime recipit. H̄
lemi hircorū sāguine mollescit.

¶ Quid alit̄ amonēdi sūt nimis taciti
atq̄ aliter multiloquio vacantes.

¶ Cap. xxxviii.

Aliter amonēdi sūt nimis taciti
atq̄ aliter multiloq̄o vacantes.
Insinuari nanq̄ nimis tacitis debet:
quia dum quedam vitia incaute fugi
unt occulte deterioribus implicantur.
Nam sepe linguā quia immoderatiq̄
frenant in corde grauius multiloqui
um tolerant. vt eo plus cogitatōnes
in mente ferueant quo illas violenta
custodia indiscreti silenciū angustat.

Dūe plerūq; tantō latius defluunt :
quāto se esse securiores estimant . quia
foris a rephensorib; nō videntur . **V**n
nōnunq; mens in supbiā extollit . vt
quos loquētes audit quali infirmos
despicit . **C**unq; os corporis claudit .
quātū se vicis supbiēdo apiat nō ag
noscit . **L**inguā etem premit . mētē ele
uat . et cū suaz neq;tiā minime cōsiderat
tāto apud se cūctos liberi; quāto et se
creti; accusat . **A**mmōnēdi sūt igit; mi
mis taciti . vt scire sollicite studeāt nō
solū q̄les foras ostēdere : s; etiā quales
se debeāt int; exhibere : vt plus exco
gitatōib; occultū iuditiū : q̄z ex ser
mōib; rephēsiōnē metuāt p̄rimoz;
Scriptū nanq; est . **F**ili mi attende sā iacob. 5
pientiam meam : et prudētie mee incli
na aurem tuam vt custodias cogitati
ones . **N**ihil quippe in nobis est corde
fugati; quod a nobis totiēs recedit
quotiens per prauas cogitationes
defluit . **H**inc etemim; **P**salmista
ait . **C**or meum dereliquit me .

Hinc ad semetipsū rediēs dicit **I**ulie
nit seruū tuū cor suū vt oraret te. **C**uz
ergo cogitatō per custodiā restringit
cor quod fugere cōsuevit inuenitur.
Plerunq; aut̄ nimis taciti cū nō nulla
iniusta paciunt̄ eo in acriorē dolorez
p̄deūt. quo ea que sustinet nō loquūt̄.
Nā si illatas molestias trāquilla ling
ua duceret mens a cōsciētia dolorez ali
enaret. vulnera em̄ clausa pl̄ crutiāt.
Nī cū putredo q̄ interi⁹ feruet eicit̄
ad salutē dolor aperit̄. **S**cire igitur
debent qui pl̄ q; expedit tacēt: ne in
ter molesta que tolerāt dum linguam
tenent. vim doloris exaggerēt. **A**m
monēdi sūt em̄ vt si prios sicut si se di
ligunt: minime illis taceant. vñ eos in
ste rephendant. **V**ocis enim medica
mine vtriusq; salutē occurrit̄. dū et ab
illo qui infert actio praua compescit̄.
et ab hoc qui sustinet doloris feruor
vulnere aperto temperatur. **Q**ui
enim proximorum mala conspiciunt.
et tamen silentio linguam premunt q̄si

conspēctis vulneribz vsū medicamī
nis s̄trahūt et eo mortis auctores si
unt: quo vir? qđ potuerāt curare no
luerūt. **L**ingua itaq; discrete refrenā
da: nō insolubiliter obliganda. **S**crip
tū nanq; est. **S**apiēs tacebit vsq; ad
tēpus. vt nimiz cū oportunū d̄hides
rat. postposita sensura silēciū loquēdo
q̄ d̄gruūt in vsū se vtilitatis impendat
Et rursū scriptū est. **T**ēp? loquēdi: et
tēp? tacēdi. **D**iscrete q̄ppe vicissitudi
nū p̄sanda sūt tpa: ne aut cū restrigi
lingua debet per verba inutiliter de
fluat: aut cū loqui vtiliter pōt semetip
sam pigre restringat. **N**S bene **P**sal
mista d̄siderans ait **P**one domine cu
stodiam ori meo: et ostium circūstan
tie labijs meis. **N**on em̄ pom ori suo
parietē. s̄ ostiū p̄cūt qđ videlicet ape
rit et clauditur. **V**ñ et nob̄ caute dicē
dū ē: q̄tin? os discretū et d̄gruo tēpe
vox aperiat. et rursū congruo taci
tūritas claudat. **A**t contra am
monendī sunt multiloquio vacantes e

vt vigilantē aspiciant a quāto restitū
dimis statu depereūt. dū per multipli
tia verba dilabunt. **H**umana etenim
mens aq̄ more et circūclausa ad superi
ora colligit. qz illud repetit vñ descē
dit et relaxata depit qz se per infima
inutiliter spargit. **Q**uot em̄ supuacuis
verbis a silēciū sui censura dissipat: qñ
tot riuus extra se ducit deriuat. **V**ñ
et redire interiꝰ ad sui cognitōez non
sufficit. qz per multiloquiū sparsa a se
creto se intime cōsideratōis excludit.
Totā vero se insidiātis hostis vulncri
bus detegit. qz nulla munitōe custo
die circūcludit. **V**ñ scriptū est. **S**icut
vrbs patēs et absqz muroꝝ ambit:
ita vir q̄ n̄ pōt ī loq̄ndo cohibere spūz
suū. qz em̄ muzz silēciū nō habet: patz
inimici iaculis ciuitas mentis. **E**t cū se
p̄ vba extra semetipsā eicit aptā se ad
uersario oñdit. **Q**uā tāto ille sine labo
re supat q̄nto et ipsa que vincit extra
semetipsā per multiloquiū pugnat.
Plerūqz aut̄ quia p̄ quoldā gradus

Delidiosa mens in lapsuz casus impel
litur. **N**ū otiosa cauere verba negli
mus: ad noxia puenim? vt pri? loqui
aliena libeat. postmodū detractōmbz
eoz vitā de quibz loquit mordeat.
ad extremū vero vsq; ad aptas lingua
stumelias erūpat. **H**inc seminant sti
muli. oriunt rixē. accēdant Faces odi
oz. pax extinguit cordiū. **V**n bñ p
salomonē dicit. qui dimittit aquaz ca
put est iurgioz. **A**quā quippe dimitte
re est: linguā in fluxū eloqui relaxare
Duo otra etiā in bonā itez partē di
cit. **A**qua pfūda vba ex ore viri **N**ui
ergo aquā dimittit: caput est iurgioz
qui q; linguā nō refrenat cōcordiam
dissipat. **V**n eduerso scriptū est. **N**ui
imponit stulto silētiū iras mitigat. q;
aut multiloq; q; serues linguaz re
frenari n; querit accidit vt rectitudinē
iustitie tenere nequaq; possit. testatur
ppheta qui ait. vir linguosus non diri
get sup terrā. **H**ic itez salomō dicit
In multiloquio peccatum non deerit

Hinc ysaias ait. **C**ultus iustitie: silentiū
v. idelicet. **J**udicās: quia mentis iustiz
t'a desolat' quādo ab immoderata lo
cutōne non parcit'. **H**inc jacobz dis
cit. **S**i quis putat se religiosum esse:
non refrenans linguam suam: sed se
ducens cor suum: huius vana est religio
Hinc rursus ait. **S**it omnis homo ve
lor ad audiendum: tardus autē ad lo
quendum et tardus ad iram. **H**inc iterū
lingue vim diffiniens adiungit. **I**nq̄
etum malū: plena veneno mortifero
Hinc per semetipsam nos veritas am
monet dicens. **O**mne verbum otiosū
quod locuti fuerint homines rationē
reddent de eo in die iudicij. **O**tiosus
quippe verbum est: qđ aut ratione us
ite necessitatis: aut intentōne pie utili
tatis caret. **S**i ergo ratio de otioso ser
mone erigit': pensent' que pena mul
tiloquio maneat. in quo etiam p noxia
verba peccatur.

¶ **Q**đ aliter amonēdi sūt pigri: atq̄
alii precipites. **¶** **Cap. xxxix.**

Aliter ammonendi sunt pigri atque
aliter precipites. Illi namque suade
di sunt: ne agenda bona dum differunt
amittant. Illi vero ammonendi sunt: ne
dum bonorum tempus incaute festinando
preueniunt: eorum merita immutant. **Pi**
gris namque intinadum est. quod sepe dum
oportune agere que possumus nolu
lumus. paulo post cum volumus non va
lemus. Ipsa quippe mentis desidia dum
ogruo feruore non accedit: a bonorum
desiderio funditur. Qualescete furti tor
pore maeretur. Unde apte per salomo
nem dicitur. **Pi**gredo immittit sopo
rem. piger enim recte sentiendo quasi vi
gilat. quauis nil operando torpescat.
Sed pigredo soporem immittere dicitur
: quia paulisper etiam recte sentien
di vigilatia amittit dum a bene opera
di studio cessat. **V**bi recte subiungitur.
Et anima dissoluta esuriet. Nam quia
se ad superiora stringendo non dirigit
neglecta se inferius per desideria expa
dit. **E**t dum studiorum sublimium vigore

non constringitur cupiditatis infime
Fame satiat. vt quo se per disciplinā
ligare dissimulat. eo se esuriens p vo-
luptatū Sideria spergat. Hinc ab ea-
dem rursus salomone scribit. In de-
siderijs est omnis otiosus Hinc ipave-
ritate p̄dicāte vno q̄dez ex eunte spū
mū da dom? dicit. s̄ multipliti? rede-
unte duz vacat occupat. Plerūq; pi-
ger dū necessaria agere neglexerit qz
daz sibi difficilia imponit quedā vero
incauta formidat. et dū q̄i iuenit. qd
velut iuste metuat. ostendit qd otio q̄i
nō inuicēte torpescat. Cui recte p salo-
monē dicit. Propt̄ frigus piger ara-
re noluit: mēdicabit ḡ estate et nō da-
bitur ei. Propter frigus quipp; pi-
ger non arat: dum de fide torpore
constriētus: agere que debz bona dis-
simulat. Propter frigus piger non
arat. dum parua ex aduerso mala me-
tuit: et operari maxima pretermittit.
Bene autem dicitur. Mendica-
bit estate: et non dabitur ei. **C**ui

enim nunc in bonis operibus non ex-
sudet cum sol iudicii feruētior apparue-
rit: quia frustra regni aditum postulat: nil
accipiens estate medicat. **B**ene hinc
rursū per eundem salomonem dicitur. Qui ob-
seruat vetum non seminat et qui considerat
nubes nunquam metet. **Q**uid enim per-
uentum nisi malignorum spirituum temptatio ex-
pmitur: **E**t quod per nubes que mouentur
a vento nisi aduersitas prauorum hominum
designatur. **A** veteris uidelicet impelluntur
nubes: quia immundorum spirituum in afflatu
prauum excitant homines. qui ergo obseruat
uentum non seminat. et qui considerat nu-
bes nunquam metet. quia quisquam temptatio-
rum malignorum spirituum quisquam persecutionem
prauorum hominum metuit. neque nunc gra-
na boni operis seminat: neque tunc ma-
nipulos sancte retributōis secatur. **A**t
contra ammonendi sunt precipites: dum
honorum actuus tempus preue-
niunt: meritum peruertunt. et sepe in
malis corruunt. dum bona minime di-
scernunt: quia nequaquam quecumque quando

agant inspitiunt: sed plerūq; aēta qz
ita non debuerint agere cognoscant
Quibus sub auditoris specie recte apd
salomonē dicitur. **F**ili sine cōsilio nihil
facias: et post factū nō penitebis. et
rursus **P**alpebre me precedant gres
sus tuos **P**alpebre quippe gressus p
cedūt: cū operatōnem nostram consi
lia recta preueniunt. **Q**ui enim negli
git considerando preuidere que facit
gressus tendit oculos claudit. **P**er
gendo iter conficit: sed preuidendo
sibimetipsi non antecedit. **A**tq; idcir
co citius corruit: quia quo pedem o
peris ponere debeat per palpebram
consilij non attendit.

Qualiter ammonendi sunt man
sueti: atq; aliter iracundi.

Cap. xl.

Aliter ammonēdi sūt māsuēti atq;
aliter iracundi. **N**onnunquam
nanq; mansueti cum presunt. vitium

et quasi iuxta positū torporem desidia
patiuntur. et plerunq; nimia resolutione
leuitatis ultra q̄z necesse est: vigorem
districtionis emolliunt. **A**t contra iracundi dum regiminum loca precipiunt
quo impellente ira in mentis velaminem
deuoluunt: eo etiam subditorum
vitam dissipata quietis tranquillitate
confundunt. **Q**uos cum furor agitatur
in preceps ignorat quicquid irati fa-
ciunt. ignorat quicquid a semetipsis
irati patiuntur. **N**onnunq; qd est gra-
uius ire sue stimulum iustitie zelum pu-
tant. **E**t cum vitium virtus creditur
sine metu culpa cumulat. **S**epe ergo
mansueti dissolutionis torpescunt te-
dio. sepe iracundi rectitudinis fallun-
tur zelo. **I**llorum itaq; virtuti vitium
latenter adiungitur. **H**is autem suis
vitium quasi virtus feruens videtur.
Ammonendi sunt igitur illi vt fugi-
ant quod iuxta ipsos est. **I**sti quod in
ipsis attendat. **I**lli qd habet discernat
Isti quod non habent amplectantur

Mansueti p sollicitudine torporis dā
pntent. iracūdi pturbacōz. **A**mmonen
di sūt māsueti. vt habere eciam emu
latōnem iusticie studeāt. **A**mmonēdi
sūt iracūdi vt emulacōi quā se habere
estimant māsuetudinē subiungāt. id
circo nāq; spūs sanctus in colūba nob
est et in igne mōstratus. qz videlicet
oēs quos implet et colūbe simplicitate
mansuetos et igne zeli ardētes exhibz
Nōnūq; ergo spiritu sancto plenus
est qui aut in trāquillitate māsuetudis
feruorē emulacōnis deserit aut rursū
in emulacōnis ardore virtutē māsuetu
dinis amittit. **¶** **¶** Fortalle meliꝰ osten
dimꝰ si in medio pauli magisteriū pro
feramꝰ. qd duobz discipulis et non
diuersa caritate preditis. diuersa tñ
adiutoria p̄dicatōis impēdit. **T**ymo
theum nāq; amonens ait. **A**rgue ob
scera. increpa. in omni pacientia et
doctrīna. **T**ytū quoq; amonet dicēs
Hec loquere et exhortare set argue
eū omni imperio. **¶** **¶** est q. doctrinā

suam tanta arte dispenset: vt exhiben
da hac alteri iperiu atq; alteri pacien
tia pponat. nisi q; mansuetioris spūs tū
tū a paulo feruetioris vidit esse tūmo
theū illū p emulatōis studiū inflammat
hunc per leuitatē pacientie tpat. **I**l
li qd deest iungit huic qd supest sup
trahit. **I**llum stimulo ipellere nititur
hunc freno moderat. **M**agnū quippe
suscepte ecclesie colonū. **A**lios palmi
tes vt crescere debeāt rigat. alios cū
plus iusto crescere aspiciat reserat. ne
aut crescendo fructū i ferāt aut imod
erate crescēdo quos ptulerint amittāt.
Sed longe alia est ira que sub emula
tōis spetu sbrupit. alia que perturba
tum cor a sine iustitie ptextu confun
dit. alia enim in hoc q; debet inordi
nate extendit. hec autem semper in
hīs que non debet inflammat. **S**ci
endum vero est quia hoc ab impacien
tibus iracundi differunt. quod illi ab
alijs illata non tollerant: isti autem
etiam que tollerentur importent.

Nam iracundi sepe etiam se declinan-
tes insequuntur rixae occasione mouent
labore concotomis gaudet. **Q**uos tam
melius corrigimus: si in ipsa ire sue como-
tione declinamus. **P**erturbati quippe quod
audiatur ignorat sed ad se reducti tanto libe-
rentur exhortationis uerba recipiunt qua-
to se tranquillum toleratos erubescunt:
Merti enim furore ebrii omne rectum quod
dicituruersum videtur. **V**n et nabal ebrius
culpam suam a bygahil laudabiliter tacuit
quod digesto uinoludabiliter dixit. **I**dem
circo enim malum quod fecerat cognoscere
potuit: quod hebreus non audiuit. **C**um uero
iracundi ita alios impetunt ut declina-
ri omnino non possint non apta expro-
bratione: sed sub quadam sunt cautela reue-
rentie parcendo feriendi. **Q**uod melius
ostendimus si abner factum ad medium
deducamus. **H**unc quippe cum asael uim
caute precipitationis impeteret scriptum est
Locutus est abner ad asael dicens. **R**e-
cede: noli me sequi ne compellar confu-
dere te in terram. **Q**ui audire ostendit

et noluit declinare. **P**ercussit ergo eum ab-
ner aversa hasta in inguine et transfo-
dit eum et mortuus est. Cuius asael typum
tenuit nisi eorum quos vehementer arris-
pientes furor in preceps ducit. Qui in eo-
dem furoris impetu tanto caute declinandi
sunt: quanto et insane rapiuntur. **V**n et
abner qui sermone nostro patris lucerna
dicitur fugit: quia doctorum lingua que su-
pernum lumem dei indicat cum per abrupta
furoris mentes cuius spiritus ferri conspi-
tuant. cunctaque contra irascentem dissimu-
lat verborum iacula reddere quasi per se-
quentes non vult ferire. **S**ed cum iracun-
di nulla consideratio se mitigant. et quasi
asael persequens et insaniere non cessant ne-
cesse est ut hi qui furientes repemere co-
nantur: nequaquam se in furores erigant:
sed quicquid est tranquillitatis ostendant
et uerba uo subtiliter proferant. in quibus ex
obliquo furentis animum pugnent.
Vn et abner cum contra persequentem sus-
sistit non eum recta sed aversa hasta trans-
forauit. **E**t mucrone quippe percutere est

impetu aperte increpatōnis obuiare
Adversa vero hasta persequentez feri
re est: furentē trāquille ex quibusdaz
tangere et quasi parcendo superare.
Alahel autē ptinēdo cūbit qz cōmote
mentes duz et parti sibi sēt. ut etiamē
respōsoz rōne in intūnis sē trāquillis
tate tangunt ab eo qz se exererant sta
tim cadūt. Qui ḡ a feruoris sui ipetu
sub leuitatis percussione refluunt qsi sū
ne ferro moriunt.

Us aliter ammonendi sunt humi
les: atqz aliter elati. **Cap. xli.**

Alter ammonendi sunt humiles
atqz aliter elati. Illis insinuans
dum est: qz sit vera excellentia quam
sperando tenent. Illis vero intiman
dum qz sit nulla temporalis gloria: qz
et amplectentes non tenent. Audis
ant humiles quid sint eterna que appē
tunt qz transitoria que contempnunt:
audiant elati. quam sint transitoria
que ambiunt. qz eterna que perdunt.

Audiant humiles ex magistra voce ve
ritatis omnis qui se humiliat exaltabi
tur. **A**udiāt elati. et qui se exaltat hu
miliabit. **A**udiāt humiles. gloriā pre
cedit humilitas. **A**udiant elati: an rui
nā exaltabit spūs. **A**udiāt humiles.
ad quē respitiā nisi ad humilē et getuz
et cremētez sermones meos. **A**udiant
elati. qđ supbit terra et cinis. **A**udiāt
humiles. deus humilia respicit. audi
ant elati. et alta a longe cognoscit. **Au**
dīāt humiles. qz fili? homīis mīstrari
non venit: sed mīstrare. audiant elati
qz in ituz omnis peccati superbia. **Au**
diant humiles. qz redēptoz noster hu
miliauit semetipsū fact? obediēs vsqz
ad mortē. audiāt elati. qđ de eoz ca
pitate scriptū est. ipse est rex sup vniuer
sos filios superbie. **O**ccasio igit? p di
tōnis nrē facta est sup pbia dyaboli.
Et argumētū redēptōnis nrē iuēta ē
humilitas dei. **H**ostis em̄ noster inter
om̄ia cōdit?. videri sup omnia voluit
elat?. **R**edēptoz autem noster magn?

manens supra omnia: Fieri inter omnia dignatus est paruus. **D**icat ergo humilibus quia dum se deiciunt ad dei similitudinem ascendunt. **D**icat elatis. quia dum se erigunt in apostate angeli imitatione cadunt. **Q**uid itaque elatione deiectionis que dum supra se tendit ab altitudine vere celsitudinis elongat. **E**t quid humilitate sublimis que dum se in ima demittit auctori suo manenti super summa coniungit. est tamen aliud quod in eis debeat caute perscrutari quia sepe quidam humilitatis decipiuntur specie: quidam vero elationis sue ignorantia falluntur nam plerumque nonnullis qui sibi humiles videntur: is qui hominibus deferri non debet coniunctus est timor. **P**lerumque vero elatos comitari solet libere vocis assertio. **E**t cum quedam increpanda sunt vitia. illi reticent ex timore. et tamen tacere se estimant ex humilitate. **I**sti loquuntur per impatientiam elationis: et tamen loqui se credunt per libertatem rectitudinis. **I**llos ut peruersa

non increpent: sub specie humilitatis
premit culpa formidinis. istos ad in-
crepanda que nō debēt aut magis incre-
panda q̄z debēt sub imagie libertatis
effrenatō impellit tumoris. **V**n̄ et ela-
ti ammonēdi sūt. ne plus q̄z expedit
sint subiecti. ne autem illi defensione
vertant iustitie in exercitatōem super-
bie aut isti cū studēt plus q̄z necesse ē
homibz subiecti cōpellant etia eoz vi-
tia venerari. **C**ōsiderādū vō est. q̄ ple-
rūq̄ elatos vtiliq̄ corripit si eoz cor-
reptōibz quedā laudū fomēta misce-
am. **I**nferēda nanq̄ illis sunt aut alia
bona que in ipsis sunt. aut dicendum
certe q̄ poterāt esse si nō sunt. et tūc de-
mū ressecanda sūt mala que nobis di-
splicent: cum prius ad audiendum
placabilem eorum mentem fecerint
promissa bona que placent. **N**am et
equos indomitos blanda prius ma-
nu tangimus: vt eos nobis plenius
postmoduz etiā p̄ flagella subiugem.

α amaro pigmentoz poculo mellis
dulcedo adiungit: ne ea que saluti p
futura est. in ipso gestu aspera amari
tudo sentiat. **D**ū g gustus per dulce
dinez fallit. humor mortifer p ama
ritudinez vacuat. **I**psa g in elatis in
uectōnis exordia: p mixta sūt laute tē
pādavit dū amittūt fauores quos dili
gūt. etiā correptōes recipiāt q̄s ode
rūt. **M**erūq; autē psuadere elatis uti
lia meli⁹ possum⁹. h̄ pfectū eoz nob
bis magis q̄z illis pfutur⁹ dicamus.
si eoz melioratōem nobis magis q̄z
sibi impendi postulem⁹. **F**acile em̄ ad
bonū elatio flectit. si eius inflexio p
desse α alijs credat. **U**nde moyses
qui regente se domino: deserti iter du
ce aerea columpna pergebat cum o:
bab cognatum suum a gentilitatis cō
uersatōne vellet educere α omnipotē
tis dei dominio subiugare ait. **P**ro
ficiscim̄ ad locū quē datur⁹ ē nob̄ dñs
veni nobiscum α bene faciamus tibi.

qz dominus bona pmisit israheli . Cui
euz respōdisset ille nō vadā tecū sed re
uertar in terrā meaz in q̄ nat̄sū: illico
adiunxit . **N**oli nos derelinquere : tu
em̄ nosti in quibz locis per desertū ca
stra ponere debeam? : et eris ductor
noster . **N**eqz em̄ moyse mētē ignoran
tia itineris angustabat : qz et ppheticē
sentētie cognitō diuinitatis expanda
rat qz colūna ex teri? pibat : qz de cū
ētis interi? p ouersatōem cū deo sedu
lā locutō familiaris instruebat . **S**ed
videlicet vir puid? elato auditori col
loquēs : solatiū peciūt vt daret ducē re
quirebat in via . vt dux ei fieri potuis
set ad vitā . **E**git itaqz vt supbz audi
tor voci ad meliora suadēti : eo magis
fieret deuot? : quo putaret? necessari?
Et vnde se exhortatorē suuz precedere
crederet . inde se sub verbis exhortan
tis inclina : et .

Quid aliter ammonēdi sunt pertina
ces : atqz aliter inconstantes .

Cap . xliij .

Mali ammonendi sunt pertinaces
maliter vero inconstantes. Illis
dicendum est quod plus de se quam debent
sentiant et idcirco alienis consiliis non ac-
quiescunt. Illis vero intimandum est:
quod valde se desipientes negligunt: et
ideo lenitate cogitationum a suo iudi-
cio per temporum momenta flectunt. Illi
dicendum est quod nisi meliores se ceteris
estimarent: nequaquam ceterorum consilia sine
deliberatione postponerent. Illis di-
cendum est quia si hoc quod sunt vitium
quod attenderent: nequaquam eos per tot va-
rietatis licetora mutabilitatis auer-
saret. Illis per Paulum dicitur: nolite
prudenter esse apud vosmetipsos. At
contra isti audeant: non circumferant
omni veteri doctrine. De illis per Salo-
monem dicitur: Comedent fructum vite sue
suisque consiliis saturabuntur. De istis au-
tem ab eo rursus scribitur: Cor stulto-
rum dissimile erit. Cor quippe sapi-
entium sibi metipsum semper est simile: quod
dum rectis persuasionibus acquiescit consistat

se in bono opere dirigit Cor vero stul-
toꝝ dissimile est: quia dū mutabilitati
se auriū exhibet. nunq̄z idem quod fu-
erat manet: et qz quedā vitia sicut ex
semetipsis gignunt alia ita ex alijs ori-
untur. **S**ciendum sum opere est quia
tunc ea corripiendo meliꝝ terginꝝ cū
ab ipso amaritudinis sue fonte sicca =
mus. **P**ertinacia quippe ex superbia
inconstātia autem ex leuitate genera-
tur. **A**mmoneḃdi sunt ḡ pertinaces: vt
elatōem sue cogitatōis agnoscant et
semetiplos vincere studeant. nedū re-
ctis alioꝝ suasiōibz foris supari de-
spiciunt. intus a superbia captiui tene-
ant. ammonēdi sūt vt sollerter aspiti-
ant. quia filiꝝ hominis cui vna semper
cum patre voluntas est. vt exemplum
nobis frāgende nostre volūtatis pre-
beat dicit. **N**ō quero voluntateꝝ meā
sed voluntatem eius qui misit me pa-
tris. **Q**ui vt huius adhuc v̄tutis grati-
am commendaret: seruaturuz se hoc i
extremo iudicio p̄misit dicens. **N**on

possūm ego a meipso facere quicquid: sicut audio iudico. Quia itaque conscientia dedignatur homo aliene voluntati adgescere: quoniam dei atque hominis filius cum virtutis sue gloriam venit ostendere: testatur se non a semetipso iudicare. At contra ammonendi sunt incostantes ut mentem gravitate roborent. Tunc enim gemina in se mutabilitatis arefaciunt: cum a corde prius radicem leuitatis abscidunt. Quia et tunc fabrica robusta constructur: cum prius locus solidus in quo ponitur fundamentum debeat providetur. Nisi ergo animi leuitas caueatur cogitationum incostantia minime vincitur. A quibus alienum paulum se fuisse prohibuit euz dicit. Nunquam leuitate usus sum et aut que cogito secundum carnem cogito ut sic apud me est et non. Achi aperte dicat. Adcirco mutabilitatis iura non melior: quia leuitatis vitio non succumbo.

¶ Aliiter ammonendi sunt gulae dediti: atque aliter abstinentes.

¶ Cap. xliij.

Aliter ammonendi sunt gula dediti
ti: atq; aliter abstinētes. Illos
em̄ supfluitas locutōnis. leuitas ope
ris. atq; luxuria. Istos vero sepe im
patientie sepe vero supbie culpa comi
tat. Nisi em̄ gula deditos imodera
ta loquacitas raperz: diues ille q̄ epu
latus quotidie splēdide dicit. in ling
ua grau? nō arderet dicens. Pater
abrahā misereri mei. et mitte lazaz vt
intinguat extremū digiti sui in aq̄ vt
refrigeret linguaz meā. qz crutior in
hac flāma. Quibz p̄fecto verb̄ ostēdi
tur. qz epulādo quotidie crebri? in li
gua peccauerat. qui tot? ardēs refri
gerari se p̄cipue in lingua regrebat
kursū qz gula deditos leuitas p̄tin?
opis sequit. auctoritas sacra testat
dicēs. Vedit popul? māducare et bi
bere: et surrexit ludere. quos plerūq;
edacitas vsq; ad luxuriā ptrahit. quia
dū facietate vēf extēdit aculei libidis
excitat. vñ et hosti callido q̄ p̄mi ho
mis sēsus i occupiscētia pomi apuit: h̄i

peccati laqueos strinxit : diuina voce
dicit . **P**ectore et ventre repes . **A**ch
ei aperte diceret **C**ogitatione et inglu
uie super humana corda dñaris **Q**uia
gule deditos luxuria sequit̄ ppheta te
stat̄ q̄ dū aperta narrat occulta denū
ti at dicēs . **P**rinceps cocoz destruy
it muros iherusalē . **P**rinceps nanq̄
cocoz vent̄ est cui magna cura obse
quiū a cocis ipendit̄ vt ipse delecta
bilit̄ cibis impleat̄ . **C**uri aut̄ iherus
salē vtutes sūt aīe ad Shderiuz supne
pacis eleuate . **C**ocoz igit̄ princeps
muros iherusalē deicit . qz dū vent̄ in
gluuie tendit̄ : vtutes aīe p luxuriam
destruūt̄ . **Q**uo contra nisi mentes ab
stinentium plerūqz impatientia a sinu
tranquillitatis excuteret nequaqz pes
tr̄ cum diceret . ministrare aut̄ in fide
vra vtutez . in vtute aut̄ sciam . in scia
aut̄ abstinentiam : p̄tin̄qz vigilāter adiu
geret dicens . **I**n abstinentia aut̄ paciē
tia **D**eesse quippe abstinentibz pacien
tia preuidit . q̄ eis vt adesset amonuit

Rursum mihi cogitationes abstinentiæ
non uicquam superbie culpa transfigeret: pau-
lus minime dixisset. **Q**ui non manducat
manducatez non iudicet. **Q**ui rursus ad
alios loquens dum de abstinentie uirtute
gloriatur precepta perstringeret: adiun-
xit. **Q**ue sunt rationem quidem habundantia
sapientie in sustentationem et humilitatem
et ad non parcendum corpori non in hono-
re corporis non in honore aliquo ad satu-
ritatem carnis. **Q**ua in re notandum est
quod in disputatione sua predicator egregi-
us: sustentationi humilitatis spiritum iungit
quod dum plerumque necesse est per abstinentiam
caro atteritur. humilitas foris ostenditur
sed hac ipsa humilitate grauius interius
superbitur. **E**t mihi aliquando mens
ex abstinentie uirtute tumesceret. ne-
quaquam hanc uelut inter magna merita
phariseus arrogans studiose enume-
raret dicens. **I**eiuno bis in sabbato
Ammonendi sunt ergo gula dediti
ne in eo quod escarum delectationi in-
cumbant luxurie se mucrone transfigant

Quanta sibi per eius loquacitas . quā
ta mētis leuitas ingrediat̄ aspiciant
ne dū vēri molliter inseruiūt vitioruz
laqueis crudelit̄ astringant̄ . Tanto
em̄ longiꝰ a se dō parēte recedit̄ : quā
to per imoderatū vsum dū manus ad
cibū tendit̄ : parentis p̄mi lapsus ite
rat̄ . **A**t cōtra ammonēdi sūt abstinē
tes : vt sollicite sēper aspitiāt : ne cū gu
le vitiū fugiūt acriora h̄is vitia quasi
ex virtute generentur . nedum carnem
macerant ad impaēntiam spiritus
erumpat : et nulla iam v̄tus sit : q̄ caro
vincit̄ : si spiritus ab ira superat̄ . **A**li
quando aut̄ dum mens abstinētum
ab ira se deprimat hanc quasi peregrī
na veniens letitia corrumpit et eo ab
stinētie bonū deperit : quo sese a spe
tialibz vicijz minime custodit . **V**nde
et recte per p̄phetam dicitur . **I**n diez
bus ieiuniorum vestrorum inueniuntur
voluptates vestre . **E**t paulopost **I**n
iudicia et rixas ieiunatis et percutitis
pugnis . **V**oluptas quippe ad letitiaz

pertinet pugnus ad iram. incassum g̃
per abstinentiā corpus atterit. si imor
dinatis dimissa motibus mens vicijis
dissipat. **R**ursūq; amonēdi sūt vt ab
stinētiā suā et semp sine immutōe cu
stodiant. et nunq; hāc apd occultum
iudicē eximie vtutis credāt. ne si for
tasse magni esse meriti credit: cor i ela
tione s̃bleuet. **H**inc nanq; p̃ pphetam
dicit. **N**unq̃d tale est ieiunius qd ele
gi: **S**z frāge esuriēti panē tuū. et ege
nos vagosq; induc in domū tuā. **Q**ua
in re pensādū est. virtus abstinentie qz
parua respicit: q̃ non nisi ex alijs vir
tutibz cōmendat. **H**inc iohel ait **S**ā
ctificate ieiuniū. **I**eiuniū q̃ppe sancti
ficare est adiunētis bonis alijs dignā
deo abstinentiam carnis ostēdere. **A**m
monēdi sūt abstinentes vt nouerint qz
tunc placentē deo abstinentiā offerūt
cū ea que sibi de alimentis s̃btrahunt
indigentibus largiuntur. **C**ollerter
nanq; audiendum est. quod per pro
phetam dominus redarguit dicens.

Cum ieiunaretis et plangeretis in quarto et in septimo mense: per hos .lxx. annos. nunquam ieiunium ieiunasti michi. **E**t cum comeditis et cum bibitis: nunquam non vobis comeditis et vobismetipsis bibitis. **N**on enim deo sed sibi quisque ieiunat. si ea quae ventus ad tempus subtrahit: non in opibus sicut sicut ventus postmodum efferenda custodit. **I**taque ne aut illos appetitus gula a mentis statu deiciat. aut istos afflictata caro ex elacione supplantet audiant illi ex ore veritatis. **A**tendite autem vobis: ne forte grauentur corda vestra in crapula et ebrietate: et curis huius mundi ubi vilius quam paucorum adiungitur et superueniat in vos repente dies illa tanquam laqueus enim superueniet in omnes qui sedent super facies omni terra. audiant isti. non quod intrat in os congnat hominem. sed quod procedit ex ore hoc congnat hominibus. audiant illi. esca veteris et veteris escis. de qua autem et in hunc et has destruet. **E**t rursum non in comessationibus et ebrietatibus. **E**t rursum esca non solum commendat deo. audi

ant isti. quia omnia munda mundis .
comquinatis autem et infidelibus nichil est mundum . **A**udiant illi quorum
deus venter est . . et gloria in confusione ipsorum . **A**udiant isti . discedent quidam
a fide . et paulo post prohibentium nubere : abstinere a cibis quos deus
creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus et hijs qui
cognouerunt veritatem . **A**udiant illi
Bonum est non manducare carnes : neque
bibere vinum neque in quo frater tuus
scandalizatur . audiant isti . **M**odico
vino vttere propter stomachum et frequentes
tuas infirmitates : quatinus et illi discant
cibos carnis inordinate non appetere . et isti
creaturam dei quam non appetunt
condempnare non audeant .

Quod aliter ammonendi sunt
qui iam sua misericorditer tribuunt : atque
aliter qui adhuc et aliena rapere contendunt .

Cap . xliij .

Aliter ammonendi sunt : qui iam
sua misericordit' tribuūt: atq; alit'
qui et aliena rapere cōtendūt. Ammo
nēdi nanq; sunt qui iā sua misericordi
ter tribuūt ne cogitatōne tumida sup
eos se quibus terrena largiunt' extol
lant: ne idcirco meliores se estimēt:
q; stineri p se ceteros vidēt. **N**ā fre
ne dom' dñs famuloꝝ ordines mimi
steriaq; disptiēs. hos vt rogāt. illos
vō statuit vt ab alijs regāt. istos iū
bet vt necessaria cetis pbeāt. illos vt
accepta ab alijs sumāt. **E**tñ plerūq; of
fēdūt q̄ regūt: et i p̄familias grā p
manēt q̄ regunt'. **I**rā merent' q̄ dis
pensatores sūt: et sine offēhione pdurāt
qui ex aliena dispensatōne subsistunt.

Ammōnēdi sunt igit' qui iam que
possident misericorditer tribuunt vt
a celesti domino dispensatores esse se
positos subsidiorum temporalium ag
noseant: et tanto humiliter prebeant
quanto aliena esse intelligunt que dis
pensant. **C**unq; in illorum ministerio

quibz accepta largiuntur constitutos
se esse considerant. nequaquā eorum men-
tes timor subleuet sed timor premat.
Vn si necesse est vt sollicite perpēdāt
ne cōmissa indigne distribuāt. ne que-
daz quibz nulla. ne nulla quibz quedam
ne multa quibz pauca. ne pauca p̄be-
ant quibz ipēdere multa debeāt. ne pre-
cipitatōne h̄ qd̄ tribuūt inutilit̄ spar-
gant. ne tarde petētes noxie erudiant
ne recipiende hee gr̄e intētō surrepat
ne datōnis lumē laudis trāitorie appe-
titō extinguat. ne oblatū mun⁹ diuin-
ēta tristitia obsidiat. ne in oblato mu-
nere anim⁹ pl⁹qz decet hylarescat. ne
sibi quicquā cum totū recte impleuerint
tribuant et simul oīa postqz pegerint
pdant. **N**e em̄ sibi virtutem sue liber-
tatis deputent. **A**udiant quod scrip-
tum est. **S**i quis amministrat tanqz ex v-
tute quam amministrat deus. **N**e in-
bñfactis imoderati⁹ gaudeāt. **A**udi-
āt qd̄ scriptū ē **C**ū feceritis oīa q̄ p̄ce-
pta sūt vob̄ dicite: serui iutiles sumus.

que debuim⁹ Facere Fecimus. **N**e lar
gitatē tristitia corrūpat. **A**udiant qđ
scriptū est. **H**ylarē datorē diligit de⁹
ne in expenso munere trāsitoriā laudē
querant **A**udiant quod scriptū ē. **N**e
sciat sinistra tua qđ faciat dextera tua
idem pie dispēsacōni neq̄quam se glo
ria vite p̄ntis admisceat. **S** opus rectis
tudis appetitō ignoret fauoris. **N**e
impēse gratie vicissitudinem reqrant.
Audiant quod scriptū est. **C**um Facis
prandium aut cenā noli vocare aīcos
tuos: neq̄ fr̄es tuos: neq̄ cognatos
tuos: neq̄ vicinos tuos. neq̄ diuites
ne forte et ipsi reuuitēt te ⁊ fiat tibi
retribucio sed cum Facis cōuiuīum vo
ca paupes et debiles et claudos et ce
cos. et beat⁹ eris: quia non habēt vn
de retribuunt tibi **N**e que prebenda
sunt citius sero p̄beant⁹. **A**udiant qđ
scriptū ē **N**e dicas aīco tuo vade ⁊ re
uertere cras dabo t̄ cū statī possis da
re. ne s̄b obtētū largitatis ea q̄ possi
dēt iutilif spargāt. audiāt qđ scriptū

est. **S**ūdet elemosina in manu tua. **N**e
cū multa necessaria sint: pauca largiā
tur. audiāt qđ scriptū est. **N**ui parce
seminat parce et metet. ne cū oportet
pauca: plurima p̄beāt. et ipsi postmo
dū nimie inopiā tolerātes: ad impacīē
tiā erūpāt. **A**udiāt qđ scriptū est. **N**ō
vt alijs sit remissio vobis aut tribulatō
sed ex eq̄litate v̄ra abūdātia illoꝝ in
opiā suppleat. vt et illoꝝ abūdātia v̄re
inopie sit supplemētū. **C**ū em̄ dātis mēs
ferre inopiā nescit. si multa sibi s̄btra
hit occasionē cōtra se ipaciētie exgrit
priꝝ nanqꝫ prepandꝫ est paciētie aiꝝ
et tūc aut multa sūt aut cūcta largien
da. nedum minꝫ eq̄mimter inopiā ir
ruens fert: et premisse largitatis pe
reat merces: et adhuc mentē deterius
murmuratō subsequens perdat. **N**e
omnino nichil eis prebeant. quibus
conferre aliquid paruuz debeant. **A**u
diāt quod scriptum est. **O**mnī peten
ti tribue: ne paulatim aliqđ prebeant
quibus conferre omnino nichil debēt

audiant quod scriptum est. **Da bono**
et noli recipere peccatorem. benefac
humili et non dederis ipso. **Et rursus:**
Panem tuum et vinum tuum super sepulturam
iusti constitue: et noli ex eo manducare et
bibere cum peccatoribus. **Panem enim suum**
et vinum prebet peccatoribus: quod iniquis
fidia pro eo quod iniqui sunt impendit. vnum et
nonnulli huius mundi diuites cum fame cru
tiantur cristi pauperes effusis largitatibus
nutriunt hystriones. **Ad** vero indigentem
etiam peccatori panem suum. non quod peccator
sed quod homo est tribuit. minime non pec
catorum sed iustum nutrit. qui in illo non
culpam sed naturam diligit. **Ammonendi**
sunt etiam qui iam sua misericorditer lar
guntur ut sollicite custodire studeant:
ne cum commissa peccata elemosinis re
dimunt: adhuc redimenda commit
tant: ne venalem iustitiam dei estimet
si cum careret pro peccatis numeros tribu
ere arbitrentur se multe posse peccas
se. **Plus est** namque anima quam esca.

et corpus quod vestimentum. Qui ergo escas
et vestimentum pauperibus largitur: sed tamen
anime vel corporis iniquitate polluitur quod
minus est iustitie obtulit et quod maius
est culpe. sua deo dedit et se dyabolo
At contra ammonendi sunt qui adhuc ali
ena rapere contendant: ut sollicite audi
ant: quod veniens in iudicium dominus dicat.
Ait namque. Esurivi et non dedistis mihi
manducare. Sitivi et non dedistis
mihi potum. Hospes eram et non col
legistis me. Nudus et non operuistis
me. Infirmus et in carcere et non visi
tastis me. Quibus etiam promittit di
cens. Discedite a me maledicti in ignem
eternum qui preparatus est dy
abolo et angelis eius. Ecce nequaquam
audiunt quod rapinas et aliam quolibet viole
ntiam commiserunt. et tamen eternis gehenne igni
bus mancipantur. Hinc ergo colligendum est
quanta damnatione plebentendi sunt qui aliena
rapiunt: si tanta aduersione feriuntur
quod sua indiscrete tenuerunt. **P**erpen
dant quo eos obliget reatu res rapta

si tali subiecit non tradita. **P**erpendant quid meret in iustitia illata: si tanta percussione digna est pietas non impensa. **C**um aliena rapere intendunt: audiant quod scriptum est. **V**e ei qui multiplicat non sua. **V**sq; quo aggrauat extra se densum lutum cauaro quippe densum lutum contra se aggrauare est: ferrea lucra cum pondere peccati cumulare. **C**um multiplicare large habitatio nis spatia cupiunt: audiant quod scriptum est. **V**e qui coniungitis domum ad domum: et ager agro copulatis usque ad terminum loci. **N**unquam habitabitis soli vos in medio terre: ac si aperte diceret **Q**uoniam vos extenditis: qui habere in omnium mundo consortes minime potestis. **C**oniuuetos quidem premitis: sed contra quos valeatis extendere semper inuenitis. **C**um augendis pecuniis inhiant: audiat quod scriptum est. **A**uarus non implebitur pecunia: et qui amat diuitias fructus non capiet ex eis. **F**ructus quippe ex eis capiet.

si eas bene spargere non amando vo-
luisse. **Q**ui vero eas diligendo retinet
hic itaq; sine fructu derelinquet. **C**um
repleri cunctis simul opibz mardescunt
Audiant qd scriptum est. **Q**ui festinat
ditari non erit innocens. **P**rofecto
em q; augere opes ambit. vitare pec-
catuz negligit: et more auium captus
cum escam terrenaz reru audet conspi-
cit quo strangulet peccati laqueo no
agnoscit. **C**um qlibet pntis mundi lu-
ra desidiant et que de futuro dāpna
patiantur ignorat. **A**udiant quod scri-
ptum est. **H**ereditas ad qua festinat
in principio: in nouissimo benedictione
carebit. **E**t hac gpe vita initium ducis-
mus vt ad benedictionis sortem in no-
uissimo veniamus. **Q**ui itaq; in princi-
pio hereditati festinant: sortem sibi in
nouissimo benedictionis aputant. qd
dum p auaritie neq; tiam hic multiplis
cari appetunt: illic ab eterno patrimo-
nio exheredes fiunt. **C**um vel pluris-
ma ambiunt vel obtinere cuncta que

ambigerint possunt. audiant quod scri-
ptum est **Q**uid prodest homini si totum lucretur
mundum anime vero sue detrimentum faciat.
ac si aperte dicat veritas. **Q**uid prodest
homini si totum mundum quod extra se est con-
gregat: sed solum quod ipse est donat. **P**ler-
umque autem citius raptorum auaritia corri-
gitur si in verbis ammonentis: quam fugitiua
sit penes vita monstrat. si eorum ad medium
memoria deducat quod dicitur in hoc modo diu-
conati sunt: etiam in adeptis diuicis
diu manere nequeunt. quibus festina mors
repetere et simul abstulit quod eorum ne-
tia nec simul nec repetere congregauit
qui non solum hic rapta reliquerunt:
sed secum ad iudicium causas rapine
detulerunt: **H**orum itaque exempli audiant
quos in verbis suis proculdubio et ipsi con-
tempnant. ut cum per verba ad eos redeunt
imitari saltem quos iudicant erubescant
Alii qui licet nec aliena rapiunt
nec sua largiuntur: aliter qui et ea que
habent ut sua tribuunt et aliena rape-
re non desistunt. **Cap. xlv.**

Aliter ammonendi sūt qui nec ali
ena appetūt nec sua largiunt^r at
q̄ aliter āmonēdi sūt q̄ et ea q̄ habent
tribuūt: etiā aliena rape non desistūt
Amonēdi sūt nanq̄ q̄ nec aliena ap
petūt nec sua largiunt^r vt sollicite sciz
ant q̄ ea de qua sūpti sunt cūctis hōi
bz terra omnis est. et idcirco alimen
ta q̄ oībz dñiter pfert. incassū se ḡ in
nocētes putāt. qui omne dei mun⁹
sibi priuatū vendicāt. qui cum accep
ta non tribuūt in primoz nece gras
sant^r. q̄ tot quotidie pene perimunt
quot moriētuz paupeꝝ apud se sōsi
dia abscondūt. **N**ā cū quelibet necessa
ria idigētibz ministram⁹: sua illis re d
dim⁹ non nra largiūt. **I**ustitie debis
tum potius solumus: q̄ misericordie
opera impleamus. **V**nde et ipsa veri
tas cum de misericordia caute exhibē
da loqueret^r ait. **A**tendite inquit ne
iustitiam vestram faciatis coram hōi
minibus. **C**ui sententie concinens
Psalmista et dicit. **D**ispersit dedit

pauperibus: iustitia eius manz in seculum seculi. **C**ū em̄ largitatē impensam paupibz p̄mississet nō hāc vocare misericordiam s̄ iustitiā maluit. qz qd̄ om̄ia in dño tribuit̄ p̄fecto iustū est vt q̄cunqz accipiunt eo cōmunit̄ vtantur. **H**inc etiā salomō ait. **Q**ui iustus ē tribuit et non cessauit. **A**mmōnēdi sunt q̄ vt sollicite attēdant: q̄ ficulnea que fructū nō habuit extra hāc districtus iudex agricolā q̄rit̄ q̄ etiā terraz occupauit. **T**errā quippe ficulnea sine fructu occupat: q̄n̄ mens tenatur hoc qd̄ p̄desse multis poterat inutilit̄ seruat. **T**erraz ficulnea sine fructu occupat: q̄n̄ locū quē exerceere alius p̄ solē boni opis valuit stultus p̄ s̄idie vmbra p̄mit. **H**ij aut̄ nōnunqz dicere solent **C**ōcessis vtrūqz aliena nō q̄rim̄: ali digna misericordie retributione nō agimus nulla tamē puerisa perpetramus: qd̄ idcirco sētūit qz videlicet aurē cordis a verb̄ celestibus claudunt. **N**eqz diues in euangelio: qui induebatur

purpura et bysso: qui epulabatur quo
tidie splendide aliena rapuisse sed infruc
tuose propriis usus fuisse prohibet eumque
post hanc vitam ultrix gehena suscipit. non
quod aliquid illiciti gessit: sed quod imoderato
usu totum se licitis tradidit. **A**mmone
di sunt tenaces ut nouerint quod hanc pri
mam deo iniuriam faciunt quam danti sibi omnia
nullam misericordie hostiam reddunt. **H**ic
etiam psalmista ait. **N**on dabit deo pla
catorem suam nec partem redemptoris anime
sue. **P**retium namque redemptoris dare est
opus bonum prouidente nos gratia redde
re. **H**inc iohannes exclamat dicens. **N**am
securis ad radicem posita est. **O**mnis ar
bor que non facit fructum bonum exci
detur et in ignem mittetur. **Q**ui ergo se in
noxios quod aliena non rapiunt estimant
ictus securis vicine prouideant. et tor
porem improvide securitatis amittant
ne cum ferre fructus boni operis ne
gligunt a presenti vita funditus qua
si a viriditate radicis exsecentur. **A**t
contra ammonendi sunt qui et ea que

habent tribuunt et aliena rapere non
desistunt. ne valde munifici videri ap-
petant: et de boni spiritus deteriores fiat
Huius enim propter indiscrete tribuentes
non solum ut supra diximus ad impatientie
murmurationem prouocant: sed cogente se im-
pulsu usque ad auaritiam deuoluunt. **Q**uid
vero eorum mente infelicitas: quibus de lar-
gitate auaritia nascitur: et peccatorum se-
ges: quasi ex virtute seminat. **I**dem itaque
ammonendi sunt ut tenere sua rationabiliter
sciant. et tunc demum ut aliena non am-
biant. **S**i enim radix culpe in ipsa effusi-
one non exurit: nunquam ramis exuberans
auaritie spuma siccatur. **O**ccasio ergo rapi-
endi subtrahitur: si bene prius ius possi-
dendi disponatur. **T**unc vero ammoniti au-
diat quomodo qui habet misericorditer tribuat
quam minime didicerunt ut bona miseri-
cordie per inuestigatam rapine nequitiam non
confundant. violenter enim exquirunt
que misericorditer largiantur. **N**on
aliud est pro peccatis misericordiam
facere: aliud pro misericordia facienda peccare.

Que iam nequaquam misericordia nuncu
pari potest quod ad dulce fructum non pro
ficit que per viros pestifere radice amara
rescit. Hinc enim est quod ipsa etiam sacrificia
per prophetas dominus reprobans dicit **E**go do
minus diligens iudicium: et odio habens
rapinam in holocaustum. **H**inc iterum di
citur **H**ostie impiorum abhorribiles: quod offeruntur
ex scelere. **Q**ui sepe quod ex indigentibus
subtrahunt quod deo largiuntur. **S**ed contra eos
aer aduersione reuertat: per quendam salomo
nem dominus demonstrat dicens **Q**ui offert sa
crificium ex substantia pauperis quasi quod victi
mat filium in conspectu patris sui. **Q**uid nam
quod esse intollerabile potest quam mors filii
ante oculos patris. **H**oc itaque sacrificium
contra ira aspiciatur ostendit: quod orbati
patris dolori compatitur. etiam plerumque contra
tribuunt pensant. contra autem rapiunt et hinc
rare dissimulant quasi mercedem numerant:
et perperdere peccata recusant. **A**udiatur
itaque quod scriptum est. quod mercedes congregauit
militi eas in sacculum portatum. **I**n sac
culo quippe portato videtur quam pecunia

mittit: sed quando amittit non videt.
Qui ergo quanta largiuntur aspiciunt sed quanta
rapiunt non perpescunt. In puto sacculo
mercedes mittunt. quia perfecto has in spe
sue fiducie intuentes ogerunt sed non ity
entes perdunt.

Uter aliter ammonedi sunt discordes
atque aliter pacati. **Cap. xlvj.**

Aliter ammonedi sunt discordes
atque aliter pacati. Discordes nan
que ammonedi sunt ut certissime sciant quia
quatinuslibet virtutibus polleant. spirituales fie
ri nullatenus possunt: si muri per concordiam
proximis negligunt. Scriptum quippe est
Fructus spiritus est caritas gaudium pax
Qui ergo seruare pacem non curat: ferre fru
ctum spiritus recusat. Hinc paulus ait. Quia
sit inter vos zelus et contentio: nonne car
nales estis? Hinc iterum dicit. Pacem
sequimini cum omnibus et sanctimo
niam: sine qua nemo videbit deum.
Hinc rursum ammonens ait. Solliciti
sunt seruare unitatem spiritus, in vineu

lo pacis: vnum corpus & vnus spūs.
sicut vocati estis in vna spe vocatōis
vr̄e. **A**d vnā igit̄ vocatiōis spiritus
neq̄q̄z pertingit̄: si non ad eāvnica cū
p̄ximis mente curret̄. **A**t sepe nōn
li quo quedā spāliter dona p̄cipiunt:
superbiendo donū concordie q̄d ma
ius est amittūt: vt si fortasse carnez p̄
ceteris gule refrenatōne q̄s edomat.
concordare eis quos supat abstinēdo
contempnat. s̄ qz abstinētia a cōcor
dia sepat: quid amoneat **P**salmi. per
pendat. **A**it em̄ **L**audate eum in tym
pano & choro. **I**n tympano nāqz sic
ea & p̄cussa pellis resonat. **I**n choro
aut̄ voces societate deordāt. **N**ullus
itaqz corp̄ affligit s̄ concordiam dese
rit deum quidem laudat in tympano
sed non laudat in choro. **S**epe
vero dum quosdam maior scientia eri
git a ceterorum societate disiungit.
et q̄i quo pl̄ sapiūt. eo deordie vtute
d̄spiscūt. **N**ū itaqz audiāt q̄d p̄ semet
ipsā veritas dicat. **H**abete sal in vob

et habete pacem inter vos. **V**al quippe
sine pace non uoluitis est donum: sed damna
toms argumentum. quo enim quisque melius
us sapit: eo detur? delinquit et idcirco
inexcusabiliter merebitur supplicium quia
quia prudenter si uoluisset potuit vitare
peccatum. **Q**uibus recte quod per iacobum
dicitur. **N**on si zelum amarum habetis inter
uos et contentiones sunt in cordibus ue
stris nolite gloriari et mendaces esse ad
uersus ueritatem. **N**on est ista sapientia
desursum descendens: sed terrena ani
malis dyabolica. **U**ne autem desursum
est sapientia: primum quidem pudica
est. deinde pacifica. **P**udica quidem
quia caste intelligit. pacifica autem quia
per elationem se minime a proximorum so
cietate disiungit. **A**mmone di sunt dissi
dentes: ut nouerint quod tam diu nullum
boni operis sacrificium immolant: quod
diu a proximorum caritate discor
dant. **S**criptum namque est. **S**i
offers munus tuum ante altare. et i
bi recordatus fueris quia frater tuus

habet aliquid aduersus te: relinque ibi
munus tuum ante altare et vade prius res
consiliari fratri tuo: et tunc veniens offe-
res munus tuum. Ex quo sepe preceptone pen-
sandum est quorum hostia repellit: quibus intolerabilis culpa monstrat. Nam cum mala
euentu bonis sequentibus diluantur. pense-
mus quanta sit mala discordie: que nisi
extincta fuerit fundit. bonum subsequi
non permittit. Ammonendi sunt discordes
ut si aures a mandatis celestibus non
declinant. mentis oculos ad consideran-
da ea que in infimis versantur aperiant
quod sepe aues vnius eiusdemque generis
sepe socialiter volando non deserunt quod
gregatim animalia bruta pascunt. Quia
si solerter aspicimus concordando sibi ir-
rationabilis natura indicat quantum
malum per discordiam rationalis na-
tura committat: quando hec ex ratio-
nis intentione perdidit: quod illa motu
naturali custodit.
At contra ammonendi sunt peccati.

nedum pl^uq^{ue} necesse est pacem quam
possidēt amāt ad perpetuā venire non
appetāt. **P**lerunq^{ue} em̄ graui^{us} intētō-
nez mentiū rez^u trāquillitas temptat
vt quo nō sunt molesta q̄ obtinent eo
minus amabilia fiāt q̄ vocant. et quo
delectant p̄ntia: eo nō ingrāt^{er} eter-
na. **V**n̄ et p̄ semetipsā veritas loquēs
rū terrenā pacē a sup̄na distingueret
atq^{ue} ad vēturā discipulos ex p̄nti vo-
caret: ait. **P**acez relinquo vob^{is}. pacē
meā do vob^{is}. Relinquo sez trāsitōriaz:
do māsūrā. Si ḡ in ea cor que relicta ē
figit^{ur}: nunq^{ue} ad illā que danda est p̄-
uenit. **P**ax igit^{ur} p̄ns est ita tenenda
vt et diligī debeat et contempni ne si
immoderate diligit^{ur} diligentis anim^{us}
in culpa teneat^{ur}. **V**nde etiā amōnēdi
sunt pacati nedū nimis humanā pacē
desiderant: prauos hoīm mores neq^{ue}
q^{ue} redarguāt et cōsentiendo peruer-
sis ab auctoris sui se pace disiungant
nedum humana foras iurgia metu-
unt interm̄ Federis discutōe feriant^{ur}

Quid est enim pax transitoria: nisi quod
dam vestigiū pacis eterne. **Q**uid vō cle
mētī? esse pōt: q̄z vestigia in puluere ī
pressa diligere. s̄ ipsū a quo impressa
sunt non amare. **H**inc dauid dū totū
se ad federa pacis infne stringerz te
stat. q̄ cū malis cōcordiā nō teneret
dicens. **N**ōne qui oderūt te de? ode
ram et super inimicos tuos tabescebā
Perfecto odio oderaz illos: inimici
facti sunt mihi. **I**nimicos etem dei p
fecto odio odille est et q̄ facti sūt dili
gere et q̄s fatiūt increpare: mores pra
uoz premere. vite pdesse. **P**esandū
est igit̄ q̄n ab increpatōne cessat̄: q̄n
ta culpa eū pessimis pax tenet̄ si p̄p̄a
h̄ t̄m velut in hostiā deo obtulit q̄ cō
tra se p̄ d̄no prauoz inimicitias exei
ciuit. **H**inc ē q̄ leui tribz assūptis gla
dijs p̄ castrorū media trāhēs. qz ferie
dis noluit peccatoribz peere deo ma
n? dicta ē osecrassē. **H**ic fimes peccā
tū eū ū grāz spernēs coeūtes eū ma
diantis ptulit et irā dei irat? placauit

Hinc p̄ semetipsaz veritas dicit. **N**o
lite arbitrari q̄z venerim pacēz mitte
re in terrā: non veni pacē mittere s̄ gla
diū. **M**aloꝝ ḡppe cū incaute amicitijs
iūginī culpis ligant̄. vñ ḡ iosaphat ḡ
tot de anteaēta vita p̄conijs atollit̄.
De achab regis amicitijs pene peritu
rus increpat̄. **C**ui a dño p̄ p̄pham di
cit̄. **I**mpio p̄bes auxilium: ḡ hñs ḡ
oderūt dñm amicitia iungeris. **E**t idē
circo irā quidē dñi mereberis: s̄ bo
na opera iuenta sunt in te: eo q̄ abstu
leris lutos de terra iuda. **A**b illo em̄
qui summe rectus est eo ipso iam dis
crepat. quo peruersorum amicitijs vi
ta nostra concordat. **A**mmouendi
sunt pacati. ne si ad correptōnis ver
ba profiliant: temporalem pacem sibi
perturbari formident. **R**ursumq̄ am
monendi sunt vt eandem pacem dile
ctōne integra intrinsecus teneant: q̄z
per inuestionem vocis sibi extrinse
cus turbant. **Q**uod vtrunq̄z proui
de dauid se perhibet seruare cū dicit

Cuz hñs qui oderunt pacem erant pa-
cifici. cū loq̄bar illis ipugnabāt me
gratis. **E**cce et loquēs ipugnabat et
tū ipugnat⁹ erat pacific⁹. qz nec insa-
mētes cessabat rephēdere: nec rephē-
sus negligebat amare. **H**inc etiā pau-
lus ait. **S**i fieri pōt q̄ ex vob̄ est cum
oibz hoibus pacē habētes. **H**ortat⁹
em̄ discipulos vt pacē cū omibz habe-
rent p̄misit dicens **S**i fieri potest. at
qz subiungit. qd̄ ex vobis est. **D**ifficilē
quippe erat vt si mala aēta corripere-
rent habere: pacem cum omnibus pos-
sent. **S**ed cum temporalis pax in pra-
uorum cordibus ex nostra increpatō-
ne confundit̄ iuiolata necesse est in no-
stro corde seruet̄. **R**eete itaqz ait qd̄
ex vobis est: achi nimirum dicat quia
pax ex duarum partum ōsensu substi-
tuit: si ab eis qui corripūtur expellit̄:
intēgra tū in v̄ra q̄ corripitis mēte te-
neat̄. **V**n̄ is dē rursū discipulos amon-
dicens. si q̄s n̄ obedit v̄bo n̄ro p̄ epl̄iz.
Hunc notate: et non commisceamini.

eum illo vt cōfundatur: atq; illico ad
iungit et nolite vt inimicum estimare il
lum: sed corripite vt fratrem. **A**chi dice
ret **P**acē cum eo exteriorē soluite. sed
interiorē circa illum medullit & custodi
te vt peccātis mētem sic vestra discor
dia feriat q̄tzuus pag a v̄ris cordibz
nec abnegata discedat.

Quod aliter ammonendi sunt seminā
tes iurgia: atq; aliter pacifici.

Cap. xlvij.

Alii ammonendi sunt seminātes
iurgia: atq; alii pacifici. **A**mmo
nēdi nāq; sūt q̄ iurgia semināt: vt cui?
sunt seq̄ces agnoscant. **D**e apostata
quippe angelo scriptum est **C**um bone
melli zisania fuisset inserta. **I**nimicus
homo hoc fecit. **D**e cui? etiam mem
bris per salomonem dicit. **H**omo a
postata vir inutilis: gradit̄ ore puer
so. **A**nnuit oculis. terit pede. . digito
loquit̄. prauo corde machinat̄ malū
et in omni tempore iurgia seminat **E**c
ce quez seminātē iurgia dicere noluit

prius apostotaz nominauit. quia nisi
more superbientis angeli a conspectu
conditoris prius intus auersione men-
tis caderet: Foras postmodum usque ad
semmada iurgia non veniret. **Q**ui recte
describitur quod annuit oculis digito lo-
quitur. terit pede. **I**nterior namque est
custodia que ordinata seruat exterius
membra. **Q**ui ergo statum mentis perdidit
subsequentur foras in incostantiam moti-
onis fluit atque exteriori mobilitate in-
dicat quod nulla interiori radice subsistat.
Audiant iurgioz seminatores quod
scriptum est. **B**eati pacifici quam filii dei
vocabuntur. atque eduerso colligant. quia
si filii dei vocantur qui pacem fatiunt.
peculdubio sciatne sunt filii qui confun-
dunt. **O**mnes autem qui per discordiaz se-
pantur a viriditate dilectionis arefiunt.
Qui tamen boni operis fructus in suis acti-
onibus proferunt profecto nulli sunt: quia non
ex unitate caritatis oriuntur. **H**inc er-
go perpedit seminantes iurgia quibus mul-
tipliciter peccant qui dum unam negotiaz

perpetrant ab humanis cordibz cum
etas simul virtutes eradicāt. **I**n vno
em̄ malo innumera pagūt: & seminan
do discordiā caritatē que n̄mix oīm
virtutū mater est extinguunt. **Q**uia au
tez nihil est p̄tio sius deo virtute dilec
t. om̄is. **N**ihil est dyabolo desiderabi
lius extinetōne caritatis. **Q**uisquis er
go semmādo iurgia dilectionē primo
ruz perimit. hosti dei Familiari seruit
qz qua ille amissa cecidit. hāc iste vul
neratis cordibz s̄trahēs eis iter ascē
sionis abscedit. **A**t cōtra amonēdi sūt
pacifici. ne tāte actōnis pōd̄leuigēt
si inter quos fūdare pacē debeāt ig
norēt. **N**ā sicut multū nocet si vnitas
desit bonis. ita valde est noxiū si nō de
sit malis. **S**i ḡ puerorū nequitia in pa
ce iungit. p̄fecto eorū malis actibz
robur auget: qz quo sibi in malitia cō
gruūt vel eo se robustius bonorū affli
ctōnibz illidūt. **H**ic nāq̄ ē q̄ d̄tra dā
nati illius vasis videlicet anti xp̄i pres
dicatores diuina voce beato job d̄r.

Membra' carnum eius coherentia li
bi. **H**inc sub squamaz spetie de eius
sattellitibz dicitur. vna vni diungit' &
ne spiraculū q̄dez incedit p eas. **B**eñ
ces q̄ppe illi? quo nulla inter se discor
die aduersitate diuisi sūt: in bonoz ne
ce graui? glomerant'. **Q**ui ḡ iniquos
pace sociat: iniquitati vires amministat.
qz bonos deterit? depmūt quos & vs
namimit' psequunt'. **V**nde p̄dicatoz
egregius graui phariseoz saduceoz
rūqz persecutōne apprehensus int' ses
metiplos diuidere studuit: quos ostra
se vmitos grauius uidit euz clamauit
dicens. **V**iri fr̄es ego phariseus suz
fili? phariseoz: de spe & de resurrexi
one mortuoz ego iudicoz. dumqz sa
ducei spez resurrectionēqz mortuoz eē
denegarēt quā pharisei iuxta saculoz
quī p̄cepta crederēt facta in p̄secuto
rū vnamitate dissēho ē. & diuisa tur
ba paul? illesus exiit q̄ hūc vmita p̄us
imamit' p̄ssit. **A**mmouendi itaqz sunt
qui faciende pacis studijs occupant'

vt praioꝝ mentibꝫ prius amores de
beāt interne paci s infūdere. quatinꝫ
eis postmodū valeat exterior paꝝ pro
delle. vt dū eoz cor in illiꝫ cogitatio
ne suspēdit nequaꝫ ad neq̄tia ex hu
ius pceptōne rapiat. dūqꝫ supernam
puidēt terrenā nullo modo ad vsuz
sue deterioratōnis inclmēt. **Cū** vero p
uer si quiqꝫ tales sūt vt nocere bonos
nequeāt etiam si cōcupiscāt. inter has
nimiz debet terrena paꝝ construi. vt
priꝫqꝫ ab eis valeat superna cogno
sci. vt hñ scꝫ quos cōtra dilectionem
dei malitie sue impietas exasperat saltiz
ex primi amore māsuēscāt. q̄si e vitio
ad meliꝫ trāseant vt ad illam que a se
longiꝫ est pacē conditoris ascendant

Alter ammonendi qui sacre legis
verba non recte intelligunt: sed h
humiliter non loquuntur.

Cap. xlviii.

Alii amonēdi sūt qui sacre legis
verba nō recte itelligūt: atꝫ alii

qui recte quidem intelligunt: sed hec
humiliter nō loquūt. **A**mmōnēdi em̄
sunt q̄ sacre legis verba nō recte intel
ligūt. vt perpēdant qz saluberrimum
vini potū in venem sibi poculū vertūt
ac per medicinale Ferrū vulnere mor
tali se feriunt: dū per hoc in se sana pi
munt per qd̄ salubriter abscondere lau
cia debuerunt. **A**mmōnēdi sūt vt per
pendant q̄ scriptura sacra in nocte vi
te presentis quasi quedam nobilis lus
terna sit posita. cuius nimirum verba
dum non recte int̄ligunt de lumine
tenebescunt. quos uidelicet ad intel
lectum prauum intentio peruersa non
raperet: nisi prius superbia inflaret.
Dum enim se preceteris sapientes ar
bitrant̄ sequi alios ad melius int̄lec
ta despiciunt. atqz vt apud imperituz
vulgus scie sibi nom̄ extorqueāt studēt
suo pe ab alijs recte it̄lecta destrues
re: et sua p̄uersa roborare. vñ bñ pp̄
ph̄az d̄r. secuerūt p̄gnātes galaad ad
dilatādū fr̄m̄m̄ suū. galaad nāqz acū?

testimoniū interpretat̄. Et q̄ cuncta
simul cōgregatio ecclesie p̄ cōfessionē
seruit testimonio veritatis: nō incon-
grue per galaad ecclesia exp̄mit̄ que
ore cunctoz̄ fideliū de deo queq̄ si. ut
vera testat̄. **P**regnātes aut̄ aime vo-
cant̄ que itellektū v̄bi ex diuino amo-
re cōcipiūt: si ad perfectū tēp̄ veniāt
p̄ceptā itelligētā operis ostēsiōne pa-
riture. **T**erminū v̄o suum dilatare est
opinionis sue nomē extēdere. **H**ecue-
rūt ḡ pregnātes galaad ad dilatādūz
terminū suum: q̄ nimirū heretici men-
tes fidelūz que iā aliqd̄ de veritatis i-
tellectu cōceperāt p̄uersa p̄dicatōne
perimunt: et scie sibi nomē extēdunt.
puulorū corda iaz de verbi cōceptōne
grauida erroris gladio scindunt. **E**t
quasi doctrine sibi opinionem fatiunt.
Hos ergo cum conamur instruere ne
peruersa sentiunt ammoneam⁹. prius
necesse est ne ianē gloriā querant. **E**t
enim radix elatōnis absciditur: conse-
quenter ramī prauē allertōnis arefiūt

Ammonendi sunt etiam ne errores di-
scordiasq; generādo legē dei que id ē
circo data est: vt sacrificia satane phi-
beat eandē ipsā in satane sacrificiū ver-
tant. **V**nde p̄ prophetaz dñs q̄ritur di-
cens. **D**edi eis frumētū vīnū et oleum
et argētū multiplicauī eis et aurum: q̄
fecerūt baal. **F**rumētū q̄ppe a domo
accipim⁹: q̄n in dictis obscurioribus
subdueto tegimine latere per medul-
lam spūs legis interna scēimus. **V**inū
suuz nob̄ dñs prestat: euz scripture sue
alta p̄dicatōe nos debriat. **O**leuz q̄
suum nob̄ tribuit cū p̄ceptis altōribz
vitam nostrā blāda lenitate disponit.
Argentū multiplicat: cū nob̄ luce ve-
ritatis plena cloāa s̄bministrat. **A**uro
q̄ nos ditat: q̄n cor nostrz̄ int̄lecta
lūmi vulgoris irradiat. **Q**ue cūcta he-
retici baal offerūt: quia apud audito-
rum suorum corda corrupte omnia in-
telligendo peruertunt: et de frumēto
dei vīno atz oleo argento pariter
et auro satane sacrificiū immolant.

qꝛ ad errorem discordie: verba pacis
inclināt. **V**nde ammonēdi sūt vt per
pendāt qꝛ dū peruersa mente de pꝛcep
tis pacis discordiā faciūt. iusto dei ex
amine ipsi de verbis vite moriuntꝛ. at
cōtra āmonēdi sūt q̄ recte q̄dē verba
legis itelligūt sꝛ h̄ humilitꝛ nō loquūtꝛ
vt in diuinis sermonibꝫ priꝛ qꝫ eos a
lijs pꝛferāt semetiplos regrāt. ne in se
quētes alioꝝ facta: se deserāt. et cum
recte de sacra scriptura sentiūt: hoc so
lū qđ per illā oꝛa elatos dicitꝛ nō attē
dāt. **I**mprobꝫ qꝫpe et iperitꝫ est me
dicꝫ q̄ alienuz vulnꝫ mederi appetit: et
ipse vulnꝫ qđ patitꝛ nescit. **Q**ui ḡ vba
dei humilitꝛ nō loquuntꝛ pꝛfecto āmo
nēdi sūt vt cū medicamina egris appo
nunt: priꝫ virꝫ sue pestis inspitiāt: ne
alios medēdo moriantꝛ. **A**mmoneri
debēt vt cōsiderēt ne a v̄tute dieti dicē
di q̄litate discordēt. ne loquēdo aliud
et ostēdēdo aliud pꝛdicent. **A**udiant
itaqꝫ qđ scriptū est. si q̄s loquitꝛ q̄i ser
mones dei. qui ergo verba q̄ pꝛferant

ex proprijs non habent cur quasi de pro-
prijs tumēt. **A**udiāt qđ scriptum est.
Sicut ex deo corā deo in xpo loqm̄.
ex deo em̄ corā deo loquit̄: qđ p̄dicati
om̄s v̄bū et qđ a deo accepit intelligit
et placere per illđ deo nō hoīb; q̄rit.
Audiāt qđ scriptū est. abhoiatio dñi
est oīs arrogans. qđ uidelic; dū in ver-
bo dei gloriāz ppriāz q̄rit ius dātis in-
uadit. eūq; laudi sue postponere neq;
q̄z metuit: a quo hoc ipsū qđ laudatur
accipit. **A**udiāt qđ p̄dicatori p̄ salo.
dicit̄. **B**ibe aquā d cisterna tua et fluē-
ta putei tui **D**iruent̄ fōtes tui foras
et i plateis aq̄s diuide. habeto eas so-
lus: nec sint alieni p̄ticipes tui. **A**quā
q̄ppe p̄dicator de cysterne sua bibit.
cum ad cor suum rediens prius audit
ipse qđ dicit. **B**ibit sui fluentia putei si
sui irrigatōe infūdit̄ verbi **V**bi bene
subiungit̄. deriuent̄ fōtes tui foras
et i plateis aq̄s diuide. **R**ectū q̄ppe ē vt
p̄ ip̄e bibat et tūc p̄dicādo alijs iflu-
at **F**ōtes nāq; foras **D**iriuare ē exti;

alijz viz predicationis infundere. **I**n
plateis aut aqs diuidere est: i magna
auditoru amplitudine iuxta vniuersi
qz qlitatem diuina eloquia dispesare.
Et qz plerūqz inanis glorie appetitus
sbripit. dū sermo diuinus ad multorum
notitiā currit. **P**ostqz dictū est. aqs
diuide. recte subiungit. **H**abeto eas
solus. nec sint alij participes tui.
Alienos q̄ppe malignos spūs vorat.
De quibz p̄p̄sa tēptati voci hominis di
cit. **A**lieni insurrexerūt in me: et fortes
quesierūt aīam meā. **A**it ergo. aquas
et in plateis diuidētū solus habe. ac
si apercius dicat. **S**ic necesse est vt pre
dicatōm exterius seruias. quatinus p
elatōnem te imundis spiritibz non cō
iungas. ne in diuini verbi ministerio
hostes tuos ad te participes admit
tas. **A**qs ergo et in plateis diuidim⁹
etnū soli possidem⁹: qn̄ exteri⁹ lato p̄
dicationem fundimus: etnū per eam
humanas laudes allequi minime am
bimus.

Non aliter ammonendi sunt qui cum
predicare digne valent primia hu-
militate formidant: atque aliter quibus
causa predicatio imperfecto vel etas
prohibet etiam precipitatio impellit.

Cap. xlix.

Alii ammonendi sunt qui cum predicare
valeant primia humilitate for-
midant: atque alii ammonendi sunt quos a pre-
dicatio imperfecto vel etas prohibet: etiam
precipitatio impellit. Ammonendi namque sunt
qui cum predicare valent possunt: immoderata
tamen humilitate effugiunt ut ex minori con-
sideratione colligant: quantum in maioribus
rebus delinquant. Si enim indigentibus pri-
mis ipsi quos haberent pecunias abscon-
derent: adiutores proculdubio calamita-
tis extitissent. Nunc ergo reatu astringantur
aspiciant. qui dum peccantibus
fratribus verbum predicationis
subtrahunt. morientibus mentibus
vite remedia abscondunt. Unde et bene-
dictus sapiens dicit. Sapientia abscondita et
thesaurus inuisus: que utilitas vtilisque

Si populuz Fames atteret : et occulta
sibi frumēta seruaret auētores pculz
dubio mortis existerent. Quāta itaqz
plectēdi sunt pena cōsiderēt. q̄ cū fa-
me verbi anime pereāt ipsi panē perce-
pte gratie nō mīstrāt. vnde bñ per
salomonē dicit̄. Qui abscondit frumēz
ta maledicet̄ in populis. **F**rumenta
qupe abscondere est p̄dicatōis s̄cte
ap̄ se verba tenere. **I**n populis au-
tē talis quisqz maledicit̄ : qz in soliꝝ cul-
pa silenciū per multoz quos corriges-
re potuit pena dānat̄. si medicinalis
artis minime ignari secandum vulnꝝ
cernerēt : et tamen secare recusarent : p̄
fecto peccatum fraterne mortis ex so-
lo torpore committerent. Quanta ers-
go culpa inuoluantur aspiciant. qui
dum cognoscant vulnera mentium.
curare negligunt sectione verborum
Unde et bene per prophetam dic-
itur. **M**aledictus qui prohibet gla-
dium suum a sanguine. **G**ladiū ē ppe

a sanguine phibere est predicatōis
verbū a carnalis vite interfertione re
tinere. **De** quo rursū gladio dicitur.
Et gladi⁹ me⁹ deuorabit carnes. **Hij**
itaq; cū apd se sermonē p̄dicatōis oc
cultāt diuīnas contra se sētentias ter
ribiliter audiāt. q̄tinus ab eoz cordi
bus timorē timor expellat. **Audiāt** q̄
talentū qui erogare noluit cum sētē
tia dānatōis amisit. **Audiāt** q̄ paul⁹
eo se a p̄rimoz sanguine mūdus cre
didit. q̄ feriendis eoz vicijis non pe
p̄cit dicens. **Contestor** vos hodierna
die: quia mundus sum a sanguine om
nium vestrorum. non enim subterfugi
quominus annunciarem omne confi
lum dei vobis. **Audiant** q̄ voce ange
lica iohannes ammonet cum dicit.
Qui audit dicat veni: vt nimirum cui
se vox interna insinuat. illuc etiaz alios
clamando quo ipse rapit⁹ trahat: ne
elauas fores etiam vocatus inueniat

si vocanti vacuus appropinquat **A**udi
ant quod ysaïas qui a vniuersi ministerio ta-
cuit illustratus a superno lumine magna
voce penitentie seipse reprehendit dicens
Ve mihi quia tacui. **A**udiât quod per salo-
monem in illius predicamentis scia multipli-
cari permittit. qui in hoc quod iam obtinuit
torporis vitio non tenetur. ait namque.
anima que benedicit impinguabit. et quod
inebriat: ipse quoque inebriabit. **Q**ui enim
exterius predicando benedicit: interio-
ris augmenti pinguedinem recipit. et
dum diuino eloquio auditorum mentes
debriare non desinit potu multiplica-
ti muneris debriat: excrescit. **A**udiât
quod dauid hoc deo in munere obtu-
lit. quod predicamentis gratiam quam acceperat
non abscondit dicens. **E**cce labia mea
non prohibebo domine tu cognouisti. **I**u-
sticiam tuam non abscondi in corde meo
veritatem tuam et salutare tuum dixi.
Audiât quod sponsi colloquio ad spon-
sam dicit. **Q**ue habitas in ortis alicuius
eulta. fac me audire vocem tuam.

voce[m] tuam . **E**ccl[esi]a quippe in ortis
habit[at] . q[ui] ad viriditate[m] intimā excul-
ta plātaria virtutū seruat . **C**ui[us] voces
amicos auscultare est electos quosq[ue]
verbū p[re]dicatōis illi[us] desiderare : quā
videlicet spon[sus] audire desiderat . q[ui]
ad p[re]dicatōem suā p[er] electo[rum] suorum
aīmas anhelat . **A**udiant q[ui] moyses cū
irascēte deū populo cerneret . et assu-
m[en]s ad vlciscēdu[m] gladios iuberet . illos
a parte dei denūciauit existere . qui de
linquētū[rum] scelera incunētant[ur] Ferrent
dicens . **S**i quis est domini iungatur
mihi . **I**donat vir gladium suum super
femur suum . ite et redite de porta vsq[ue]
q[ue] ad portam : per medium castrorum
et occidat vnusquisq[ue] fratrem suum et
amicum et proximum suum . **G**ladius
quippe super femur ponere est predi-
cationis studium voluptatibus car-
nis anteferre . vt cum s[an]cta q[ui]s studet
dicere curet necesse est illicitas sugge-
stiones edomare **D**e porta v[er]o vsq[ue] ad
portā re est : a vitio vsq[ue] ad vitium p[er]

quod ad mentem moris ingreditur in
crepando discurrere. **P**er mediuz ve
ro castrorum transire est. tanta cōtate
intra ecclesiā vivere: vt qui delinquen-
tium culpas redarguit in nullius se &
beat fauore declinare. **V**nde et recte
Sbuingit. **H**eridat vir fratrem et ami-
cū et primū suum. **F**ratrē scz et amicū
primū interficit. qui tñ piumenda in-
uenit ab increpationis gladio. nec eis
quos per cognationez diligit parcat.
Si ergo ille dei dicitur qui ad ferienda
vitia zelo diuini amoris excitat. pfe-
cto esse se dei denegat: qui et in quātū
sufficit increpare vitam carnalium re-
cusat. **A**t cōtra ammonēdi sunt quos
a p̄dicatōnis officio vel ip̄fectio vl-
etas p̄hibet et tñ precipitatō impellit
nedum tāti sibi onus officij p̄cipitati-
one arrogāt. viā sibi subsequētis meli-
oratōnis abscidāt. et cū arripiūt intē-
pestiue qd non valent. perdāt etiam
quod implere quādoq; tēpestiue po-
tuisent. atz sciam qz incōgrue conāt

ostendere: iuste ostendantur amississe.

Ammoneđi sūt vt considerent q̄ pulli
auiuz si ante pennarum perfectōnem
volare appetūt vnde ire in alta cupiūt
inde in ima mergunt̄. **A**mmoneđi sūt
vt considerent q̄ structuris recentibz
necdumq; solidatis. si tignoz pōdus
superponit̄: non habitaculū s; ruina
fabricat̄. **A**mmoneđi sūt vt cōsiderēt
q̄ conceptas soboles semine si priꝫq;
forment̄ plene pferunt. nequaq; do
mos s; tumulos replēt. **H**inc est enim
q̄ ipsa veritas que repente quos vel
let roborare potuisset vt exemplum se
quentibz darz ne iperfecte predicare
p̄sumeret: postq; plene discipulos de
virtute p̄dicatōnis instruxit. illico ad
iunxit. **V**os aut̄ sedete i ciuitate quo
usq; induamini vtute ex alto. **I**n ciui
tate q̄ppe consedem; si intra mentiu;
nostrarū nos claustra cōstringim; ne
loquēdo exterius euagēiū. vt cū virtu
te diuina perfecte induim; tūc a nobis
metipsis foras etiam alios instruentes

exeam⁹. **H**inc per quendam sapientes
dicit⁹. adolescēs loquere in causa tua
vir. et si bis in⁹rogat⁹ fueris habeat
initiu⁹ respōsio tua. **H**inc est q̄ idēz re
demptor n̄r cū in celis sit cōditor ⁊
ostētiōis sue potētia semp doctor an
geloz ante tricēnale tēp⁹ in fra ma
gister fieri voluit hoīm. vt videlicz p̄
cipitatis vim saluberrimi timoris ifū
deret cū ipse etiā q̄ labi nō possit p̄fec
te vite grām nō nisi p̄fecta etate p̄di
carz. **S**criptū q̄ppz est **C**ū fact⁹ esset
annoꝝ duodeciz remāsit puer ihesus
in iherusalē. **D**e quo a parētibz req̄sito
paulo post s̄bdit⁹. **I**nuenerūt illū in tē
plo sedentē in medio doctoz ⁊ inter
rogantē illos ⁊ audientez. **V**igilanti
itaqz cōsideratōne pensādū est. q̄ cuz
ihesus annoꝝ duodeciz d̄r in medio
doctoz sedēs nō docens sed interro
gans inuenitur. **Q**uo exemplo scilicet
ostenditur. ne infirmus docere quis
audeat. si ille puer doceri interrogans
do voluit: qui per diuinitatis potētia

Verbum scientie ipsis suis doctoribus
ministrauit. Cū vero p pauluz discipu
lo dicit. **P**recipe hec et doce. nemo
adolescētia tuaz cōtēpnat. **S**ciēdū vo
bis est qz in sacro eloquio aliquā adole
scētia iuuēt? vocat. **U**s citi? ostēdit
si salomonis ad medium verba pferā
tur qui ait. **L**etare iuuenis in adolescē
tia tua. **S**i em vnum esse vtraqz nō di
scerneret: quem monebat in adolescē
tia iuuenē non vocaret.

Alii qm in hō q tpalit appetūt p spe
rāt: alii q ea qdē q mudi sūt concu
piscunt: sed tñ aduersitatis labore

Cap. L.

Aliter ammonendi sūt qm in hoc q
tpalit appetunt: prosperant. atqz
alii qui ea quidē que mudi sūt concu
piscunt: s tñ aduersitatis labore fatigā
tur. **A**monendi nanqz sunt qui in hō
q temporaliter appetunt: prosperant.

Ne cum cuncta ad nomen suppetunt
dantē q̄rere negligāt h̄ in h̄is que dā
tur animū figāt. ne peregrinatōnem
p̄ p̄ria diligāt. ne s̄b̄idia itineris i ob
stacula peruētōnis vertāt. ne noctur
no lune lumine delectati claritatē sol
videre refugiāt. **A**mmōnēdi nāq; sūt:
vt quē in hoc m̄do cōsequunt̄: calami
tatis solatia nō aut̄ p̄mia retributōnis
credāt. h̄ contra fauoris mundi mētē
erigant. ne in eis ex tota cordis dele
ctatōe succūbant. **N**uiscus em̄ p̄spe
ritatē qua vtit̄ apud iuditiuz cordis
melioris vite amore nō rep̄mit fauo
rē vite trāseuntis in mortis perpetue
occasionē vertit. **H**ic est em̄ q̄ s̄b̄ ȳdu
meoz sp̄etie qui vicēdos se p̄speritati
sue reliquerāt. in huiusmūdi successibz
letātes i crepant̄ cū dicit. **N**ederūt t̄
ram meaz sibi in hereditatē cū gaudio
et toto cord̄ et ex aīo. q̄bz v̄bis perpē
dit̄ q̄ non solū q; gaudeant h̄ q̄ toto
corde et ex animo gaudeant distrieta
reprehēsiōne feriant̄. **H**ic salomō ait

Auerſio paruulorum interficiet eos et
pſperitas ſtultorum perdet illos. **H**inc
paulus ammonet dicens. **N**on emunt tam
quam non poſſidentes. et quod utuntur hoc modo
tanquam non utantur. ut videlicet ſic nobis
que ſuſpetunt exterius ſeruiant: quantum ſu-
perne dilectionis ſtudio animam non inſe-
ctant. nec luctum nobis interne peregrina-
tionis temperent: ea que in exilio poſitis
ſubſidium prebent. et quasi felices nos in-
tranſitorie gradiamur. qui ab eternis
nos interim miſeros cernimus. **H**ic na-
mque eſt que electorum voce dicit eccleſia. **L**e-
ua eius ſub capite meo: et dextera illius
amplexabitur me. **I**n ſinistra dei pſperi-
tatem videlicet vite presentis quasi ſub capite
poſuit quam intentione ſummi amoris premit
Dextera vero eam amplectitur: quia
ſub eterna eius beatitudine tota de-
uotione continetur. **H**inc rursus per
ſalomonem dicitur. **L**ongitudo dierum
in dextera illius. in ſinistra vero illius
diuitie et gloria. **D**iuitie itaque et glo-
ria qualiter ſint habenda docuit. que

pōsita in sinistra memorauit. **H**inc psal-
mista ait. **V**aluū me fac dextera tua.
neq; em̄ ait man⁹ s; dextera. vt uideli-
cet cū dexterā diceret q; et nam salutē
quereret indicarē. **H**inc rurſū scriptū
est. **D**extera man⁹ tua dñe confregit
inicos. hostes em̄ dei ethi in sinistra ei-
us p̄futiūt: in dextera frāgunt. quia
plerunq; prauos vita p̄ns eleuat: sed
• aduent⁹ eterne beatitudinis dāpnat.
Ammōnēdi sūt qui in hoc mdo p̄spe-
rant: vt sollerter cōsiderēt q; p̄sentis
uite p̄speritas aliquñ idcirco dat. vt
ad meliorē vitā p̄uocet aliquñ vero vt i
eternū plenius dānet. **H**inc est em̄ q;
plebi israhelitice chanaan terra p̄mit-
tit. vt qñz ad eterna speranda prouo-
cet. **N**eq; em̄ rudis ille popul⁹ pro-
missiombz dei in longinquū crederet
si a promissore suo non etiam e vicino
aliquid p̄cepisset. vt ḡ ad et̄noꝝ fidem
certi⁹ roborēt nequaq; solummodo
spe ad res s; rebz q; ad spem trahitur.
Quod liquido psalmista testat̄ dicēs:

Redit eis regiones gentium & labores
populorum possiderunt: ut custodiant iu-
stificatōes eius & legē eius regant. **S**ed
cū largientē dñm humana mens boni
operis respōsione nō sequit̄. vnde nu-
trita pie credit̄ inde iusti dampnat̄.
Hinc em̄ p̄ psalmistā rursū dicit̄. **D**e-
iicisti eos dūz alleuarent̄. q̄ uidelicet
reprobi cūz recta opa diuinis muneri-
bus nō repēdūt cū totos se s̄ deserūt
& affluētibus p̄speritatibz dimitunt.
Vnde exterius p̄fitunt: inde ab inti-
mis cadunt. **H**inc est q̄ in inferni cru-
ciatu diuiti dicit̄. **R**ecepisti bona in
vita tua. **I**demco enim hic bona rece-
pit & malus. vt illic plenus mala reci-
peret quia hic fuerat nec per bona cō-
uersus. **A**t contra ammonendi sunt:
quī ea quidem que mundi sunt concu-
piscunt: sed tamen aduersitatis labo-
re fatigantur: vt sollicita considerati-
one perpendant. **C**reator dispensa-
torq; cunctorum quanta super eos ḡ-
tia vigilat: quos in sua desideria non

relaxat. **E**gro quippe quem medicus
desperat concedit vt cuncta que con
cupiscit accipiat. **N**ā qui sanari posse
eredit: a multis que appetit prohibet
et pueris nūmos s̄trahim⁹. q̄bz tota
simul p̄rimonia heredibz reseruamus
Hinc ergo de spe eterne hereditatis
• gaudiū sumant. quos aduersitas vite
tpalis humiliat. quia nisi saluādos im
perpetuū cerneret. erudiendos s̄b di
scipline regimine diuina dispēsatiō nō
frenaret. **A**mmonendi itaq; sunt q̄ in
hīs que tēporalit̄ concupiscūt aduer
sitatis labore fatigant̄ vt sollicite cō
siderēt q̄ plerūq; etiā iustos cū tpalis
potētia sustulit velut in laq̄o culpa cō
prehēdit. **N**ā sicut in priori hui⁹ vo
lūm̄is ptz iaz dixim⁹. dauid deo ama
bilis reetiō: fuit in seruitute q̄z cū p̄
uenit ad regnū **V**erūq; nāq; amore iu
stitie dep̄hensū aduersariū ferire timu
it. **R**ex aut̄ persuasione luxurie deuo
tum militem etiam sub studio fraudis
extinxit. **I**uis ergo opes quis pote

statem quis gloriam querat in morte:
si et illi existerent gloria qui hec habuit
non quesita. **N**uis inter hunc sine magni
discriminis labore saluabitur. si ille in his
culpa inueniente turbatur est: qui ad hunc
fuerat deo eligente paratus. **A**mmone-
di sunt ut considerent quod salomon qui post
tantam sapientiam usque ad ydolatriam cecidit
se describitur. nihil in hoc mundo ante
quam caderet aduersitatis habuisse me-
moretur: sed concessa sapientia fundi-
tus eorum deseruit quod nulla vel minima
tribulationis disciplina custodiunt

Aliiter ammonendi sunt coniugii
obligati: atque aliter a coniugii
nexibus liberi. **C**ap. li.

Aliiter ammonendi sunt coniugii ob-
ligati. atque aliter a coniugii nexibus
liberi. **A**mmone di namque sunt coniugii
obligati. ut cum vicissim que sunt al-
terius cogitant. sic eorum quisque studeat place-
re coniugi ut non displiciat auditori. sic ea

que huius mundi sunt agant. vt tamē
appetere que dei sunt non omittāt. sic
de bonis p̄ntibz gaudeāt vt tñ inten
tione sollicita mala eterna p̄timeſcant
Hic de malis t̄palibz lugeāt vt tñ cō
solūtōne integra sp̄e integrā in bonis
ph̄mibz figant. q̄tin? dū in trāſitu co
gnoscūt esse qđ agūt. **I**n māſione ſci
ant qđ appetūt. nec mala m̄di cor con
fringant cū spes bonoz celeſtiū ro
borat. nec bona p̄ntis vite decipiant
cū ſuſpecta ſb̄ſequētis iudicij mala cō
tristāt. **I**taq; amm̄? xp̄ianoz cōiugū
et infirm? est et fidelis. qui et plene cū
ēta tēporalia deſpicere nō valet etiam
eternis se cōiungere per deſideriū valet
q̄zuis in delectatōne carnis interiz ia
ceat. ſup̄ne ſpei infectōne qualeſcat.
eth̄ habz q̄ m̄di ſunt in vſu itineris ſpe
rat q̄ dei ſūt in fructu p̄uentōnis. nec
totum se ad hoc qđ agit conferat. ne
ab eo quod robuste ſperare debuit ca
dat. **Q**uod bene ac breuiter **I** Pau
lus exprimit dicēs. qui habēt v̄gōres

tanq̄z non habentes sint. et qui flent
tanq̄z nō flētes: et qui gaudēt tanq̄z nō
gaudētes. vxorē quippe tanq̄z nō ha-
bendo habet. qui sic per illā carnali cō-
solatōne utit̄: vt tñ nunq̄z ad praua
opa a melioris intētōnis rectitudie ei-
us amore fleat̄. **V**xorē quasi nō ha-
bendo habet. qui trāitoria cūcta con-
spitiēs: curā carnis ex necessitate tol-
lerat: s̄ eterna gaudia spūs ex deside-
rio expectat. **N**ō flēdo aut̄ flere est.
sic exteriora aduersa plāgere vt tñ no-
uerit eterne sp̄ci solatōe gaudere. **E**t
rursuz nō gaudēdo gaudere est. sic d̄
ī finis animū attollere vt tñ nunq̄z de-
sinat sūma formidare. **V**bi apte quoq̄
paulo post s̄dit̄ **P**reterit em̄ figura
huius mūdi. **A**chē aperte dicret. **N**oli-
te constanter mundum diligere quā-
do et ipse non potest quem diligitis
stare. **I**ncassum cor quasi manentes
figitis dum fugit ipse quem amatis.
Ammonendi sunt conuiges: vt ea
que sibi aliquādo displicēt et paciētes

inuicem tollerant et exhortantes inuicem saluent. **S**criptum namque est. Inuicem onera portate et sic adimplebitis legem christi. **L**ex quippe christi caritas est que ex illo nobis et largitur sua bona et tulit et equanimiter mala nostra portauit. **T**unc ergo legem christi meditando complemus. quoniam et nostra bona benigne conferimus et nostrorum mala pie sustinemus. **A**mmone di quibus sunt ut eorum quibusque non tam que ab altero tollerant quam que ab ipso tolerant attendat. **S**i enim sua que portant considerat eo que ab altero sustinet leuius portat. **A**mmone di sunt coniuges ut suscipiende proli se meminerint causa conuictos. et cum immoderate amixtionem seruientes pro pagationis articulum in usum transferunt voluptatis perpendant quod licet extra non exeunt: in ipso tamen coniugio coniugii iura transcendunt. vnde necesse est ut crebris exoracionibus deleant quod pulchram complere spem admixtis voluptatibus fedant. **H**inc est enim quod peritus medicine celestis apostolus non tam sanus instituit

q̄z infirmis medicamenta monstrauit
dicens **D**e q̄bus scripſistis mihi bonū
est homī mulierē nō tangere. p̄t for
nicatōes aut vnusquisq; vxorē suā ha
beat: et vnaqueq; virum suuz habeat.
Qui em̄ fornicatōis metū p̄misit: p̄
fecto nō stantibz p̄ceptū nō cōtulit.
Sz ne fortasse in t̄ram ruerēt lectū ca
dētibz ostendit. **V**n̄ adhuc infirman
tibz s̄didit. vxori vir debitū reddat
similiter aut et vxor viro. **Q**uibz dum in
magna honestate diuigi: aliqd de vo
luptate largiret adiūxit. **H**oc aut̄ di
co se s̄m idulgētia nō se s̄m imperium
Culpa q̄ppe esse inuit: qd̄ indulgeri
p̄hibet. s̄ q̄ t̄to citius relaxat: quāto
nō per hanc illicitū qd̄ agit. s̄ h̄ qd̄ ē
licitū s̄ modamine nō tenet. qd̄ b̄n
loth̄ in semetipso exprimit qui arden
tē sodomā fugit. s̄ t̄n segoz inueniēs
nequaq; mox mōtana d̄scēdit. **A**rdē
tem quippe sodomā fugere est. illicita
carmis incendia declinare. **A**ltitudo
vero est moncium. munditia d̄tinētū

Vel certe quali in monte sunt: qui etiam
carnali copule inheret: sed tamen extra sus-
cipiende plis amixtionem debitam: nec
la carnis voluptate soluuntur. In mo-
te quippe stare quid est nisi fructum apa-
gims in carnum querere. In mote sta-
re est carni carnaliter non adherere.
Sed quia multi sunt qui scelera quidem car-
nis deserant: nec tamen in coniugio positi
usus solummodo debiti iura conseruent.
Erunt quidem lothi sodomam: sed tamen moy-
se ad motana non peruenit. quia iam dampna-
bilis vita relinquitur sed adhuc celsitudo
coniugalis continentie subtiliter non te-
netur. Est vero in medio segor ciuitas
que fugientem saluat infirmum. quia videt
licet cum sibi per incontinentiam miscetur
coniuges. et lapsus scelex fugiunt et
tamen venia saluantur. quasi paruam
quippe ciuitatem inueniunt in qua ab
ignibus defendantur. quia coniuga-
lis hec vita non quidem in virtutibus
mira est: sed tamen supplicij securam.
Vnde et isdem loth ad angelum dicit.

Est ciuitas hęc iuxta ad quaz possū
fugere pua: et saluabor in ea . nunquā
nō modica est: et uiuit in ea aīma mea
Iuxta igit̄ legor dī: et tñ ad salutē tu
ta phibet̄ . qz diuigalis uita nec a mū
do lōge diuisa ē: nec tñ a gaudio salu
tis aliena . s̄ tūc in actōe hac vitā suaz
diuges qñ in pua ciuitate custodiunt
qñ p se assiduis depecatōibz interce
dūt . **V**nde et recte p angelū ad eun
dē loth̄ dī . **E**cce etiā in hoc suscepī p
tes tuas ut nō subuertā urbem pro q̄
locut⁹ est . **Q**uia uidelicet cū deo dep
catō fundit̄: nequaquā talis diugū vi
ta dāpnat̄ . **D**e q̄ depecatōne q̄ paul⁹
āmonet dicens . **N**olite fraudari inui
cem: nisi forte ex consensu ad tempus
ut vacetis orationi . **A**t contra ammo
nendi sunt: qui ligati coniugis non
sunt ut preceptis celestibus eo recti⁹
seruiāt . quo eos ad curas mōdi nequa
quā iugum copule carnalis inclināt: ut
quos on⁹ licitū coniugij non grauat

nequaquā pondus illicitum terrene sol-
licitudinis premit sed tanto eos pacio-
res dies ultimum. quanto expeditiores
inueniat. ne quo meliora agere vacan-
tes possunt sed tamen negligunt: eo supplicia
deteriora mereantur. audiatur cum paulus
quosdam ad celibatus gratiam instrueret
non coniugium spreuit. sed curas mundi
nascentes ex coniugio repulit dicens
Hec autem ad utilitatem vestram dico non
ut laqueum vobis iniam: sed ad id quod ho-
nestum est pro uocem. et quod facultatem pre-
beat sine impedimento domino obse-
crandi. **E**x coniugii quippe frenis solli-
citudines procedunt. et idcirco magister
geucum auditores suos ad meliora pro-
suasit. ne sollicitudine frenis ligarentur.
Quem igitur celebem curarum seculari-
um impedimentum prepedi: et coniugio
se nequaquam subdidit: etiam coniugii one-
ra non euasit. **A**mmone di sunt celibes
ne sine dampnacionis iudicio misceri se
femini vacatibus putent. **C**um enim pau-
lus fornicationis vicium tot criminibus

exsecrandis inseruit. cuius sit reatus indi-
cauit dicens. Neque fornicatores neque
idolis seruientes. neque adulteri. neque
molles. neque masculorum concubitores
neque fures. neque auari. neque ebriosi.
neque maledici. neque rapaces regnum dei
possidebunt. Et rursum fornicatores et
adulteros iudicabit deus. Ammonendi
itaque sunt ut si temptationum prellas eius
difficultate salutis tollerant: diuini por-
tuum petant. Scriptum quippe est. Melius
est nubere quam vni sine culpa seorsum ad con-
iugium veniunt si tamen nec dum melio-
ra deuouerunt. Nam quisquis bonum ma-
ius subire proposuit. bonum minus quod
licuit illicitum fecit. Scriptum quoque est
Nemo mittens super aratrum manum
suam. et respiciens retro aptus est reg-
no celorum. Qui ergo fortiori studio
intenderit retro conspiciere conuincitur
si relictis bonis amplioribus ad mini-
ma retorquetur.

CAliter commixtio
ne carnis experti: aliter ignorantes
Capitul. liij.

Alii ammonēdi sunt peccatoꝝ car
nis cōscī. atq; alii ignari. Ammo
nēdi nanq; sūt peccatoꝝ carnis exp
ti. vt mare saltim post naufragiū me
tuant et perditōnis sue discrimina vel
cognita phorrescant. ne q̄ pie post p
petrata mala seruati sunt. hec impro
be repetendo moriant̄. vñ et peccan
ti anime nunq; q; a peccato delinēti di
cit̄. Frōs mulieris meretricis facta
est tibi nolūsti erebescere. Ammonen
di itaq; sunt. vt studeāt q̄ten? si accep
ta nature bona integra seruare nolue
rūt. saltim scilla resarciāt. Quibz mmi
rū necesse est vt perpēdant. in tā mag
no fidelium numero: q̄z multi et se illi
batos custodiāt. et alios ab errore cō
uertāt. Quid igit̄ isti dicturi sūt si a
lijs in integritate stantibz: ipi nec p
dāpna recipiscūt. Quid dicturi sunt.
si cum multi et alios secum ad rognuz
celoꝝ deferūt. hñ expectante domo
nec semetipsos reducūt. Ammonēdi
sūt vt preterita amissa considerent. et

immimentia deuitent **V**nde sub iudee
spetie p ppham dñs corruptis in hoc
mōdo mētibz trāsaetas culpas ad me
moriā reuocat. q̄tenus pollui in futu
ris erubescāt dicens. **F**ornicate sūt in
egypto in adolescentia sua fornicate
sunt. **I**bi subaeta sunt vbera eaz: &
fracte sunt mamme pubertatis earuz
In egypto quippe vbera subigunt.
cum turpi huius mundi desiderio hu
mane mentis voluntas substermit. **I**n
egypto pubertatis mamme frāgunt.
qñ naturales sesus adhuc i semetipos
integri pulsantis cōcupiscentie corru
ptōne vitiant. **A**mmonendi sunt pec
cati carnis experti. vt vigilantia cura
conspitiāt post delicta nobis ad se re
deuntibus. deus quanta beniuolens
tia sinum sue pietatis expandit. **C**um
per prophctam dicat **S**i dimiserit vir
vřorem suam & illa recedens duxerit
virum alium. nunquid reuertetur ad
eā ultra. **N**ūqd nō polluta & cōtami
nata erit mulier illa. **T**u aut fornicata

es cum amatoribus multis. tamen re
uertere ad me dicit dominus. Ecce de
fornicante et relicta muliere argumen
tuz iustitie ipponit. et tñ nobis post las
psuz redeuntibus nō iusticia s̄ pietas ad
hibet. vt hinc vtiq; colligam. si nob
delinquentibus. tanta pietate parit. a
nobis nec post delictū redeuntibus quā
ta improbitate peccat aut q̄ ab illo erit
super improbos venia. qui nō cessat vo
care post culpas. Que nimis bene p
ppiam post delictū mīa vocatōnis ex
primit. cum auerso homini dicit. Et
erunt oculi tui videntes preceptorem
tuum: et aures tue audientes verbuz
post tergum monentis. Humanū q̄p
pe genus dominus in faciem ammo
nuit. quando in paradiso condito ho
mimi atq; in libero arbitrio stāti qd fa
cere quid ve non facere deberet indix
it Sed homo in dei faciē terga dedit
cū supbiēs eius iustā cōtēplīt. nec tñ
superbiētē deus deseruit qui ad reuo
candū hominē legē dedit: exhortātes

angelos misit in carne nostre mortali-
tatis apparuit. Ergo post figuram stans
nos ammonuit. qui ad recuperationem nos
grate iam contemptus vocauit. Unde igitur ge-
neraliter simul potuit dici de cunctis: hoc
necesse est specialiter sentire de singulis.
Quasi enim coram deo positus quisque verba
ammonitionis eius precipit. cum priusquam pec-
cata perpetret: voluntatis eius precepta
agnoscit. Adhuc enim animus eius faciem sta-
re est. nec dum eum peccando contempnere.
Cum vero derelicto bono innocencie: im-
pudenter eligens appetit figuram iam in eius fa-
ciem mittit. Sed ecce adhuc et post figuram
deus subsequens monens et etiam post culpam
ad se redire persuadet. Auersum vero re-
uocat dimissa non respicit reuertenti finem
pietatis expandit. Vocem ergo post
figuram monentis audimus. si ad inui-
tantem nos dominum statim post pec-
cata reuertamur. Debemus igitur pietatem
vocantis erubescere si iusticiam nolu-
mus formidare. quod tanto grauiore in pro-
bitate contempnitur quanto et contemptus

adhuc vocare non dedignat̄. **A**t con-
tra ammonendi sūt peccata carnis ig-
norātes vt t̄to solliciti. & p̄cipitē ruina
metuāt: quāto alti. & stant. **A**mmōnēdi
sunt vt nouerint: quia quo magis lo-
co p̄m̄enti consistūt. eo crebrioribz
sagittis insidiatoris impetunt̄. **Q**ui tā-
to ardenti. & solet erigi quāto se robu-
stius conspiciť v̄nci. t̄toq; intollera-
bili. & dedignat̄ v̄nci: quāto contra se
videt per itēgra ifirme carnis castra
pugnari. **A**mmōnēdi sunt vt incessan-
ter p̄mia suspitiant: & libenter p̄o-
culdubio tēptatōnum quos tollerant
labores calcāt. **S**i em̄ attendat̄ felicis-
tas que sine transitu accingit̄: leue fit
qđ transeundo laborat̄. **A**udiant qđ
per p̄phetam dicit̄. **H**ec dicit dominus
eunuchis. **Q**ui custodierint sabbata
mea & elegerit que volui & tenuerint
Fodus meum. dabo eis in domo mea
& in muris meis locū. & nomen meū
a filiis & filiabus. **E**unuchi quippe
sunt qui compressis motibus carnis

effectum in se prauis operis abscedunt
Quo aut apud preloco habeant on
dit. qm in domo pris videlicet eterna
mansione etiam filijs pferunt. **A**udiant
qd per iohane dicit. **H**ij sunt qui cum
mulieribz non sunt comognati: vrgines
em sunt. et secunt agnu quocunqz abi
erit. et q canticuz cantat q nemo pos
sit dicere nisi illa cetu. xliij. milia. **B**i
gularit qpe canticu magnu cantare e:
cu eo iperpetuu pcurētis fidelibz eti
az de carnis incorruptone gaudere.
Quid tñ electi ceteri canticu audire pos
sunt hez dicere nequeūt. qz per cari
tate qude in illoz celitudine leti sūt:
qzuis ad eoz pmia nō assurgāt. **A**u
diant peccatoz carnis ignari qd per
semetipsaz de hac integritate veritas
dicit. **N**ō oīs capiūt verbū hoc. **U**s
eo innotuit sumū quo denegauit mini
mum et duz pdicit qz difficile capit.
audientibus innotuit ceptum cum quan
ta cautela teneat. **A**mmenendi itaqz
sūt pccā caris ignorātes vt pmmerē

virginitatem diuigijs sciānt: et tamē se
super cōiuges nō extollāt: q̄ten? dū a
virginitatē p̄ferūt a se postponūt: a
illud nō deserāt q̄d esse meli? estimant
a se custodiāt quo se inamit? nō exaltāt
Ammōnēdi sunt vt cōsiderēt q̄ plerū
q̄ actōne seculariū: vita cōfundit? cō
tinētū. cū a illi ultra habitū assumūt
opa. a isti iuxta ordinē p̄priū nō exci
tant corda. Vñ bene p̄ p̄p̄s. az d̄r. Eru
besce sydon ait mare Quasi em̄ p̄ervo
cez maris ad verecūdiā sydon adducit?
qñ per cōpatōez vite seculariū atq̄
in hoc m̄do fluctuātū: ei? qui m̄mut?
a q̄si stabilis cernit? vita reprobat?ur:
Sepe em̄ nōnulli ad dñm post carnis
peccata redeuntes tāto se ardenti? in
bonis opibz exhibent: quāto dāpna
biliores se d̄ malis vident a sepe i car
nis integritate pdurātes cū m̄nus se
respitiūt habere q̄d defleāt plene sibi
sufficere vite sue innocētā putāt. atq̄
ad feruorē spūs nullis ardoris se sti
mulis inflammant: a fit plerum deo

gratioꝝ amore ardens vita pꝛ culpaz
qꝛ securitate torpēs innocētia. **V**nde
a voce iudicis dicit. **R**emittuntur ei
peccata multa: qꝛ dilexit mltū. a erit
gaudiū in celo sup vnū penitētē ma-
gis plꝛqꝛ sup nonagintanouē iustos
quibꝫ nō est opus penitētia. **I**dem citiꝝ
a ex ipso vsu colligimꝫ si vestre mētis
iudicia pensēmꝫ. **P**lꝛ nanqꝫ frā dili-
gimꝫ que post sp̄mas exarata fructꝫ
vberes pducit. qꝛ que nullas sp̄mas
habuit. sꝫ tñ ex culta sterile segetē gī-
git. **A**mmōnēdi sūt peccata carnis ig-
norantes. ne superioris ordīnis celsituz
dīne se ceteris preferant cū ab inferi-
oribꝫ quāta se melius agant ignozāt
In examine nanqꝫ recti iudicis mutat
merita ordīnum qualitas actōum. qꝫ
enim consideratis ip̄his rerum ymagi-
nibus nesciat qꝫ in natura gemmaruz
carbunculus prefertur hꝫacinēto. **H**ꝫ
tamē cerulei coloris hꝫacinētꝫ p̄fert
pallēti carbūculo. qꝫ a illi qꝫ nature
ordo subtrahit spēs scoris adiungit

et hunc quem naturalis pretulerat: ed-
loris q̄litas Fedat Sic em̄ in hum ano
genere et quidā in meliori ord̄me de-
teriores sunt. et quidā in deteriori me-
liores q̄ et isti sorte extremi habitū bñ
viuēdo trāscendūt: et illi superioris lo-
ci meritū moribz nō seq̄ndo diminuūt

Alii qui peccata deplorāt operuz
aliter qui cogitatōnum. Cap. liij.
Alter ammonēdi sunt q̄ peccata
deplorāt operū. atq; aliter q̄ co-
gitatōum. Ammonēdi q̄ppe sūt q̄ pec-
cata deplorāt opeꝝ. vt cōsumata ma-
la p̄fecta diluāt lamenta ne pl̄astrin-
gant̄ in debito perpetrati opis et mi-
nus soluant in fletibus satisfactiōis
Scriptū quippe est. **P**otū dedit nob̄
in lacrimis et in mensura: vt videlicet
vniuscuiq; mēs t̄n penitēdo opune-
tōis sue bibit lacrimas q̄z se a deo me-
minit aruisse per culpas. Ammonen-
di sunt: vt incessanter commissa ante
oculos reducant: atq; uidendo agāt.

vt a districto iudice videri nō debeat
Vn dauid cū peniteret dicens. **A**uer
te oculos tuos a peccatis meis. pau-
lo superius intulit. **D**elictū meū contra
me est semper. **A**ch dicerz. **P**eccatuz
men ne respicias postulo. qui i h̄ respi-
cere ipse nō cesso. vñ a p̄ prophetaz do-
m̄ dicit. **E**t peccatoz tuoz memor
nō ero: tu aut̄ memor esto. **A**mmone-
di sūt. vt singula queq; cōmissa cōfide-
rent. a dū per vnū qd̄q; vitū erroris
sui iniquatōnez deflēt simul se ac to-
tos lacrimis mundēt. vñ bñ per ih̄ere-
miā dicit̄. **Q**uz iudee singula delicta p̄-
sarent̄. diuisiones aquaz. **S**duxit ocu-
lus me. **D**iuisas q̄ppe ab oculis aq̄s
deducim̄. qñ peccatis singulis disp-
titas lacrimas damus. **N**eq; enim
vno eodemq; tempore eque mens de
omnibus dolet: sed dum nunc huius
nūc illi culpe memoria acrius tāgit̄
s̄ oibz i singul̄ omota purgat̄. **A**m-
monēdi sūt vt de mīa quā postulāt p̄-
sumāt. ne i imodate afflictōis itereāt

Neq; enim dominus pie ante delinquentium oculos flēda peccata opponerz. si p̄ semetipsuz ea districte ferire voluisset. **C**onstat em̄ q̄ a suo iudicio abscondere voluit quos miserēdo p̄ueniēs si bimetipsis iudices fecit. **H**inc em̄ scriptū est. **P**reueniamus faciē eius in cōfessione. **H**inc p̄ paulū dicit̄. **S**i nos metipsos diiudicarem; nō utiq; diiudicarem. **R**ursū amonēdi sūt. vt sic de spe fiducia habeāt ne tñ incaute securitate torpescat. **P**lerūq; em̄ callidus hostis mētē quā peccato subplātat: cū & ruīa sua afflictā respicit securitatis perfider blādicus seducit. **N**ō figurate exprimit̄ cū factū dīne memorat̄. **S**criptū quippe est. **E**gressa est dīna vt videret mulieres regionis illius. quā euz vidisset sic hē filiū emor euei princeps fr̄e illius adamauit & rapuit & dormiuit cū illa vi opprimēs virginē. & aglutinata est anima eius cum ea. tristem q; blandicis dilinuit. **D**īna quippe vt mulieres videat extranee regionis

egreditur quando vnaqueque mens sua
studia negligens actiones alienas curas
extra habitum atque extra ordinem proprium
vagatur. **Quia** sicut princeps terre op-
primit quod uidelicet inuentum in curis ex-
terioribus dyabolus corrumpit et glumia
ta est anima eius cum ea. quod vnitatem sibi per imi-
tationem respicit. et quod eius mens a culpa
resipiscit addicitur atque admissum flere co-
nat. corruptor autem spes ac securita-
tes vacuas ante oculos vocat: quatenus
utilitatem tristitiae subtrahat. recte illic
subiungitur **Tristemque** blanditiis delimi-
uit. **Modo** enim aliorum facta grauiora
modo nil esse quod perpetratum est modo mi-
sericordie dominum loquitur. modo ad
huc tempus subsequens ad penitenti-
am pollicetur ut dum per hec deceps
ta mens ducitur: ab intentione peni-
tentie suspendatur quatenus tunc bo-
na nulla percipiat: quia nunc mala nulla
contristant. et tunc plenus obruat-
ur suppliciiis que nunc etiam gaudet
in delictis. **At** contra ammonendi sunt

qui peccata cogitationum deflent. vt
sollicite considerēt intra mentis archa
na vtrū delectatōe tātūmō an etiā cō
sensu deliquerint. **P**lerunq; em̄ temp
tat̄ cor et ex carnis neq̄tia delectat̄.
etn̄ eidē neq̄tie ex rōne remittit̄ vt i se
creto cogitatōnis et tristat q̄libet.
et libeat q̄libet cōtristat. **N**onunq; vero
ita mens baratro tēptatōnis absorbe
tur vt nullatenq; remittat̄: s; ex delibe
ratōne sequit̄ hoc. vñ ex delectatōne
pullat̄: n̄ facultas rez suppetat mox
effectibus interiora vota consumat.
Quod uidelicet si iusta animaduersio di
stricti iudicis respicit. non est iā cogi
tatōnis culpa sed operis. q; n̄ rerum
tarditas foras peccatum distulit: int̄
hoc consensiois opere voluntas im
pleuit. **I**n primo autem parente dia
dicimus quia tribus modis omnis cl
pe nequitiam perpetramus. **S**ugges
tione scz. delectatōe. cōsensu. **P**rimū
itaq; p̄ hostē. scdm̄ p̄ carnē. tertiu; p̄
spūz perpetrat̄. **I**nhiator em̄ praua

suggerit caro se ad delectationem subicit. atque ad extremum spiritus victus delectatione consentit. unde et illic serpens prava suggessit. eua autem quasi caro sese delectationem subdidit. adam vero velut spiritus suggestionem ac delectatione superatus assensit. Suggestione itaque peccati agnoscimus. delectatione vincimus. consensu etiam ligamur. Ammonendi sunt igitur qui neque tunc cogitationis deflent. ut sollicite considerent in qua peccati mensura ceciderunt. quatenus iuxta ruine modum quam in semetipsum intorsus sentiunt etiam mensura lamentationis erigantur. ne si cogitata mala minime eruant usque ad perpetranda opera perducant. Sed inter hec itaque terrendi sunt ut tamen minime fatigantur. Sepe enim misericors deus eo citius peccata cordis abluat quo se exire ad opera non permittit. et cogitata mali nequitia tanto citius soluit. quia effectu operis districtius non ligatur. vnde recte per psalmum dicitur Dixi pronuntiabo aduersum me in

iustitias meas domino: et tu remisisti
impietatem cordis mei: Qui enim impie-
tate cordis subdidit quia cogitatorum
iniustitias pronuciare vellet indicauit.
Dumque ita. Dixi pronuciabo. atque illico
adunxit. et tu remisisti quam super hec
sit venia facilis ostendit. Qui dum se ad
huc permittit petere quod se petere permit-
tebat obtinuit. quatinus quia ad corpus
non venerat culpa: usque ad cruciatum
non perveniret penitentia. sed cogita-
ta afflictio mentis tergeret quam nimirum
tatur: modo cogitata iniquitas in qui-
nasset.

Quod aliter ammonendi sunt qui com-
missa plangunt: nec tamen deserunt.
atque aliter qui deserunt nec tamen
plangunt. **Cap. liii.**

Aliter ammonendi sunt qui com-
missa plangunt nec tamen dese-
runt. atque aliter qui deserunt nec tamen plan-
gunt. Ammonendi enim sunt qui commissa
plangunt nec tamen deserunt. ut considera-
re solliciti sciant quia deflendo iam.

mandant: qui viuendo nequiter se in-
quiant. cū idcirco se lacrimis lauant.
vt mundi ad sordes redeāt. Hinc em̄
scriptū est. **C**anis reuersus ad suū vo-
mitū. et sus lota in volutabro luti. **C**a-
nis quippe dum fomit pfecto cibum
qui pectus deprimebat picit. sed cū
ad vomitū reuertit: vnde leuigat? fu-
erat rursus onerat. **E**t qui commissa
deplorant pfecto neq̄tiam & qua ma-
le faciat fuerāt: et que mentis intima
deprimebat confitēdo pitiūt. quam
post cōfessionē dum repetūt resumūt
Sus vero in volutabro luti euz laua-
tur. sordidior reddit. et q̄ amissa plā-
git nec tñ dserit pene grauori culpe
se subicit. qui et ipsaz quā flendo impe-
trare potuit veniam contempnit et q̄i
in lutosa aqua semetipsū voluit. q̄ dū
fletibz suis vite munditiaz s̄trahit an-
te dei oculos sordidas ipsas etiam la-
crimas facit. Hinc rursū scriptum est.
Ne iteres verbum in oratōe tua: **V**er-
bum nanq̄ in oratōe iterare est. post

Fletum committere quod rursus necesse
sit flere. Hinc per ysaias dicitur. Lauamini
mundi estote. Post lauacrum enim mundum
esse negligit quisquis per lacrimas vis
te innocentiam non custodit. et lauantur quod et
nequaquam mundi sunt quod commissum flere non
desinunt: et rursus flenda dimittunt. Hic
per quendam sapientem dicitur. Qui baptiza
tur a mortuo et iterum tangit illum: quid
proficit lauatio eius. Baptizatur quippe
a mortuo qui mundatur fletibus a peccato.
Sed per baptismum mortuum tangit quod cul
pam post lacrimas repetit. Ammonendi
sunt quod commissum plangunt nec tamen dese
runt. ut ante districti iudicis oculos eis
se similes esse agnoscat: qui venientes
ad faciem quorundam hominum magna eis
submissione blandiuntur. recedentes au
tem inimicitias ac damna que valent
atrociter inferunt. Quid est enim culpam fle
re: nisi humilitatem deo sue deuotionis
ostendere. Et quid est post fletum pra
ua agere: nisi superbas in eum quem
rogauerat inimicitias exercere. Iacobo

attestante : qui ait. **Quicumque** vult amicus esse huius seculi: inimicus dei constituitur. **Ammonendi** sunt qui amissa placent nec tamen deserunt: ut solliciti considerent quod ita plerumque mali mutiliter compunguntur ad iustitiam sicut plerumque boni innoxie temptantur ad culpas. **Fit** quippe mira exigentibus meritis: oblationis in fine mensura: ut et illi de bono aliquid agunt quod tamen non perficiunt. superbe in ipsa que iam plenissime perpetrata mala confidunt. et isti dum de malo temptantur cui nequaquam consentiunt quo per infirmitatem titubant eo gressus cordis ad iustitiam per humilitatem verius figant. **Balaam** quippe iustorum tabernacula respiciens ait. **Moriatur** anima mea morte iustorum: et fiant novissima mea horum similia. sed cum compunctionis tempus abcessit contra eorum vitam quibus se similem fieri etiam moriendo poposcerat consilium prebuit. et cum occasum nem de avaritia reperit. illico oblitus est quicquid sibi de innocentia optaverat.

Paulus vero ait. **V**ideo aliam legem
in membris meis repugnātem legi me-
tis mee. et captiuū me ducentē in le-
ge peccati que est in membris meis: Qui
perfecto idcirco tēptat̄ vt in bono ro-
bustus ex ipsa infirmitatis sue cogmiti-
one solidet̄. **Q**uid est ergo quod ille con-
pungit̄ et tñ iustitie nō appropiāt iste
tēptat̄ et tñ euz culpa non inq̄nat nisi
hoc quod ostendit̄ apte quod nec malos bo-
na imperfecta adiuuāt. nec bonos ma-
la incōsummata cōdēnant. **A**t cōtra am-
monēdi sunt qui amissa deserūt nec tñ
plangūt. ne iam relaxatas estimēt cul-
pas quas ethi agendo nō multiplicāt
nullis tñ fletibus mundāt. **N**eq̄ enim
scriptor si ab scriptōne cessauerit quia
alia non addidit. etiam illa que scrip-
serat deleuit. nec quod otumelias irrogat
si solūmodo tacuerit satisfecit. **C**ū pfe-
cto necesse sit vt v̄ba p̄misse supbie v̄b
s̄biuēte hūilitatis ipugnet. nec debi-
tor absolutus est: quia alia nō multipli-
cat. nisi illa que ligauerat absoluat.

Ita et cum deo delinquimus. nequaquam
satisfacimus si ab iniquitate cessamus. nisi
si voluptates quas quis dileximus. e contra-
rio oppositis lamentis insequamur. **S**i
enim nulla nos in hac vita operum culpa
maculasset: nequaquam hic adhuc degen-
tibus ipsa ad securitatem innocentia nostra
sufficeret. quod illicita animam multa pul-
saret. **Q**uia igitur mente securus est qui per-
petratis iniquitatibus. ipse sibi testis est
quod innocens non est. **N**eq; enim de nostris
cruciatibus pascitur sed delictorum
moribus medicamentis straribus medetur.
ut qui voluptatibus delectati discessimus
rursus fletibus amaricati redeamus: et
qui per illicita defluendo cecidimus etiam
a licitis nosmetipsos restringendo sur-
gamus. et cor quod insana letitia infude-
rat salubris tristitia exurat. et quod vul-
nerauerat elatio superbie ruret abiectio
humilis vite. **H**inc enim scriptum est. **D**i-
xi iniquis nolite inique agere et delin-
quentibus nolite exaltare cornu. **C**or-
ny quippe delinquentes exaltent: si

nequāq̄ se ad penitentiam ex cogitati
one sue iniquitatis humiliant. **H**inc rur
sus dicit. **C**or cōtritū et humiliatū de
us non spernit quisquis em̄ peccā plan
git nec tñ deserit: cor quidē cōterit: s̄
humiliare dēpmit. **N**ul quis vero pec
cata deserit nec tñ plangit. iā quidez
humiliat sed tñ cōuertere cor recusat.
Hinc paul⁹ ait. **E**t hec quidem fuistis
s̄ abluti estis: s̄ sanctificati estis. quia
nimiz illos emēdatior vita sanctificat
quos per penitentiā abluēs afflictō fle
tuū mūdāt. **H**inc petr⁹ cū quos dā ter
ritos maloz suoz d̄sideratōe cōspice
ret amonuit dicens. **P**enitentiā agi
te: et baptiset̄ vnusquisq̄ vestz. **D**ic
tur em̄ baptisma premittit penitentie
lamenta vt prius se aqua sue afflictio
nis infunderent: et postmodum sacra
mento baptismatis lauarent. **Q**uia igi
tur mente qui transactas culpas flere
negligunt fiunt securi de venia: quan
do ipse summus pastor ecclesie huic
sacramento attendendam penitentiā

credidit : quod peccata principaliter
extinguit .

Ubi alii ammonēdi sūt : qui illicita
que faciūt etiā laudāt . atq; aliter
qui accusāt praua nec tñ deuitant

Cap. lv.

Alii ammonēdi sunt qui illicita q̄
faciūt etiā laudāt . atq; alii q̄ ac
cusāt praua : nec tñ deuitāt . Ammonē
di sūt em̄ q̄ illicita q̄ faciūt etiā laudāt
vt cōsiderēt q̄ plerūq; pl̄ ore q̄z ope
delinquāt . Ope nanq; per semetipsos
solos praua perpetrāt . Ore aut̄ p tot
personas iniquitatem exhibēt : quot au
die n̄tuz mentes iniqui laudantes do
cent . Ammonēdi ergo sunt vt si eradi
care mala dissimulant : saltim seminare
pertimescāt . Ammonendi sunt vt eis
perditio priuata sufficiat . Rursumq;
ammonendi sunt . vt si mali esse nō me
tuunt . erubescant saltim videri qd̄ sūt
Plerūq; em̄ culpa dū abscondit̄ effu
gatur . quia duz mens erubescit videri

quod tamen esse non metuit: erubescit
quāq; esse quod fugit uideri. **Cū** vero
quisq; prauē ipudenter innotescit quo
liberius omne facim? perpetrat. eo eti
am licitū putat. et qđ licitum suspicat
in h? pculdubio multiplitius mergit.
Vñ scriptū est. **P**eccatū suū sicut soz
doma predicauerūt nec abscederūt.
Peccatū suū si sodoma abscederz: ad
huc sub timore peccarz. sed funditus
frena timoris amiserat. q̄ ad culpā nec
tenebras req̄rebat. **Vñ** rurſū scriptum
est. **C**lamor sodomoz. et gomorre mul
tiplicat? est. **P**eccatū quippe cuz voce
est culpa in actōe. **P**ecūm vero etiaz
cū clamore est culpa cuz libertate. **A**t
contra ammonēdi sunt. q̄ accusāt pra
ua nec tñ deuitant. vt p̄uide perpen
dāt quid in districto dei iudicio p̄ sua
excusatiōne dicturi sunt. qui de reatu
suoz criminū etiā semetipſis iudicibz
non excusant. **H**ñ itaq; quid aliud q̄z
precones sui sunt voces cōtra culpas
p̄ferūt. et semetipſos operibz reos tra

hunc. **A**mmoneñdi sunt. vt videant qd
de occulta iam retribucōne iudicij est
q̄ eoz mens malum qd̄ perpetrat illu
minat̄ vt videat: s̄ non conat̄ vt vin
cat. vt quo melius vidz eo defius pes
reat. qz̄ ā intelligēcie lumē percipit ā
actionis prauē tenebras non relinq̄t.
Nā cū acceptā ad adiutorium scīaz ne
gligūt. **H**anc contra se in testimonium
vertunt: ā de lumine intelligēcie au
gent supplicia quod p̄fecto acceperāt
vt possint delere peccā. **Q**uoz̄ nimiruz
nequitia cum maluz agit qd̄ diiudicat
venturuz iam iudiciū hic degustat. vt
cum eternis supplicij̄s seruat̄ obnoxia
suo hic interim ex anime non sit abso
luta. tantoqz̄ illic grauiora tormenta
percipiat quanto hic malum non des
erit etiam q̄ ipsa condempnat. **H**inc
enim veritas dicit **V**erus qui cogno
uit voluntatem domini sui ā non fe
cit sedm volūtate ei? vapulauit multis
plagis. **H**inc **P**salmista ait. **D**escen
dant in infernuz viuetes **V**ui quippe

que circa illos agunt sciunt et sentiunt
mortui aut sentire nihil possunt. **M**or-
tui enim in infernum descenderet si mala ne-
sciendo perpetraret. **C**um vero sciunt ma-
la etiam fatiunt ad iniquitatis infernum viuere
tes miseri sentietesque descendunt.

Qui aliter ammonendi sunt qui repeti-
na concupiscentia supant. atque aliter
qui in culpa ex consilio ligantur.

Cap. lvi.

Alter ammonendi sunt qui repē-
tina concupiscentia supant. atque
aliter qui in culpa ex consilio ligantur.
Ammonendi quippe sunt quos repē-
tina concupiscentia supat. ut in bello
pūntis vite se quotidie positos atten-
dant. et eorum quod preuidere vulnera
non potest. scuto solliciti timoris tegant
ut occulta insidiantis hostis iacula pre-
horrescant. et vitam caliginoso certa-
mine intentione continua intra men-
tis castra se muniant.

Nam si a circumspēctōnis sollicitudi
ne cor destituit̄. vulneribz aperit̄ qz
hostis callid⁹ tāto liberi⁹ peēt⁹ pecu
tit: quāto nudū a pudētie lorica dep̄
henderit. **A**mmōnēdi sūt q̄ repētina
cōcupiscētia supant̄. vt curare nimis
frena desuescāt. qz intētōem suā dum
rebz trāstorijis imoderati⁹ iplicāt qz
bz culpaz iaculis trāffigāt̄ ignorāt.
Vn̄ et p salomonē vox peulli et dor
miētis exp̄mit̄ qui ait **V**erberauerūt
me et non dolui: traxerunt me et ego
nō sēsi. qn̄ euigilabo et rursus viua re
periam. **D**ens quippe a cura sue sollici
tudinis dormiens verberat̄ et nō do
let: quia sicut imminētia mala nō pro
spicit: sic neque perpetraverit agno
scit. **T**rahit̄ et nequaqz sentit quia p
illecebras vitiorum ducitur. nec tamē
ad sui custodiam suscitatur. **N**ue qui
dem euigilare optat vt rursus viua
repperiat. quia quamuis sompno tōz
poris a sui custodia prematur vigila
re tamen ad curas seculi mitit̄ vt sēp

voluptatibz debriet. et cum ad illud
dormiat in qd solerter vigilare debue
rat. ad illud vigilare appetit ad quod
laudabiliter dormire potuisset. **H**ic su
peri? scriptū est **E**t eris q̄si dormiens
in medio mari et q̄si sopit? guberna
tor amisso clauo. **I**n medio em̄ mari
dormit q̄ in hui? mūdi tēptatōibz po
sit? pudere mot? irruētū vitōz qua
• si imminentes vndaz cumulos negl
git: et q̄si gubernator clauuz amittit.
q̄n mens ad regendaz nauē corporis
studiū sollicitudinis pdit. **C**lauū ēppe
in mari amittere est intentōem puidā
inf? pcellas hui? seculi nō tenere. **S**i
em̄ gubernator clauū sollicite stringit
modo in fluctibz ex aduerso nauem
dirigit modo v̄toz impet? per obli
quū fundit. ita cum mēs vigilāt aīam
regit mō alia supans calcāt. mō alia p
uidēs declinat vt et p̄ntia laborādo s̄b
itiat. et cōtra futura certamīa p̄spitiē
doqualescat. **H**ic rurſū 8 fortibz supne
p̄rie bellatoribz d̄r. v̄muscuiusq; ensis

sup femur suuz ppter timores noctur
nos. **E**nis em sup femur ponitur. qn
acumine sanete pdicatomis praua sug
gestio carnis edomat. **P**er noctem
vero cecitas nre infirmitatis expmit
qz quicquid aduerfitatis in nocte im
minet non uidet vniuscuiusqz: ergo en
his super fem suu ppter timores noctur
nos. qz videlicet sancti viri du ea que
non vident metuunt ad intentionem
certaminis parati semp adhistut **H**inc
rursus sponse dicitur. **N**asus tuus si
cut turris que est in libano. **R**em nan
qz qua oculis non cernimus plerunqz
odore preui demus **P**er nasum quoqz
odores fetoresqz discernimus. **Q**uid
ergo per nasum ecclesie: nisi sanctoruz
puda discretio designatur. **Q**ui etiaz
turri similis que est in libano dicitur.
quia discreta eorum prudentia ita in al
to sita est: vt temptatoum certamina
& priqz veniant videat: & contra ea
dum venerint munita subsistat. **Q**ue
em futura preuidentur cum presentia

Fuerint minoris virtutis Funt. qz dū
otra iētū quisq; patior reddit' hostis
qui se inopinātū credidit ex ipso quo
pulsus est eneruat'. **A**t cōtra ammos
nō di sūt q̄ in culpa ex dñlio ligant' q̄ti
nus pūda dñsideratōne perpēdāt: qz
dum mala ex iudicio faciūt: districtiq;
otra se iuditiū accendūt. vt tanto eos
durior sētentia feriat quāto illos i cul
pa arti? vineula deliberatōnis ligant
citi? Fortasse delicta penitendo oblu
rent. si in hñs sola p̄cipitatōne cecidiss
sent. **N**am tardius peccatū soluit' qd
et per dñliū solidat'. **N**isi em̄ mēs om
nino eterna despiceret in culpa ex ius
ditio non periret. **H**oc ergo precipi
tatione lapsis per consilium pereūtes
deferunt quod cū ab statu iustitie pes
ccando concidunt. **I**plerunq; simul
et in laqueum desperationis cadunt.
Hinc est quod p̄ prophetā dñs nō tā
p̄cipitatōuz praua q̄z delictorū studia
rephēdit dicēs. **N**e forte egrediatue

ut ignis indignatio mea et succedat
et non sit qui extinguat propter malitiam
studioꝝ vestroꝝ. Hinc iteꝝ irat⁹ di
cit. **V**isitabo sup vos fructū studioꝝ
vestroꝝ. Quia igit⁹ peccatis alijs de
ferūt peccata que p cōsiliū perpetrāt
nō tā praua facta dñs q̄ studia prau
uitatis insequit⁹. **I**n factis em̄ sepe i
firmitate sepe negligētia i studijs ve
ro malitiosa. **S**emper intentōne peccat⁹
Duo cōtra recte beati viri exp̄ssione
per p̄ssam dicit⁹. **E**t in cathedra pesti
lentie non sedit. **C**athedra quippe iudi
cis esse vel p̄sidentis solet. **I**n cathe
dra em̄ pestilentie sedere est ex iudicio
praua committere. **I**n cathedra pesti
lentie sedere est et ex ratōne mala di
scernere: et tamen ex deliberatōne per
petrare. **Q**uasi in peruersi consilij ca
thedra sedit. q̄ tanta iniquitatis elatōe
attollit⁹ vt implere malū etiā p consilia co
net⁹. et sic assistētibz turb̄ p̄lati sunt q̄
cathedre honore fultunt⁹ ita delicta
eorum q̄ precipitatōe corruūt exq̄lita

p̄ studiūz peccata transcendunt. Am
monendi ergo sunt vt h̄inc colligant
qui in culpa se per oīlium ligant. qua
q̄nq; vltōne ferendi sunt qui nūc pra
uorum non socij sed principes fiunt.

Alter qui licet minima crebro tñ
illicite faciunt. aliter qui se a par
uis custodiūt sed aliquādo in gra
uibus demergunt. **Cap. lviij.**

Alter ammonendi sunt : qui licet
minima crebro tñ illicita faciunt
atq; aliter qui se a paruis custodiunt
sed aliquādo in grauibz demergunt.
Ammonendi sunt qui q̄uis in minis
s̄ tñ frequēter excedūt vt nequaq; cō
siderent qualia sed quanta cōmittunt.
Facta em̄ sua si despiciant timere euz
pensant: debent formidare cum nume
rent. altos quippe gurgites fluminuz
parue s̄ innumere replēt gutte pluui
rum. et hoc agit sententia latent̄ cres
cēs: q̄ patēt̄ p̄cella sciēs. **Et minuta**

sunt que erumpunt in membris p sca
biem vulnera. Et cum multitudo eorum
immirabiliter occupat: si vitam corpo
ris sicut vnum graue inflicum pecca
tori vuln? necat. **H**inc videlicet scrip
tum est. **Q**ui modica spernit paulatim
decidet. **Q**ui em peccata minima flere
ac deuotare negligit: ab statu iustitie
non qdem repente s ptibus tot? ca
det. **A**mmone di sunt qui i minimis Fre
quent? excedunt. vt sollicite consideret
q? non nunq? in pua deterius q? in ma
iori culpa peccat. **M**aior em quo cici
us q? sic culpa agnoscit: eo etia celeri
us emendat. **Q**uoz vero du q? nulla
credit: eo peius quo a securus i vsu
retinet. **V**n fit plerunq? vt mes assue
ta malis leuibz nec graua perhorre
scat. atq? ad qnda auctoritate neqtie
per culpas nutrita perueniat: a tato
in maioribus cōte m pnat pertimescere
qnto in minimis didicit non timendo
peccare. **A**t contra ammonendi sunt
qui se a paruis custodiunt: sed aliqui in

graubus demerguntur. vt sollicite se
ipſi dephendāt. qꝫ dum cor eoz ꝛ cu
ſtodiſis minimis extollit ad perpetrā
da grauiora in ipſo elatōis ſue bara
tro deuorat: ꝛ dū foris ſibi parua ſc̄
itiunt ſed per manē gloriā intus intu
meſcunt. languore ſupbie intrinſecus
vieſtā mentē etiā foras p mala maiora
ꝓſternūt **A**mmoneḁdi ꝑ ſunt qui ſe a p
uis cuſtodiūt: ꝛ aliqñ in graubus de
mergūt. ne vbi ſe ſtare ext inſecꝫ eſi
mant ibi intrinſecꝫ cadāt: ꝛ iuxta di
ſtriſti iudicis retributōez elatio mino
ris iuſtitie via fiat ad foueā ꝛ uiſ
culpe. **Q**ui enim vane elati minimi bo
ni cuſtodiā ſuis viribus tribuūt. iuſte
dereliſti culpis maioribꝫ obzuunt ꝛ
cadendo diſcunt non fuiſſe ꝓrium ꝫ
ſteterūt vt mala imenſa cor reprimāt
qꝫ bona minima exaltant. **A**mmoneḁ
di ſunt: vt conſiderent ꝫ ꝛ in culpis
grauioribus alto reatu ſe obligent: ꝛ
tamen plerunqꝫ in paruis que cuſtodi
unt deterius peccant: quia ꝛ in illis

iniqua faciunt et per ista se hominibus
quia iniqui sunt tegunt. **V**nde fit ut
cum maiora mala perpetrāt corā deo
aperte iniquitatis sicut et cū parua bo
na custodiūt corā hoībz simulate san
ctitatis. **H**inc est cū qđ phariseis di
cit. **L**iquātes culicē: camelū autē gluti
entes. **A**ch aperte diceret. **M**inima
mala discernitis maiora duoratis. **H**ic
est qđ rursū ore veritatis increpantur
cū audiūt. **D**ecimatis mētā et auetum
et cymminū. et relinqtis que grauiora
sunt legis iuditiū misericordiam et fi
dem. **N**eq; enim negligentē audiēduz
est qđ cū decimari minima diceret: ex
trema quidem de oleribus maluit. **S**
tñ bene olētia memorate: ut profecto
ostenderet quia simulatores cum par
ua custodiunt: odorem de se extende
re sancte opinionis querunt. **E**t quaz
uis implere maxima pretermittant: ta
men minima obseruant: que humano
iudicio longe lateq; redoleant.

Alter qui nec bona inchoant : aliter qui inchoata minime sumant.

Cap. lviij.

Alter ammonedi sunt q̄ bona nec inchoant: atq; alit̄ qui inchoata minime sumant. Qui em̄ bona nec inchoant: nō sunt pri⁹ eis edificāda q̄ salubrit̄ diligāt. s; destruēda ea in quibz semetipsos nequit̄ versant. Neq; em̄ sequunt̄ que in experta audiūt nisi pri⁹ q̄z perniciosa sint ea que sūt experta deprehendūt. qz nec leuari appetit: q̄ si hoc ipsū cecidit nescit. et qz dolorem vulneris nō sentit. salutis remedia nō requirit. Prius ergo ostendenda sūt q̄z sint vana que diligūt. et tunc demū vigilanter intumanda q̄z sint utilia que pretermittunt. prius videant fugienda que amant. et sine difficultate postmodum cognoscunt amanda esse que fugiunt. Melius enim in experta recipiunt: si de expertis quicquid disputationis audivit veracit̄ recognoscūt.

Tunc igitur pleno voto discunt vera
bona querere: cum certo iudicio deprehēde
rint falsa se vacue tenuisse. **A**udiant g
q bona pntia a delectatōe citiq trā
itura sint: etn̄ eoz causa ad vltōnem
sine trāitu pmanura. quia a ruc qd
libet inuitis s̄trahit. a tūc qd dolet
inuitis in supplitō reseruat. **I**taq; eis
de rebus terreant salubriter. quibus
noxie delectant vt dū p cussa mēs al
ta ruine sue dāna cōspitēs: sese in p̄ci
pitiū peruēisse dephēdit. gressū p̄
terga reuocet. a p̄tinescens q̄ amaue
rat: discat diligere que contempne
bat. **H**inc est enim q̄ iheremie missō
ad predicationem dicitur. **E**cce con
stitui te hodie super gentes a sup re
gna: vt euellas a destruas a dissipēs
a edifices a plantes. quia mihi prius
peruersa destrueret edificare vtiliter
recta non pollet: mihi ab auditorū suo
rum cordibus sp̄mas vani amoris es
uelleret nimirum frustra in eis sancte
predicatōnis verba plantaret. **H**inc

est q̄ petrus prius euerit vt postmo
dū cōstruat cū nequaq̄z iudeos mone
bat quid iaz facerēt. **H** de hīs q̄ fece
rāt increpabat dicens. **I**hesū nazare
nū virū approbatū a deo. in vobis vir
tutibz et p̄digijs et signis que fecit p̄
illū deus in medio v̄ri sicut vos scitis
hūc de finito consilio et p̄sciētia dei tra
ditū per manū iniquoz affigentes li
gno interemistis quē deus suscitauit
solutis doloribz infermi. **V**t videlicet
crudelitatis sue cognitōne destructi.
edificatōnē sancte predicatōnis quā
to anxie quererēt tāto utilit̄ audirent
Vn illico respōderūt. **Q**uid ergo faci
emus viri fr̄es. **Q**uibz mox dicit̄. **D**e
mitētiam agite et baptizet̄ vnusquisq̄
vestz. **N**ue edificatōnis v̄ba p̄fecto
cōtēpnerēt: nisi prius salubriter ruinā
sue destructōnis inuenisset. **H**inc est q̄
saulus cum super eum lux celit̄ emissa
resplenduit non iam quid recte debe
ret facere. sed quid prauē fecisset audi
uit. **N**am cum prostratus requireret

dicens. **Quis es domine?** **P**rotinus
respondet. **Ego sum ihesus nazarenus**
quem tu persequeris. **Et cum repete se**
iungeret. **Domine quid me iubes facere?**
Illico adiungit. **Surge et ingredere**
ciuitate: et ibi tibi dicet quod te oportet
facere: **Ecce de celo dominus loquens**
persecutoris sui facta corripuit: nec tamen
illico que essent facienda monstrauit.
Ecce elationis sue fabrica iam concorru
erat et post ruinam suam humilis edificari
requirebat. et cum superbia destruitur
edificationis tamen uerba retinent: ut
uidelicet persecutor immans diu de
struetur iaceret. et tanto post in bonis
solidius surgeret quanto prius funditus
euersus a pristino errore cecidisset.
Qui ergo nulla adhuc agere bona ces
perunt a rigiditate antea sue prauitatis
correctionis manu euertendi sunt
ut ad statum postmodum recte opera
tionis erigantur. quia et idcirco altum filue
lignum succidimus: ut hoc in edificium
tegmine subleuemus. **Sed tamen non**

repente in Fabrica ponitur . vt nimizz
prius vitiosa eius viriditas exhaecetur
Cui? quo pl? in infimis humor excoz
quit? : eo ad summa solidius leuat? . At
contra amonēdi sunt qui inchoata bo
na minime consūmāt . vt cauta circum
spectiōne cōsiderēt quia dum pposita
non pfitiūt . etiā que fuerāt cepta cō
uellunt . **S**i eīm qđ videt? gerēdū solli
cita intēcōne non crescit : etiā qđ fue
rat bene gestum decrescit . **I**n hō quip
pe mundo humana anima q̄si more na
uis contra iētum fluminis conscendē
tis vno in loco nequaq̄z permittitur .
quia ad ima labitur : nisi ad summa co
netur . **S**i ergo inchoata bona fortis
opantis manus ad perfectiōnem nō
subleuat . ipsa operandi remissio cōtra
hoc quod operatus est pugnat . **H**ic
est enim quod per salomonem dicitur
Qui mollis et dissolutus in opere suo
fuerit frater est sua opa dissipātis qz
videlicz que cepta bona districte non
exequit? dissolutōe negligentie manū

destruentis imitat^r. **H**inc sardis eccle
sie ab angelo dicit^r. **E**sto vigilans &
confirma cetera que moritura erant.
non enim inueni opera tua plena co
ram deo meo. **Q**uia igit^r coram deo
plena eius opera inuenta non fuerat
moritura reliqua etiam que erant ge
sta predicabat. **S**i enim quod mortu
um in nobis est ad vitam non accens
ditur: hoc etiam extinguit^r & quasi ad
huc viuum tenet^r. **A**mmonendi sunt vt
perpendant & tollerabilius esse po
tuisset recti vias non arripere: q̄z arre
pta post tergum redire. **N**isi enim re
tro respicerent: erga ceptum studium
nullo torpore languerent. **A**udiant er
go quod scriptuz est. **M**elius erat cis
non cognoscere viam iustitie: q̄z post
agnitionem retrosum conuerti. **A**udi
ant quod scriptum est. **U**tinam frigi
dus esses aut calidus: sed quia tepi
dus es & nec frigidus nec calidus.
incipiam te euomere ex ore meo.

Calidus quippe est qui bona studia et
arripit et consummat. **F**rigidus vero
qui consummanda nec inchoat et sicut a
frigore per teporem transitur ad calorem
ita ad calorem per teporem redit ad
frigus. **N**ullusquis ergo amissio infideli
tatis s frigore vuit sed nequaquam tepor
re superato excrecit vt ferueat. **P**eruldu
bio calore desperato dum noxiu in te
pore demorat. agit vt frigescat. **S**icut
sicut ante teporem frigus sub spe est:
ita post frigus tepor in desperatone.
Qui enim adhuc in peccatis est conuer
sionis fidutiaz non amittit. **Q**ui vero
post conuersionem tepuit et spem que
esse potuit: de peccatore subtrahit.
Aut calidus ergo quisque aut frigidus
esse querat ne tepidus euomatur vt vi
delicet aut nec dum conuersus adhuc
de se conuersionis spem prebeat. aut
iam conuersus virtutibus inardescat
ne euomatur tepidus qui a calore quem
proposuit torpore ad noxiu frigide
dus redit.

Nō aliter ammonendi sunt qui ma-
la occulte agunt: et bona publice.
atque aliter qui bona quae faciunt abscon-
dunt et tamen quibusdam factis publice ma-
la de se opinari permittunt. Cap. liij.

Alter ammonendi sunt qui mala occul-
te agunt et bona publice, atque ali-
ter qui bona que faciunt abscondunt
et tamen quibusdam factis publice mala de
se opinari permittunt. Ammonendi enim
sunt qui mala occulte agunt et bona pu-
blice, ut perpendant humana iudicia
quanta velocitate euolant, diuina autem
quanta immobilitate perdurant. Ammo-
nendi sunt ut in fine rerum mentis ocu-
los figant, quia et humane laudis atte-
statio preterit et superna sententia quae ab-
scandita penetrat ad retributores per-
petuam conualescit. Dum igitur occul-
ta mala sua diuinis iudicijs: recta autem
sua humanis oculis anteponunt: et in teste
est bonum quod publice faciunt et non sine ef-
fuso teste est: quod latenter delinquit.

Culpas itaq; suas occultando homini
bus virtutesq; pandēdo et vñ puniri
debeāt abscondentes detegūt. et vñ re
munerari poterāt detegētes abscon
dūt. **D**uos recte sepulchra dealbata
Epitiosa exteri? s; mortuoz ossib; ple
na veritas vocat. q; vitioz mala int?
cōtegūt. humanis vero oculis quozū
dā demōstratōne opum de solo foras
iustitie colore blādiunt. **A**mmonendi
itaq; sūt. ne q; agūt recta despiciāt sed
ea meriti melioris credāt. **V**alde nāq;
bona sua diiudicāt. q; de eoz merce
de sufficere fauores humanos pītāt.
Cū em̄ p recto ope laus trāhitoria q̄ri
tur et na retributōe res digna venūda
tur **D**e quo videlic; p̄tō pcepto v̄itas
dicit. **A**mē dico vob. receperūt mer
cedē suā. **A**mmonēdi sūt vt cōsiderēt
q; dū prauos se in occultis exhibēt: s;
tñ exempla de se publice in bonis opi
bus prebent: ostendunt sequenda que
Fugiunt. clamant amāda que oderūt:
vviunt postremo alijs et sibi moriunt.

At contra ammonendi sunt qui bona
occulte fatiunt et quibusdā tū factis
publice de se mala opinari permittūt.
ne cum semetipsos actōnis recte vir-
tute viuificāt in se: alios per exemplū
prauae estimatōnis occidāt. ne min⁹ q̄z
se p̄rimos diligant. et cū ipsi salubres
potū vmi sorbeāt intētis in sui confide-
ratōne mētibz pestiferū veneni pocu-
luz fūdant. **N**imiz in vno p̄rimoz
vitā minus adiuuāt: in altero multum
grauāt. dū studēt et recta occulte age-
re. et quibusdā factis ad exēplū de se
praua seminare. **N**usquis em̄ laudis cō-
cupiscētā calcare iā sufficit: edificatio-
nis fraudez perpetrat: si bona q̄ agit
occultat. et q̄si iactato semine germi-
nādi radices sōtrahit q̄ op⁹ qd̄ imitā-
dum est nō oñdit. **H**inc nanqz in euā-
gelio veritas dicit **H**ic luceat lux v̄ra
corā hoībz vt videāt opa v̄ra bona et
glorificēt p̄rez v̄rz q̄ i celis ē. **V**bi illa
q̄ h̄ia p̄mit̄ que lōge aliū p̄cepisse vi-
det̄ dicēs **A**tendite ne iustitiā vestrā

faciatis coram hominibus ut videamini
ab eis. **Q**uid est igitur quod opus vestrum et ita
faciendum est ne iudeatur etiam ut debeat
videri precipitur. nisi quod ea quae agimus et oc-
cultanda sunt ne laudemur. etiam ostendenda
sunt ut laudemur celestis patris augeamus.
Nam cum vos iustitiam coram hominibus dominus fa-
cere prohiberet; illico adiuravit. ut videa-
mini ab eis. et cum rursus videnda ab homi-
nibus bona opera vestra preciperet. pertinens sub-
didit. ut glorificetur pater vestrum qui in celis
est. **Q**ualiter igitur videnda essent vel qualiter
non videnda ex summa fine monstravit: quae
tunc operantis mens opus suum et pro se vi-
deri non quereret. etiam homo pro celestis patris
gloriam non celaret. unde fit plerumque ut bo-
num opus et in occulto sit cum sit publice.
et rursus in publico cum agit occulte.
Qui enim in publico bono opere non sua sed
supremi patris gloriam querit quod fecit abscon-
dit: quia illum solum testem habuit cui plae-
cere curavit. **E**t qui in secreto suo bo-
no opere reprehendi ac laudari cupiscit
et nullus fortasse vidit quod exhibuit etiam

Et eorū hōibz fecit. q̄ tot testes ī bō
no ope secū duxit q̄ humanos lauds
in corde requisiuit. Cū vero praua est
matio inquantū sine peccato valet ab
intuētū mente nō tergit cūctis mala
credētibz per exēplū culpa p̄pinatur:
vnde et plerunq̄ cōtingit vt q̄ negli
gent de se mala op̄inari p̄mittūt. per
semetipsos q̄dē nulla inq̄ fatiūt: s̄ tñ
per eos q̄ se imitati fuerint multū p̄fici
us delinquit. **H**ic est q̄ apostolus imū
da quedā sine pollutōe d̄medētibz: s̄
ī perfectis temptatōis scandalū sua
hac cōmessatōne mouētibz dicit. vide
te ne forte hec licentia v̄ra offēdiculū
fiat infirmis. et rursū. **E**t peribit ifir
mū in tua d̄sciētia frat̄: p̄t̄ quē xp̄us
mortuū est. **H**ic autē peccantes in fra
tres et percutientes conscientiam eor
um infirmam in xp̄o peccatis. **H**inc
est q̄d moyses cū diceret. **N**on maledi
ces surdo. p̄tinus adiunxit. nec corā
ceco p̄oes offēdiculū surdo q̄ppe ma
ledicere ē absēti ac n̄ audiēti. **D**rogare

Etiam ceo vero offendiculus pone
re est discretam rem quid ē agere h̄ tñ
ei qui lumē discretōis non habet scan
dali occasionē p̄bere.

**De exhortatōne multis adhibēda
vt sic singuloꝝ virtutes adiuuēt q̄
tinꝰ per hanc straria virtutibꝰ vi
tia nō ex crescant.** **Cap. lx**

Hec sunt que presul animarū in p̄
dicatōis diuersitate custodiat.
vt sollicitꝰ congrua singuloꝝ vulneri
bus medicamēta opponat. Sed cum
magñi studiū sit. vt exhortādis singu
lis seruiat̄ ad singula: cum valde labo
riolum sit vnū quenqꝰ de p̄p̄is sub dis
pensatōne debite cōsideratōis instru
re. longe tñ est laboriosius auditores
innumeris ac diuersis passiomibꝰ labo
rātes vno eodēqꝰ tempore voce vniꝰ
et omnis exhortatōis ammonere.
Ibi quippe tanta arte vox tēperanda
est. vt cum diuersa auditoꝝ sint vitia:

et singulis inueniat congrua etiamen
sibi metipsis non sit diuersa ut in pas
siones medias vno ductu transeat sed
more bicipitis gladii tumores cogita
tionum carnalium ex diuerso latere inci
dat. q̄tin? sic supbis p̄dicet humilitas
ut timidis non augeat met?. sic ti
midis infūdat auctoritas: ut tñ sup
bis nō crescat effrenatō sic otiosis ac
torpētibz p̄dicet sollicitudo boni ope
ris: ut tñ inquietis imoderate licētia
non augeat actōis. **H**ic inq̄tis po
nat modus: ut tñ otiosis nō fiat tor
por secur?. **H**ic ab ipacientibz exting
uat ira ut tñ remissis ac lenibz nō cre
scat negligentia. **H**ic lenes accēdant
ad zelū ut tñ iracūdis nō addat incē
diū. sic tenacibz infūdat tribuēdi lar
gitas: ut cuz p̄digis effusionis frena
minime laxent. **H**ic p̄digis p̄dicet
parcitas ut tñ tenacibus pitura rez
custodia nō augeat. sic in cōtinētibz
laudet cōugiū: ut tñ iam continētes
non reuocent ad luxū. sic continētibz

laudet^r uirginitas corporis: ut tamē
in diuigijs despecta non fiat fecundi-
tas carnis. sic predicanda sunt bona.
nec ex latere iubeant^r et mala. sic lau-
dāda sūt bona sūma: ne despiciant^r ul-
tima. sic mtriēda sūt ultima nedū cre-
dūt sufficere neq̄q̄z tēdant^r ad sūma.

¶ De exhortatione que vni adhiben-
da est. aut hñs q̄ cōtrarijs passio-
nibus laborāt. **¶** Cap. lxi.

¶ **A**t grauis quidē predicatori la-
bor est in cōmunis predicatōnis
voce ad occultos singuloꝝ motꝝ cau-
sasq̄ vigilare et palistrarū more ī diuer-
si lateris arte se vertere. Multo tñ acri-
ori labore fatigat^r qñ vni cōtrarijs
vicijs seruiēti p̄dicare cōpellit. **¶** **D**ile-
xeruntq̄ enim quis lete nimis consp̄tio-
nis existit: sed tamen cum repente ab-
orta tristitia immamiter deprimat. **¶** **C**u-
randum itaq̄ predicatori est quate-
nus sic tergatur tristitia que venit ex
tempore ut non augeatur letitia que

suppetit ex conspersione. et sic frenet
letitia que ex conspersione est vt tñ non
crescat tristitia que venit ex tempore.
Iste grauat vsu imoderate precipitas
tōnis et aliqn tñ ab eo qđ festine agē
dum est eū vis ipedit subito nate for
midinis. ille gnat vsu imoderate for
midinis et aliqn tñ in eo qđ appetit te
meritate ipellit precipitatōnis. Sic ita
qđ in isto reprimat subito aborta for
mido. vt tñ nō exerescat enutrita du
precipitatō. sic in illo reprimat abor
ta repente precipitatō; vt tñ nō cōua
lescat impressa ex conspersione Formido
Quod autem mirum si mentium medi
ci ista custodiunt. dum medici corporu
rum tāta discretōnis arte se temperāt
qui non corda sed corpora medent.
Quodrunq; enim debile corpus op
primit languor immans. cui lan
guori scilicet obuiari adiutorijs Forti
bus debet. sed tamen corpus debile
adiutorium Forte non sustinet. studet
igitur qui medetur; quatenus sic sup

existentē morbuꝝ subtrahat: vt nequa
q̄ꝫ supposita corporis ōbilitas crescat
ne fortasse lāguor cū vita deficiat. **T**ā
ta ergo adiutoriū discretōe cōponit.
vt vno eodēq; tpe & languori obuiet
& debilitati. **H**i igit̄ medicina corpis
indiuise adhibita seruire diuisibilis pō
test. tūc em̄ vere medicina est q̄n sic p
eaz vitio superñti succurrit̄ vt etiam
supposite cōsperhom seruiat. **C**ur medi
cia mēt̄vna eadēq; p̄dicatōe apposta
morꝝ morbis diuerso ordine obuiare n̄
valet. que tanto s̄tilior agit̄: quāto
de inuisibilius tractat̄.

CURS aliquā leuora vitia r̄. linquenda
sunt: vt grauiora subtrahantur.

Capitulum. lxij.

Sed q̄ꝫ plerunq; dū duorū vitōꝝ
lāguor irruit. hoc leuiꝫ: illud For
tasse grauiꝫ premit. & illi minimꝫ vitio
rectius sub celeritate subuenit̄ p̄ qđ
festine ad interitum tenditur. at̄ hoc
a vicina morte restringi non potest n̄
si etiā illꝫ qđ existit contrariū crescat.

quod existit contrariuz crescat. **T**olle
radum itaq; predicatori est: vt per ex
hortationem sua artificioso moderami
ne vnū paciat crescere: quatenus aliud
possit a vicina morte retinere. **U**t cum
agit nō morbū exaggerat: sed vulne
rati sui cui medicamentum adhibet vi
tam seruat: vt ex gremio salutis cōgru
um tempus inueniat. **S**epe em̄ quis a
ciboz se in gluuie minime tēperās iā
iāq; pene supatis luxurie stimulis p̄mi
tur: qui huius pugne metu territus dum
se per abstinentiā restringere nititur: in
anis glorie tēptatōe fatigatur. **I**n quo
minuz vnū vitium nullatenus extinguitur
nisi aliud nutriat. **U**ne igitur ardenti
us pestis insequenda est: nisi que peri
culosius premit. **T**ollerandum namq;
est vt per virtutem abstinentie interit
arrogantia contra viuentem crescat.
ne eu in per ingluuiem a vita fundit
luxuria extinguat. **H**inc est qd paulus
cum infirmum auditorem suū perpens
deret aut praua adhuc velle agere aut

de actione recta humane laudis retri-
butōne gaudere ait. **V**is non timere
potestātē ē. **B**onū fac et habebis lau-
dem ex illa. **N**eq; em̄ ideo bona agen-
da sunt vt potestas huius mundi nulla
timeat: aut per hec gloria trāitorie
laudis assumat. **S**ed cuz infirmā mē-
tem ad tantū robur ascendere nō pos-
se pensaret. vt et prauitatē simul vita-
ret et laudem. **P**redicator egregius
ei admonendo aliquid obtulit. et ali-
quid tulit. **C**oncedendo enim lenia sibi
traxit aciora. vt quia ad deserenda cū-
cta simul non assurgeret: dum in quō-
dam suum animus familiariter relinq-
tur: a quodaz vitio suo sine dolore tol-
leretur.

Quod infirmis mentibus omnino
non debent arta predicari.

Capitulum. lxxij.

Sciendū vero p̄dicatori ē: vt audi-
toris sui aīz vltra vires n̄ trahat.

ne vt ita dicam dum pl^uq³ valet tēdi
tur. mentis corda rumpat. **A**lta em̄
queq³ debēt multis audientibz conte
gi: et vix paucis apiri. **H**inc nanq³ p
semetipsam veritas dicit. **N**uisputas
est fidelis dispensator: quē constituit d o
mim⁹ sup familiam suā vt det illis i tē
pore tritici mensurā. **P**er mēsurā q̄p
pe tritici exp̄mit^r mod⁹ verbi: ne euz
angusto cordi incaptibile aliq̄d tribu
itur extra fundat^r. **H**inc paulus ait.
Nō potui vobis loqui q̄h spūalibz s̄
quasi carnalibz tanq̄z puulis in x̄po:
lac vobis potū dedi nō escā. **H**inc mo
yses a secreto dei exiens coruscantem
corā populo faciem velat quia nimiz
turbis claritatis intime archana non
indicat. **H**inc per eum diuina voce p̄
cipitur vt hīs qui cisternam foderit
si operire negligat: corruente in ea bo
ue vel asino: precium reddat. quia ad
alta scientie fluenta perueniens cum
hec apud bruta audietū corda non cō
tegit. pene reus addicitur si per vba

eius scandalum: siue munda: siue mens
immunda capiat. Hinc ad beatū Job
dicitur Nuis dedit gallo intelligētiā
Predicator etem sanet? dū caligino
so hoc clamat in tpe quasi gall? cātat
in nocte cum dicit. Hora est iam nos
de sompno surgere. et rursū. Cuigila
te iusti et nolite peccare. Gall? aut in
pfundioribz horis noctis altos ede
re cant? solet. Cū vero matutinū iā tē
pus in proximo est: minutas ac tenu
es voces format. qz nimiz qui recte
pdicat obscuris adhuc cordibz: apta
clamat. nihil de occultis misterijs m
dicat. vt tunc subtiliora queqz de cele
stibz audiant cum luci veritatis appro
pinqant.]

De opere predicatoris et voce.

Cap. lxxiij.

Sed inter hec ad ea que iam supe
rius diximus caritatis studio re
torquem. vt pdicator quisqz plus acti
bus qz vocibus insonet: et bene viuē
do vestigia sequacibus imprimat. vt

potius agendo q̄z loquendo quo gra
diant ostēdat: quia et gallus iste quē
p̄ exprimenda boni predicatoris spe
tie ī locutōe sua dominus assumpsit: cū
iam edere cantus parat: prius alas ex
cutit et semetipsuz feriens vigilantio
rem reddit: quia mimicum necesse est:
vt hī qui verba sanete predicatōis
mouēt: prius studio sanete actiōis
inuiulent: ne in semetipsis torpentes
opere alios excitent voce. **P**rius sem
per sublimia facta excutiant: et tunc
ad beneuiuendum alios sollicitos red
dant. **P**rius cogitatōnum alis semet
ip̄s feriant: quicquid in se inutiliter
torpet: sollicita inuestigatione depre
hendāt districta animaduersione cor
rigant: et tunc demuz alioꝝ vitaz lo
quendo componant. **P**rius punire
ppria fletibz curent: et tunc que alioꝝ
rum sunt punienda denuntient: et an
q̄z verba exhortatōis insonent om
ne quod locuturi sunt operibus cla
mant.

De partibz vite omnibz qualif p̄e
dicatoꝝ ad semetipsum redeat • ne
hūc vel vita vel predicatō excollat

Cap. lxxv.

Sed qz sepe dū predicatō modis
cōgruētibz vberti fundit̄ apud
semetip̄sū de ostensione sui occulta leti
tia loquētis anim⁹ subleuat̄ magna cu
ra necesse est vt timoris laceratōne se
mordeat • ne qui alioꝝ vulnera meden
do ad salutē reuocat ipse per negligē
tiā sue salutis intumescat • ne p̄rimos
iuuando se deserat • ne alios erigēs ip
se cadat. **N**ā quibusdam sepe magni
tudo virtutis occasio pditōnis fuit •
vt cū confidētia viriū inordinatē secu
ri sunt p negligētiā inopinatē more
rent̄ • **V**irt⁹ nanqz cū vicij remittitur
quadā delectatōe eius sibimetip̄sū am
mus blandit̄ • fitqz vt bñ agētis mēs
metū sue circūspectōnis abiciat • atqz
in sui confidentia secura requiescat •
Qui iam torpenti seductoꝝ callid⁹ om
ne quod bene gessit enumerat eamqz

quali preteris prepollentem in tumbore cogitationis exaltat. Unde agit ut an iusti iudicis oculos Fovea mentis et memoria virtutis quod reminiscendo quod g. Mit: dum se apud se erigit: apud humilitatis auctorem cadit. Hinc namque superbienti anime dicitur. Duo pulchrior es descende: surge qui dormis cum miculiculis. Achi aperte diceret. Quia et virtutum decore te eleuas: ipsa tue pulchritudine impelleris ut cadas. Hinc sub iherusalē specie virtute superbiens anima reprobatur cum dicitur. Imperfecta eras in decore meo: quem posueram super te dicit dominus: et habens fiduciam in pulchritudine tua. Fornicata es in nomine tuo. Fiducia quippe sue pulchritudinis animus attollitur: cum de virtutum meritis leta apud se securitate gloriatur: sed per eandem fiduciam ad fornicationem ducitur quia dum interceptam mentem cogitationes sue decipiunt hanc maligni spiritus per innumera vitia seducendo corrumpunt.

Notanduz vero q̄ dicitur **F**ornicata
es in noie tuo. Quia cuz respectū sup
mi rectoris mēs deserit. laudē p̄tinus
p̄riuatā querit. et sibi arrogare inci
pit om̄e bonū. q̄d vt largitoris p̄co
mo seruiret accepit. Op̄inionis sue
gloriam dilatare desiderat satagit vt
mirabilis cunētis innotescat. **I**n suo
ergo noie fornicat̄: qui legalis chori
conubium deserēs corruptori sp̄i in
laudis appetitu s̄b̄sternit̄. **H**inc dauid
ait. Tradidit in captiuitatē virtutem
eoz. et pulchritudines eoz in manū
inici. **I**n captiuitatē etem̄ vt̄ et pulcri
tudo i manū inimici tradit̄: cū decep
te menti antiquū hostis et boni opis
elatione d̄nat̄. que tñ vtutis elatō q̄z
uis plene non supat: vtcunq; tñ et ele
ctoz sepe aīm tēptat. **S**ed cū suble
uat̄ destituitur. destitut̄ ad formidi
nem reuocatur. **H**inc etem̄ **D**as
uid iterum dicit. **E**go dixi in habun
dantia mea: non moueboz in eternum
Nz quia de cōfidentia vtutis itumuit

paulo post quid ptulit adiungit. **A**uertisti faciem tuam a me et factus sum conturbatus. **A**chi aperte dicat. **P**ortem me inter virtutes credidi: sed ante infirmitatis sim derelictus agnouit. **H**inc rursus dicit. **I**uravi et statui custodire iudicia iustitiae tuae. **P**ed quia eius virium non erat manere in custodia quam iurabat. debilitatem suam pertinet turbatus inuenit. **V**n et ad precis operam se contulit repente dicens. **H**umiliatus sum usquequaque domine vivifica me secundum verbum tuum. **N**on nunquam vero superna moderatio prius quam per munera preuehat: infirmitatis memoriam ad mentem reuocat: ne de acceptis muneribus intumescat. **V**nde et ezechiel propheta quotiens ad contemplanda celestia ducitur: prius filius hominis vocatur. **A**chi hunc aperte dominus ammonet dicens. **N**e de his quae vides in elatione cor subleues: caute prope pende quod es: ut cum summa penetras esse te hominem recognoscas: quatenus dum

• **Y**ltra te rap̄eris ad temetip̄sum sollici
t̄ infirmitatis tue freno reuocaris .
• **V**n̄ necesse est vt cum v̄tutū nobis co
pia blādīt : ad infirma sua mētis ocu
lus redeat . seseq̄ salubriter deorsuz p̄
mat : ne recta que egit : s̄ ea que agere
neglexit aspiciat . vt dū cor ex memoz
ria infirmitatis atterit̄ . apud humili
tatis auctozē robustius in v̄tute solis
det̄ . q̄ et plerunq̄ omnipotēs deus
idcirco rectorum mentes q̄ iamuis ex
magna perficit . imperfectis tamen
ex parua aliqua parte derelinquit . vt
cum mentis virtutibus rutilant imp̄
fectō nis sue tedio tabescant . et nequa
q̄ se de magnis erigant : cum adhuc
contra se minima immitentes laborāt :
sed quia extrema non valent vincere
de precipuis actibus non audeant su
perbire . **E**cce bone vir reprehensi
onis mee necessitate compulsus : dum
monstrare qualis debeat esse pastor in
uigilo pulchruz depm̄ri hoīez p̄ictor
fedus : aliosq̄ ad p̄fectōis lit̄ dirigō

qui adhuc in delictorum Fluctibus ver
sor. Sed in huius queso vite naufragio
oratoris tue me tabula sustine: ut quod
pondus proprium deprimit: tui me meri
ti manus leuet.

ExPLICIT liber regule pastoralis gre
gorii pape: ad Johānen archiepi
scopū Rauēensem.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUISSELDORF